

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 909

18. RUJNA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Bunjevačko – šokačka stranka

100 godina
od osnutka

6

Jelena Hajduković, urednica programa na hrvatskom jeziku na RTV-u

Više »novinski službenici« nego novinari

12

Intervju: prof. dr. Ljubomir Madžar, ekonomist

Nesporazum između politike i struke

20

Dodjela nagrada KD Ivan Antunović, Subotica

Sitnim koracima za Antunovićem

26

Naši gospodarstvenici (VIII.)

Anišićevi Salaši

31

19. Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova

Književna manifestacija uz mjere epidemiološke zaštite

36

CROz kuhinje Vojvodine treći puta u Petrovaradinu

Kako barataju vojvođanski Hrvati kuhačama?

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinirao dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJA:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Novosadski primjer

Radna skupina za rješavanje svih otvorenih pitanja i postizanje sporazuma o suradnji između Grada Novog Sada i HNV-a održala je svoju prvu sjednicu. O tome koje su teme bile na stolu pišemo u ovom broju našeg tjednika. Ali čak i da se otvorena pitanja ne riješe odmah i ne riješe sva, već je veliki iskorak napravljen time što su se gradska novosadska vlast i HNV uspjeli dogovoriti oko zajedničkog tijela koje treba biti mjesto gdje će se razgovarati, raspravljati i na koncu rješavati sve ono što se tiče Hrvata, kulturnog naslijeđa, obrazovanja, informiranja...

Novi Sad mogao bi (štoviše, trebao bi) biti primjer kako bi se zajednički moglo raditi i u drugim lokalnim sredinama. Primjerice, Subotici, Somboru, srijemskim općinama. Potaknulo bi to razgovore, dogovore i na koncu rješavanje nekih pitanja za koja nije potrebna ni velika politika, ni veliki novci već samo malo dobre volje i zajedničkog razgovora. Postavljanje ploča na hrvatskom jeziku u Lemešu jedno je od tih. I da ne širim. Ima takvih i sličnih problema i dalje od Lemeša i Sombora. Svejedno tiču li se oni nekog lokalnog komunalnog problema ili neke teme koja dublje zadire u manjinska prava.

A poštivanje manjinskih prava ide ruku pod ruku s pregovorima Srbije i EU. A tu, čini se, baš ne stojimo najbolje. Barem se takva ocjena može čuti iz Europskog pokreta. Toj ocjeni treba pridodati i odsustvo jasnog pravca u vanjskoj politici, koji kao problem također apostrofira Europski pokret u Srbiji. I uz to pitanje je hoće li Srbija taj jasan pravac uspjeti i pronaći. Citirat ću ovdje dio iz ovojnjednog intervjua s ekonomistom **Ljubomirom Madžarem** koji kaže: »za Srbiju je ulazak u EU najkorisniji jer nas tjera da se uredimo kao država«. Samo da je to – dovoljno je.

A, uz to, dobro će nam doći i europski novci, jer, sva je prilika – u državnom proračunu falit će ih podosta. Glavni i odgovorni urednik *NIN-a* **Milan Ćulibrk** procjenjuje da će uskoro biti urađen rebe-lans državnog proračuna i da će rupa u njemu biti teška tri milijarde eura. U prijevodu: morat će se prištedjeti, a prve na udaru bit će kapitalne investicije.

Od tih silnih milijardi daleko su oni za koje je vijest da su sindikati i poslodavci postigli dogovor oko minimalne cijene rada. S mukom je ona dignuta na 32.126 dinara, ili ako hoćete na manje od 280 eura.

Z. V.

Sastanak predstavnika HNV-a s veleposlanikom SAD

Veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država **Anthony F. Godfrey** sastao se s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća 9. rujna u Somboru. U ime HNV-a sastanku su prisustvovali dopredsjednik HNV-a za Sombor **Željko Šeremešić** i međunarodni tajnik **Darko Baštovanović**.

»Povod za zakazivanje sastanka je bila želja veleposlanika SAD-a da se bliže upozna s postojećim problemima na lokalnoj razini kada je u pitanju Grad Sombor, a planiraju obići i druga multietnička mjesta. Voljni su da se razvije neka vrsta suradnje s manjinskim zajednicama, posebno s onim manjinama koje podržavaju europske integracije. Na sastanku smo informirali veleposlanika s aktualnim stanjem hrvatske nacionalne manjine, aspektima ostvarivanja prava i problemima i izazovima s kojima se hrvatska manjina suočava«, kazao je Baštovanović nakon sastanka.

Na samom sastanku Baštovanović je istaknuo da je hrvatska nacionalna manjina, odnosno njezine krovne institucije među najposvećenijim zajednicama kada je u pitanju proces europskih integracija i članstvo Srbije u velikoj europskoj obitelji, te da su institucije zajednice uvijek u tome procesu nastojale dati svoj puni doprinos, posebice u pregovaračkim poglavljima 23 i 24, koja se odnose na ljudska i manjinska prava i opće slobode. Baštovanović je također naglasio da je komunikacija s veleposlanstvima zapadnih demokracija od iznimne važnosti za hrvatsku zajednicu i da je njihova potpora nastojanjima HNV-a više nego važna. Kada je pak u pitanju suradnja s predstavnicima Hrvatske, međunarodni tajnik je istaknuo da je ta suradnja intenzivirana u posljednjih nekoliko godina, a posebice je osnažena politikom aktivne komunikacije otkako je na čelu hrvatske Vlade **Andrej Plenković**.

Dopredsjednik Vijeća Šeremešić upoznao je veleposlanika s aktualnim problemima hrvatske manjine u Somboru i lokalnim prilikama u Monoštoru i Bregu. Kao neke od ključnih problema na lokalnoj razini istaknuto je nepostojanje okvira za sudjelovanje i participacijom Hrvata u vlasti, podzastupljenosti u javnom sektoru, kao i neodgovarajuće politike financiranja kulturnih praksi Hrvata na lokalnoj razini.

J. D.

Otvoreni prvi i peti odjel u Đurđinu

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** zahvalila se Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvitka koji su, kako je rekla, »iskazali proaktivan odnos i pridonijeli da se u Đurđinu otvore odjeli i prvoga i petoga razreda«.

Prema njenim riječima tu je bilo problema, jer je bila situacija da peti razred ima dva učenika, ali ti učenici doista nemaju mogućnost pratiti nastavu u gradu jer moraju putovati svaki dan više od 25 kilometara, a škola postoji u njihovom mjestu. »Ministarstvo je to prepoznalo kao nešto što je značajno i HNV i AP Vojvodina su dali suglasnost na otvaranje odjela i tada je Ministarstvo riješilo financirati taj peti razred. Što se tiče prvog razreda, bilo je ravno 10 učenika, a do 10 učenika ide kombinacija, ali budući jedna učenica u drugom razredu radi po prilagođenom programu i ima potrebu za podrškom, na tragu toga je Ministarstvo odobrilo otvaranje posebnog odjela prvog razreda«, rekla je Uršal.

J. D.

Žigmanov: Vučićeva gesta bi mogla biti dobar početak

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** pozitivno je ocijenio spremnost **Aleksandra Vučića** da posjeti mjesto stradanja Hrvata u Srbiji i oda im počast. »Vjerujemo predsjedniku Republike Srbije Aleksandru Vučiću glede onoga što je rekao. I čekamo da se to dogodi negdje u Srijemu. Radi nevinih žrtava, pomirenja i budućnosti hrvatsko-srpskih odnosa«, naveo je Žigmanov.

On je istaknuo kako se ne mogu zaboraviti nevine žrtve građana hrvatske pripadnosti s teritorija Srijema 90-ih godina i dodao da bi Vučićeva gesta mogla »biti dobar početak da se uspostavi stalna praksa, i da se sjećanje na te nevine žrtve počne trajno njegovati«.

»DSHV se kontinuirano od samih početaka protivi dosadašnjoj politici prešućivanja. Kada su u pitanju sjećanja na nevine žrtve, prvenstveno u Srijemu, inzistira da se načine spomen obilježja i da se javnim gestama oda priznanje stradalima«, istaknuo je Žigmanov.

Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić izjavio je nedavno da nema nikakav problem s tim da posjeti mjesto stradanja Hrvata:

»Nemam nikakav problem s tim da položim cvijet na bilo koje mjesto gdje su ubijeni Hrvati i to ću vrlo rado učiniti, jer je to civilizacijsko postignuće i normalno ponašanje. Ali, da se radujem progonu Srba s njihovih ognjišta, to ne mogu«, kazao je Vučić.

DSHV svakoga 6. svibnja podsjeća na stradanje vojvođanskih, uglavnom srijemskih, Hrvata kada je 1992. počeo njihov progon. Ova stranka i neke nevladine udruge navode kako je u Vojvodini 1990-ih ubijeno 25 osoba, te da ju je moralo napustiti između 35 i 40 tisuća Hrvata. Od izbjeglih se do danas gotovo nitko nije vratio u rodni kraj, prenosi *Hina*.

Aktivnosti koje pokušavaju otežati redoviti rad hrvatskih institucija

Kontinuirano izvještavanje o radu hrvatskih institucija u Republici Srbiji, na žalost, sadrži i istine koje hrvatskoj zajednici ne idu uvijek u prilog. Ipak, radi istine i očuvanja zajedništva i one se ponekad moraju iznijeti javnosti na vidjelo.

U proteklih je mjesec dana ista osoba gotovo dan za danom sa svoje privatne e-mail adrese slala pisma krovnoj instituciji hrvatske zajednice u Republici Srbiji – Hrvatskom nacionalnom vijeću (ukupno 6), dvjema profesionalnim ustanovama Hrvata u Vojvodini – Novinsko-izdavačkoj ustanovi *Hrvatska riječ* (ukupno 2) i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata (ukupno 5) te jedinoj relevantnoj hrvatskoj političkoj stranci u Srbiji – Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini (ukupno 5). Dakle, ukupno 18 dopisa upućenih hrvatskim institucijama u Republici Srbiji u samo mjesec dana. Budući da se službeno obraćala tijelu manjinske samouprave i javnim ustanovama, ovoga se puta morala predstaviti imenom i prezimenom – **Zvonimir Perušić**, nasuprot uobičajenom predstavljanju kao dopredsjednika neregistrirane »udruge« Hrvatski demokratski forum – preporuke iz Lemeša pri Agenciji za privredne registre, dakle nepostojeće udruge.

Sadržaj svih 18 službenih pisama je uvelike jednoobrazan i jednoličan, a jezik općenja standardni srpski jezik. Riječ je o zahtjevima za pristup informacijama od javnog značaja koje je dotična osoba upućivala redom jednoj od četiriju spomenutih hrvatskih institucija ili ustanova na temelju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, a odnose se na dijelove materijalno-financijskog poslovanja.

Najprije valja reći kako je poslovanje sviju spomenutih hrvatskih institucija i ustanova, osim što se moraju pridržavati zakonima određenih pravila materijalno-financijskog poslovanja, ujedno objektom cijelog niza unutarnjih i vanjskih procedura i instituta nadzora. Recimo, DSHV je bio u protekle dvije godine objektom nadzora Državne revizorske institucije, koja je pozitivno ocijenila njegovo materijalno-financijsko poslovanje. Također, sve institucije redovito šalju detaljna izvješća s pratećom cjelokupnom dokumentacijom o utrošku novčanih sredstava svojim financijerima. Na koncu, ali ne manje važno, valja reći da i svaki donator, ukoliko postoji, traži da se dobivena sredstva na određeni zahtjev i prema određenim pravilima opravdaju. I ni jedna hrvatska institucija i ustanova o kojoj je ovdje riječ nije, za razliku od prije petnaestak godina, ostavljala ni sjenu sumnje na vlastito zakonsko poslovanje.

Spomenuti ukaz o prijemnosti traženih informacija od strane privatne osobe bez postojeće udruge sadržan je u sljede-

ćem: 1.) od institucija se traže podaci koji su već javno dostupni (npr. »Informacija o plaćenju članarini u DSHV-u za 2014., 2015. i 2016. godinu za lice: **Tomislav Žigmanov**« ili »Kojeg datuma, na kojem organu stranke i na koji mandatni period je za predsjednika DSHV-a izabran Tomislav Žigmanov«); 2.) opsežnost traženih podataka gdje je nerazumna (npr. »Kopije svih sklopljenih ugovora o dodatnom angažovanju lica po bilo kom osnovu, odobrenje nadležnog organa za dodatno angažovanje lica, datum svake uplate i pojedinačne iznose svih uplaćenih sredstava u 2016., 2017. i 2018. godini« od strane ZKVH-a, ili »Broj sklopljenih ugovora o dodatnom angažovanju po bilo kom osnovu, odobrenje nadležnog organa za dodatno angažovanje lica, ukupno isplaćeni iznosi za svako pojedinačno lice u 2017. godini« od strane NIU *Hrvatska riječ*); 3.) informacije koje se traže su nerazumnog obujma koje nerijetko zahtijevaju višednevno pretraživanje po arhivskim registratorima (npr. »Sve uplate iz inostranstva ka HNV-u u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini«); i 4.) postoji začudna fokusiranost na jednu osobu (npr. »Visina isplaćenih sredstava po bilo kom osnovu u 2017., 2018., 2019. i 2020. za Tomislava Žigmanova« od strane ZKVH-a; »Visina isplaćenih sredstava po bilo kom osnovu u 2017., 2018., 2019. i 2020. za Tomislava Žigmanova« od strane HNV-a; »Visina isplaćenih sredstava po bilo kom osnovu u 2017., 2018., 2019. i 2020. za Tomislava Žigmanova« od strane DSHV-a).

Osim što se na ovaj način žele opteretiti ionako skromni administrativni resursi hrvatskih institucija i ustanova (pojedini odgovori zahtijevali su višednevne radne angažmane uposlenih), naum onoga koji je ovo inicirao hoće, s obzirom na količinu poslanih zahtjeva za pristup informacijama od javnog značaja, dovesti u pitanje kredibilitet spomenutih ustanova i stvoriti klimu sumnje u pravedno i domaćinsko raspolaganje materijalno-financijskim sredstvima. Na koncu, ali ne i manje važno, fokusiranost na pojedinu osobu govori o tome da je u pozadini strateški plan razjedinjavanja ojačale zajednice i dobro posložene i ujedinjene svih hrvatskih institucija uz koje je i najveći broj hrvatskih udruga. Onih zaista registriranih, i onih čija stvaralačka energija je vidljiva i obogaćena plodovima, a koji, unatoč ovakvim kontinuiranim uznemiravanjima, zatrpavanjima sizifovim poslovima i pokušajima skretanja pozornosti sa važnih stvari, ipak ne izostaju.

Jasna Vojnić, predsjednica HNV-a
Tomislav Žigmanov, ravnatelj ZKVH-a
Ivan Ušumović, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ*

Jelena Hajduković, urednica programa na hrvatskom jeziku na RTV-u

Više »novinski službenici« nego novinari

Nakon ukidanja izvanrednog stanja počeli su drugi problemi – teže organiziranje rada na terenu, neisplaćivanje dnevnica, preporuke da što više uštedimo u proizvodnji programa, a, napose – i otkazi

Radiotelevizija Vojvodine od 1. ožujka 2010. godine emitira redoviti informativni program na hrvatskom jeziku. Šest dana u tjednu u terminu od 17 i 45 minuta na Drugom programu RTV-a emitira se 10-ominutni *Dnevnik*, a redakcija proizvodi i dvije polusatne emisije – *Izravno* koja je bila zamišljena kao razgovor s gostima u studiju o aktualnim temama u hrvatskoj zajednici, dok je emisija *Svjetionik* bila koncipirana kao kolažna emisija o kulturi. Međutim, u emisiji *Izravno* su izostali gosti pa oni koji nisu gledali *Dnevnike* u ovoj emisiji mogu pogledati snimljene i reemitirane priloge iz proteklog tjedna, dok se u terminu druge emisije emitiraju reprize ranije snimljenih emisija (zbog nedostatka kadra, navodi se u publikaciji posvećenoj RTV-u). Nakon što je **Dajana Marković** dobila otkaz, redakcija opet broji pet uposlenih na neodređene vrijeme: presenterka **Gordana Jerković**, urednica emisije **Anita Žanić**, dopisnik iz Srijema **Dražan Štimac**, dopisnik iz Subotice **Josip Stantić** i odgovorna urednica **Jelena Hajduković**. Tu su i dva honorarno zaposlena novinara **Zlata Vasiljević** iz Sombora i **Siniša Jurić** iz Subotice.

Redakcija koja proizvodi program na hrvatskom jeziku je među najmlađima i najmalobrojnijim na RTV-u, upola manje ima članova nego redakcije na rumunjskom ili slovačkom jeziku, na primjer. S odgovornom urednicom Jelenom Hajduković razgovarali smo o uvjetima proizvodnje svakodnevnog programa nakon što je redakcija ostala bez jedne novinarke.

Ima li dovoljno novinara programa na hrvatskom jeziku za proizvodnju svakodnevnog programa?

Naš program čine *Dnevnik* na hrvatskom jeziku u trajanju od 10 minuta, koji se emitiraju svim danima, osim nedjelje, a nedjeljom emitiramo ranije snimljene emisije od po pol sata – *Izravno* i *Svjetionik*. Prije komplikacija u proizvodnji koje je tzv. koronakriza izazvala u cijeloj kući, bilo nas je dovoljno da proizvodimo tih dva sata programa tjedno. No, negdje od ožujka, kada smo radili smanjenim kapacitetom, zbog otegotnih okolnosti koje je donijelo izvanredno stanje, počeli smo reprizirati ranije snimljene *Svjetionike*. Kada kažem otegotne okolnosti, prije svega mislim na nefunkcioniranje međugradskog prijevoza. Podsjećam da dvoje naših uposlenika – Anita Žanić i Dražen Štimac žive van Novog Sada, točnije u Golubincima i u Vognju. Nakon ukidanja izvanrednog stanja počeli su drugi problemi – teže organiziranje rada na terenu, neisplaćivanje dnevnica, preporuke da što više uštedimo u proizvodnji programa, a, napose – i otkazi. Naime, nije otpuštena samo naša kolegica iz hrvatske redakcije Dajana

Marković. Opušteni su i snimatelji, realizatori, montažeri... to je svakako sve pridonijelo smanjenju produktivnosti. Primjerice, naša realizatorica **Helena Glušica**, koja je iznimno važna karika u proizvodnji programa, trenutačno radi šest dana tjedno – samo nedjelja joj je slobodna. To su sve realni problemi, a program se ne može sam stvoriti – stvaraju ga ljudi. Trenutačno ih nema dovoljno da bismo funkcionirali kao prije.

Imate li autonomiju u uređivanju programa?

Kada je riječ o autonomiji u uređivanju programa, moram kazati da u tomu nikada nismo imali problema u vidu manjka slobode. Osobno, nisam sklona tomu da bih trpjela bilo kakvo nametanje uređivačke politike – unutar kuće ili izvana, jedno stvarno bih ponudila ostavku, pa kakav god ishod bio. Međutim, za ovih 13 godina, koliko sam u RTV-u, doista toga nije bilo. Nisam ni navikavala ljude da me zovu radi promocije ili čim im se nešto emitirano ne sviđa. Smatram da svi oni koji su na odgovornim pozicijama moraju biti spremni u svakom momentu odgovoriti na postavljena pitanja. Imaju izbor i izbjeći istinu, ali, u civiliziranom svijetu ne bi smjeli biti kivni na novinara koji pita. No, činjenica je da u današnje vrijeme, kada novinari imaju prosječne plaće oko 45 tisuća dinara, a ni moja kao odgovornog urednika nije puno veća, malo tko i ima volje pitati i riskirati da izgubi i to malo što ima. Nažalost, većina nas je postala »novinskim službenicima« više nego novinarima.

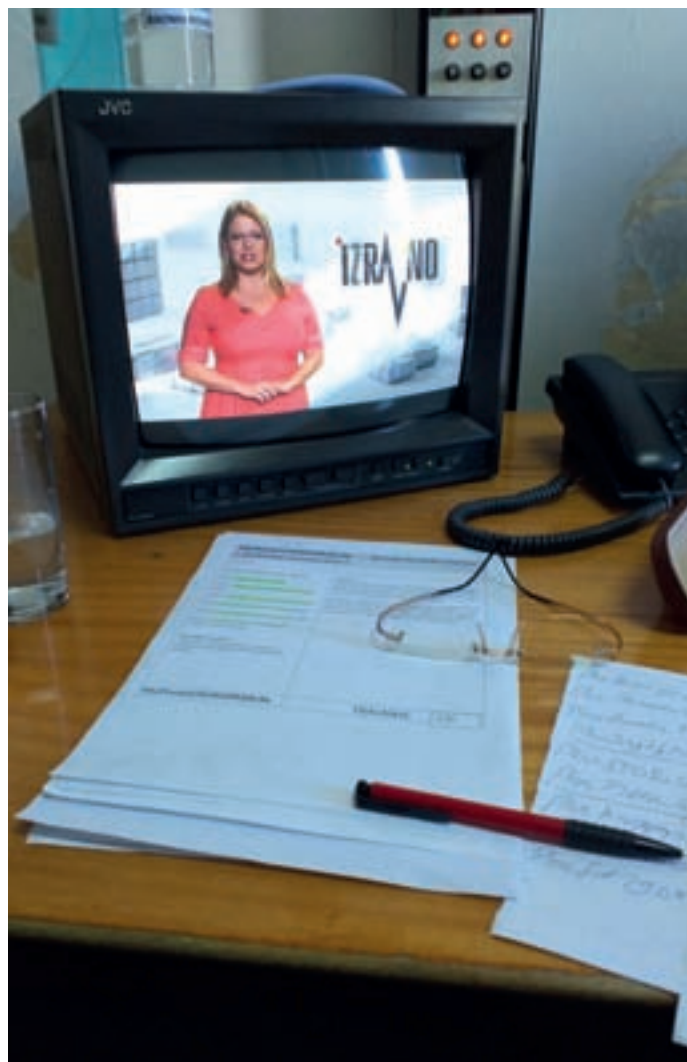
Koji su vam najveći problemi u proizvodnji programa?

Problemi u proizvodnji programa su konstantni i šaroliki. Naš možda i najveći problem, od samog osnutka redakcije programa na hrvatskom jeziku, jest to što nam je sjedište u Novom Sadu, dok je većina Hrvata u Srbiji nastanjena u Subotici i okolini. Kada god smo emisiju *Svjetionik* snimali u Subotici i bavili se važnim temama za zajednicu (od kulture do manjinske samouprave), to je zahtijevalo da kompletna ekipa, koju čine novinar, snimatelj i vozač prijeđu 200 kilometara i dobiju dnevnice. A da ne govorim o većim manifestacijama – kada ekipu čine i više snimatelja, redatelj, producent, rasvjetlivač, tonac... Običan gledatelj na kraju špice ne vidi koliko je sve to stajalo. On vidi, a to i treba vidjeti, samo finalni proizvod koji ga zainteresira ili ne. No, oni koji proizvode program, kao i oni koji odobravaju terene, dobro znaju koliko to košta kuću i koliko to konkretno opterećuje redakcijski proračun. A redakcija programa na hrvatskom jeziku je među redakcijama koje imaju najmanji proračun. S druge strane, ne bi pomoglo ni više novca u redakcijskoj kasi ako nema dovoljno ljudi. I onda se opet vraćamo na moj prvi odgovor i problem nedovoljnog broja zaposlenih. I onda se, u toj nedovoljnosti, konačno pojavi netko poput Dajane Marković tko pokaže i kreativnost i želju da unese nešto novo, da prikaže što je naučila na studijama novinarstva i tim znanjem osvježi program i, onda, ona, nakon pet godina, dobije otkaz – i mi se opet vratimo na početak.

Zašto nema emisije koja bi problematizirala političke i društvene teme?

Takve teme zastupljene su u pojedinim izdanjima naše polusatne emisije *Svjetionik*, no, svjesna sam činjenice da to nije dovoljno. Postojala je ideja da emisija *Izravno* zapravo dijelom bude rekapitulacija tjednih dešavanja u hrvatskoj nacionalnoj zajednici, pa da, osim reemitiranja priloga iz *Dnevnika*, imamo i sugovornika u studiju koji bi govorio o aktualnim temama i problemima. No, uzimajući u obzir da je većina relevantnih su-

govornika u Subotici, ta ideja bi se lakše realizirala u subotičkom dopisništvu. Točnije, da gost dođe u subotički studio i razgovara s našim kolegom Josipom Stantićem. No, onda bismo opet imali problem s *Dnevnici* koji itekako zahtijevaju veliki broj angažiranih: tu su novinar, urednik, prezenter i veliki broj kolega koje ne vidite, ali bez njih nema ni *Dnevnika*. To je kompleksan timski rad. Da nemamo gotovo svakodnevni informativni program, sigurno bismo imali emisiju koja bi se ozbiljnije bavila za zajednicu važnim temama, ali, u trenutačnoj situaciji smo primorani dati prioritet informativi.

Što očekujete u budućnosti za vašu redakciju?

Nadam se da će u budućnosti hrvatska redakcija imati dovoljno ljudi da jedna ekipa radi isključivo informativni program, a druga emisije složene forme. Svaka emisija složene forme zahtijeva vrijeme, zapravo dosta vremena, a tko radi u informativi svaki dan ne može si priuštiti da istodobno radi i emisiju složene forme. Riječ je o potpuno različitim televizijskim formatima koji imaju specifične zahtjeve. Jedan zahtijeva brzinu, drugi vrijeme. A i jedan i drugi zahtijevaju čitav tim ljudi. Bez ljudi nema ni programa. Zato uvijek i ponavljam da nam ništa ne vrijedi veća satnica ako nemamo novinare koji će ju popuniti. Jer program stvaraju novinari.

J. D.

Blaško
RajićStipan
Vojnić TunićVranje
SudarevićMirko
Ivković Ivandekić

Stogodišnjica osnutka Bunjevačko-šokačke stranke (1920. – 2020.)

Izraz narodne volje

Stranka je bila pravi izraz narodne volje, uživala je široku podršku bačkih Hrvata, uglavnom onih iz ruralnih dijelova Subotice i Sombora

Dana 15. rujna navršeno je točno 100 godina otkako je u Subotici osnovana Bunjevačko-šokačka stranka, ili kako su se drukčije zvali – Vojvođanska hrvatska stranka. Prvi izraz narodne volje, uživala je široku podršku bačkih Hrvata, uglavnom onih iz ruralnih dijelova Subotice i Sombora. Prva je politička stranka u Kraljevini SHS koja je zastupala autonomiju Vojvodine. U dva navrata je osvojila mandate u Narodnoj skupštini u Beogradu (1920. i 1923.). Poslije izbora 1925. postala je izvanparlamentarna oporba. Konačno, 1926. se stopila u Hrvatsku seljačku stranku.

Povijest političke organiziranosti

Bunjevačko-šokačka stranka je prva trajna i organizirana politička stranka bačkih Hrvata. Međutim, to ne znači da se Bunjevci, Šokci i ostali Hrvati prije formiranja BŠS-a 15. rujna 1920. nisu politički organizirali.

U literaturi se može naći podatak da je još **Ago Mamužić** zajedno sa svojim nećakom **Lazom Mamužićem** i **Matom Mamužićem** osnovao 1878. stranku lijeve orijentacije, koja je zapravo bila bunjevačka stranka (**Šokčić, Život i rad Age Mamužića**). Zapravo, ova stranka, koju su mađarske novine nazivale »Mamužićeva i Antunovićeva panslavistička stranka« (Mamuzsits-Antunovics pánszlávpárt), nije bila stranka u pravom smislu riječi, s odobrenim statutom i jasno definiranim programom, nego više privremena i jednonamjenska organizacija snaga, koja je osnovana da omogući uspon Lazi Mamužiću na položaj gradonačel-

nika Subotice. Ona je istina izrasla na krilima bunjevačkog preporodnog pokreta, ali sama nije uzela oblik nacionalne stranke Bunjevaca nego kluba pristaša vladajućeg režima **Kálmána Tisze**.

Sličnog karaktera je bila i Bunjevačka stranka, koja je osnovana 30. travnja 1906. u domu **Vranje Sudarevića** u Subotici pred parlamentarne izbore u Subotici 5. svibnja 1906. (**Ante Sekulić, Bački Hrvati**). Zapravo, riječ je o skupini građana (birača prvog kvarta Subotice), koja je kao svog kandidata istaknula **Benu Sudarevića**.

Osnutak BŠS-a

Tek poslije Prvog svjetskog rata stvoreni su uvjeti za nastanak trajne političke stranke bačkih Hrvata. Kao inicijatori osnutka trajne hrvatske političke organizacije u Vojvodini javljaju se narodni zastupnici Privremene narodne skupštine (1919. – 1920.) kerski župnik **Blaško Rajić** i bački župnik **Ivan Evetović**. Poslije višemjesečnih priprema i brojnih izazova, konačno je 15. rujna 1920. osnovana Bunjevačko-šokačka stranka. Svoju osnivačku skupštinu je održala 10. listopada 1920. u Gradskoj kući. Skupštinu je otvorio velebnim govorom Blaško Rajić. Nastavio ga je **Stipan Vojnić Tunić**, čiji govor o autonomiji Vojvodine su prekidali tek pristigli studenti Pravnog fakulteta.

Od samog početka svog postojanja suočavala se s napadima, koji su varirali od kritike u novinama do fizičkih obračuna. Naime, vodeće političke stranke u Srbiji Demokratska stranka i

Narodna radikalna stranka očekivale su da će bunjevačka inteligencija kolektivno prijeći u njihove organizacije. Međutim, dogodilo se ono što se najmanje očekivalo: Bunjevci su se politički organizirali.

Program stranke

Program Bunjevačko-šokačke stranke sastojao se u nekoliko točaka. Prema *Subotičkim novinama* to su sljedeće točke: »1. U okviru vrhovnog načela jedinstva države i naroda avtonomija Vojvodine po primjeru samouprave Hrvatske ili Slovenije; 2. Što hitnije pripojenje bajskog trokuta i pripornih baranjskih krajeva; 3. Ostavljanje potpune ravnopravnosti za sve narodnosti; 4. Uredjivanje školstva zakonom, a ne naredbom; 5. Latinica kao obrezatno pismo za sve vlasti u svim općinama gdje se stanovništvo u pretežnoj većini latinicom služi; 6. Ravnopravnost svih priznatih vjeroispovijesti; sporazumno djelovanje države i crkve; 7. Zaštita i unapređivanje vojvodjanskih, gospodarskih a naročito zemljodilskih interesa; 8. Sprovedba agrarne reforme na temelju stručno izradjenog zakona; 9. U svrhu zaštite radničkih interesa osnivanje radničkih komora regulisanje naplate prema dizanju i padanju cena životnih namirnica; 10. Jednaka državna pripomoć invalidima i ostaloj sirotinji u cijeloj zemlji« (*Subotičke novine*, 18. rujna 1920., br. 19, str. 3).

Autonomija Vojvodine

BŠS se smatra prvom vojvođanskom strankom, koja je u svoj program unijela autonomiju Vojvodine (**Dimitrije Boarov**, *Politička istorija Vojvodine*). Kako se vidi iz *Subotičkih novina*, autono-

mija Vojvodine je podrazumijevala područnu samoupravu, koju su do Vidovdanskog ustava 1921. uživale Slovenija i Hrvatska.

»Pod imenom Vojvodine smatramo sada one krajeve, koji su od bivših županija: tamiške, torontalske, bačbodorške i baranjske dopali našoj državi, uključeno i ona područja, koja su još sporna prema Mađarskoj: bajski trokut i pečujski kraj. Ovo tražimo, i nedobijemo li, smatramo za krajeve neoslobodjenje, naše po prirodnome pravu i po Wilsonovim načelima. Avtonomija znači: samouprava. Zahtevamo i za Vojvodinu onaku samoupravu, kao što će imati Hrvati i Slovenci. Mi očemo, da biramo sebi načelnike, i općinare u tu samoupravu. Zašto je to potrebno? Zato jer ćemo mi tu birati naše ljude, koji poznaju naše krajeve i svit naš. A ti naši ljudi će opet birati i slati nama sreske načelnike; sela će birati notaroše, pisare i sve ostale upravnike i namešteneke« (*Subotičke novine*, 29. listopada 1920., br. 25, str. 2-3).

Oporba

Suprotno popularnim predstavama, BŠS nije bila stranka Bunjevaca-nehrvata, Bunjevaca-Hrvata. Kao oporbena stranka našla je svoje mjesto u zastupničkoj grupi »Jugoslavenski klub«. Premda relativno malobrojna, ostavila je veliki dojam na suvremenike po govorima svojih zastupnika. Predsjednik Slovenske narodne stranke **Anton Korošec** je komentirajući političke prilike uoči donošenja Vidovdanskog ustava zapisao:

»Ja sam opazio kako hrvatstvo svaki dan sve više jača. Kod Hrvata je kuraža porasla na nevidjeni stepen. Primjer su nam Bunjevci. Opazio sam, da je kod njih razvijena hrvatska svijest isto tako kao u Hrvatskoj (*Subotičke novine*, 9. travnja 1921., br. 15, str. 2).

Poštarina u gotovom plaćena.

NEVEN

ORGAN BUNJEVAČKO-ŠOKAČKE STRANKE.

Izlazi svaki dan 2 sata popodne osim nedjele i blagdana.

Pretpлата na četvrt godine 120.— kruna. Godišnje 480.— kruna.
 Pojedini broj 2 kruna. Cijena oglaš K 10 po en.
 Uredništvo: Pakševa ulica broj 7, I. sprat.
 Telefonski broj uredništva i uprave: 8-52.

Rukopis se ne vraća. Neplaćeni se listovi ne primaju.
 Izdavač i odgovorni urednik: Dr. STIPAN VOJNČ TUNIČ.

God. XXXIV. **Subotica, četvrtak 23. lipnja 1921.** **Broj 134.**

Bajski trokut.

U t. zv. Bajskom trokutu (srez Bajski i Bačnimaški) živi oko 25.000 Bunjevaca, 15.000 Mađžara i nešto preko 30.000 Nijemaca. Naš je dakle živalj narpsam Mađžata u većini, a ipak je to i rionasakom ugovoru ovaj vrlo plodni dio Bačke dosudjen Mađžarima. Bunjevački vodje poduzimali su prije zaključenja toga mirovnoga ugovora sve moguće korake, da se ovih 25.000 nacionalno svjesnih Bunjevaca spase za našu državu, slali su pače 1 deputacije iz pojedinih mjesta bajskog trokuta u Pariz, no sve je to ostalo bez uspjeha, jer naši mirovni de-

Frnje Josipa) Kanal, dug 64 km. Ovi su kanali žile kucavice za donju Bačku, jer se gotovo sav rod, određjen na izvoz, tovari na šlepove u tom kanalu.

Taj se kanal hrani vodom iz Dunava dovodnim kanalom (Šugavica) dugim 44 km, u koji utječe voda kod Baje. Kad je voda sredaja ili visoka, hrani se kanal direktno tokom Dunava, a kada je voda niska, 4-5 mjececi) u godini, mora se kod Baje potrebna voda u kanal pumpati. Za to su kod Baje uredjene potrebne velike pumpe. Ulaz u kanal kod Baje mora se redavno bagerovati, jer Dunav ondje pri velikom vodostaju nanosi mnoga pjeska.

Co., koje je osnovano g. 1870. U engleskim se rukama nalazi dijonica u nominalnoj vrijednosti od 19.065.000 K, a ostale u nominalnoj vrijednosti od 8.036.000 K u rukama su mađžarske vlade i nekih privatnih lica. Svako je u interesu Engleza da cijelo poduzeće bude u jednoj državi, dok naprotiv mađžarska vlada na kanalu nikakvog više interesa nema, pak bi od nje naša država ili privatnici njene akcije trebali otkupiti.

Jaš jedan važni razlog, zašto bi Bajski trokut imao pripasti našoj državi.

Bačka je niski teren, koji je izvržen pri kišama i visokoj vodi u Dunavu velikim poplavama. Za

nice, koju ogtromna većina Slovenaca i Hrvata odbacuje. Možda ovo što mi javno kažemo, nije politički, ali ono je iz srca. Hoćete li svoji hrvatsku republiku? Bujrum, izvolite. Mi Srbi možemo bez vas. A možete li vi bez nas? Mi smo uvjereni da ne možete i da ćete postati plijen grabljivih Nijemaca, Talijana i Mađžara...

... Ali Srbi ne će da silom održavaju ono što ne može održati. Hoće li naša država imati 14, ili 12 ili 10 milijuna, to je sasvim sve jedno. Mi jedino znamo, da je Banat, Bačka, Srijem, Baranja, Slavonija, Bosna i Hercegovina, Lika i Sjeverna Dalmacija,

Bunjevačko-šokačka stranka djelovala je do lipnja 1926. kada je ujedinjena s Hrvatskom seljačkom strankom: Josip Vuković Đido, Blaško Rajić i Vladko Maček

Rascjep i prelazak u izvanparlamentarnu oporbu

BŠŠ je 1920. osvojila četiri, a 1923. tri mandata. Koncem 1924. doživjela je rascjep u svojim redovima na svjetovno i duhovno krilo. Svjetovno krilo je opstalo kao Bunjevačko-šokačka stranka pod vodstvom **Mirka Ivkovića Ivandekića**, a duhovno krilo pak je postalo Vojvođanska pučka stranka pod vodstvom **Blaška Rajića**. Glasilo BŠŠ-a je bio *Neven*, a VPS-a *Hrvatske novine*.

Uslijed velikog pritiska policijskog aparata, Bunjevačko-šokačka stranka nije prošla na izborima 1925. Naime, policija je spriječila seljake da izađu na glasanje.

Stapanje u HSS

Kao izvanparlamentarna oporba BŠŠ je postojala još neko vrijeme, dižući glas protiv monopolizma Narodne radikalne stranke. Istodobno, intenzivirala je svoje veze s Hrvatskom seljačkom strankom (HSS) i započela pregovore o ujedinjenju s njom. Končno, na okružnom zboru HSS-a održanom u Somboru 24. svibnja 1926., na kom je prisustvovao i sam predsjednik HSS-a **Stjepan Radić**, pročitana je deklaracija kojom je ustvrđeno kako Bunjevačko-šokačka stranka kao takva prestaje postojati, sve njezine mjesne organizacije postaju organizacijama HSS-a, a njezino glasilo *Neven* postaje »glasilom HSS-a za Srijem i Vojvodinu«.

Vladimir Nimčević

Poštarina u gotovom plaćena.

NEVEN

ZVANIČNO GLASILO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKE STRANKE.

Izlazi četvrtikom.

Pojedini broj Din. 1½. Cijena oglasa D 3 po cm.

Uredništvo: III., Beogradski put 23.

Telefonski broj uredništva i uprave: 310.

Eksplozi se ne smije. Neprečeni se listovi ne primaju.

Izdavač i odgovorni urednik: **Dr. MIRKO IVANDEKIĆ.**

God. XXXVIII. Subotica, četvrtak 25. veljače 1926. Broj 8.

Politika domaća i vanjska

U političkim krugovima preovladava uverenje da će vlada nastojati da budžetsku debatu dovede mirno.

Put g. dr. Ninčića. U ulorak u veče u 8 časova otpu-
tovao je za Rim g. dr. M. Ninčić, ministar inostranih dela, da

Hrvati na okup!

Posljednjih dana pisale su sve srpske novine na dugačko i široko, kocko g. Radić okupljajući Hrvate pod svoju zastavu stvara hrvatski front, uvoda u politički život ple-

smije tjerati bratoubilačku politiku, podpirivati velikosrpsvo na štetu Hrvata i Slovenaca, zar Radić ne smije trošiti za Hrvate i Slovence ista prava, koja uživa i Srbin? Ima

Sto godina modernog i samostalnog političkog djelovanja Hrvata u Bačkoj

Na današnji dan – 15. rujna 1920. godine – u Subotici je osnovana Bunjevačko-šokačka stranka, ili kako su je zvali sami bački Hrvati – Vojvođanska hrvatska stranka, prva trajna i organizirana politička stranka bačkih Hrvata. U izvjesnom povijesnom i simboličnom smislu i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini može se smatrati njezinom sljednicom.

Osnovana je u krugu katoličke inteligencije. Kao inicijatori osnutka javljaju se narodni zastupnici Privremene narodne skupštine Kraljevine SHS, župnici **Blaško Rajić** iz Kera, koji je ujedno izabran za predsjednika stranke, i **Ivan Evetović** iz Bača. Prema osnovnim programskim načelima, zamišljena je da bude ne samo narodna stranka bačkih Hrvata nego i kao zastupnica prava Katoličke crkve i autonomije Vojvodine. Osim toga, pristaje stranke zauzimali su se za priznanje hrvatstva bačkih Bunjevaca i Šokaca, koje su nove vlasti počele osporavati. Kako bi istaknuli svoju nacionalnu orijentiranost, vođe su glasili stranke, listu *Neven* 1922. dali i poseban podnaslov »list bunjevačkih Hrvata«. U prosvjetnim pitanjima borila se za pravo Hrvata katolika na škole u kojima će se poučavati u duhu katoličke vjere i na hrvatskom jeziku. U gospodarskim pitanjima borila se za ravnopravnu agrarnu reformu, odnosno za dodjelu zemlje hrvatskim bezemljašima u Vojvodini, a ne samo favoriziranim solunskim dobrovoljcima, koji su u to doba kolonizirani u Bačku.

Kao pravi izraz narodne volje, uživala je široki ugled bunjevačkih i šokačkih slojeva u Bačkoj. Na izborima 1920. osvojila je četiri zastupnička mandata, a na izborima 1923. godine tri. Premda relativno mala, ostavljala je snažan dojam kod suvremenika, nastupajući kao tipično oporbena stranka. Poslije četiri godine postojanja, doživjela je koncem 1924. rascjep u svojim redovima na svjetovno i duhovno krilo. Svjetovno krilo je opstalo kao Bunjevačko-šokačka stranka pod vodstvom **Mirka Ivkovića**

Ivandečića, a duhovno krilo pak je postalo Vojvođanska pučka stranka pod vodstvom Blaška Rajića. Uslijed velikog pritiska policijskog aparata, Bunjevačko-šokačka stranka nije prošla na izborima 1925.

Kao izvanparlamentarna oporbena stranka djelovala je sve do 27. lipnja 1926., kada je ujedinjena s Hrvatskom seljačkom strankom. Tome su prethodili brojni razgovori, sastanci i mitinzi s predstavnicima HSS-a, od kojih je najvažniji bio okružni zbor HSS-a održan u Somboru 24. svibnja 1926. Na tom zboru je sudjelovao sam predsjednik HSS-a **Stjepan Radić** te je pročitana deklaracija kojom je ustvrđeno kako Bunjevačko-šokačka stranka kao takva prestaje postojati, sve njezine mjesne organizacije postaju organizacijama HSS-a, a njezino glasilo *Neven* postaje »glasilom HSS-a za Srijem i Vojvodinu«.

Povijest političkog organiziranja i djelovanja Hrvata u Vojvodini duga je i bogata, a Bunjevačko-šokačka stranka važna je kocka u tome mozaiku. Osim jasnih i dosljednih nacionalno-ideologijskih sastavnica, moralno uzorno držanje njezinih prvaka, žrtve koje su podnosili radi zauzimanja za dobro puka kojeg su zastupali, ostali su trajnim zalugom i nama danas koji baštinimo njihovo postojanje na političkom polju Hrvata u Srbiji.

Tomislav Žigmanov, predsjednik

prof. dr. Ljubomir Madžar, ekonomist

Nesporazum između politike i struke

*»Zbog korupcije i kršenja načela vladavine prava Srbija gubi jedan procen-
tni poen stope rasta godišnje. Ako je naša procijenjena stopa rasta tri posto,
to znači da je trećina tempa gospodarskog rasta izgubljena zbog korupcije
i nepostojanja vladavine prava«, kaže profesor Madžar*

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Ništa gospodarstvo ne paralizira toliko kao institucionalna i regulativna neizvjesnost. Danas je među zemljama u tranziciji Srbija, zajedno s Hrvatskom, na samom dnu redoslijeda po stopama rasta, a u političkom marketingu je na čudan način izvikana kao nekakav regionalni lider. Ovu ocjenu iznio je prof. dr. **Ljubomir Madžar**, priznati ekonomist, sveučilišni profesor. Njegov ljetni boravak u rodnom Somboru iskoristili smo za razgovor o trenutačnim gospodarskim prilikama.

Koronakriza neosporno će ostaviti trajne posljedice na gospodarstvo. I dok struka daje ocjene da se posljedice krize neće moći izbjeći, vlast nas uvjerava kako će Srbija biti uspješnija od drugih. Ima li razloga za te optimistične političke ocjene?

Rekao bih da postoji veliki nesporazum između ekonomske struke i vrhova vlasti. Vlast gospodarsku situaciju predstavlja kao veoma uspješnu, a struka je glede tih mjera skeptična. Suština tog nesporazuma je što vlast za usporedbu bira uspješne godine i orijentira se na kratko razdoblje. Tako ispada kako je neka godina bila uspješnija nego u drugim zemljama. Za davanje ocjena gospodarske politike treba porediti jedno duže razdoblje. Osam ili deset godina. Recimo, može se desiti da jedne godine poljoprivredna proizvodnja bude loša, pa se naredne godine vrati na prosječan nivo i po tom osnovu dobijemo či-

tav procentni poen stope rasta. Vlast će to odmah ocijeniti kao uspjeh gospodarske politike. A to nije tako. Drugi primjer su ocjene smanjenja proizvodnje uvjetovane pandemijom koronavirusa. Više su pogođene zemlje koje imaju veliki postotak prometa ili turizma u nacionalnom gospodarstvu. Mi ne spadamo u te zemlje i samim tim manje ćemo biti pogođeni koronakrizom. Štetno je po gospodarstvo kada vlast daje jednu sliku koja nije odraz stvarnosti, jer za uspješno poslovanje potrebne su točne informacije. Ukoliko vlast plasira pogrešne informacije o tome što se dešava u gospodarstvu, onda su poslovni ljudi, umjesto informirani, dezinformirani, a kvaliteta odluka ovisi između ostalog i od dostupnih informacija. Ako vlast želi efikasno gospodarstvo, treba pružiti točne i pouzdane informacije, a zavoditi poslovne ljude optimističnom slikom koja nije odraz realne situacije nije dobro ni za gospodarstvo ni za vlast.

Zašto vlast to radi?

Moguće je da vlast ne poznaje način funkciniranja gospodarstva i onda su njihove loše ocjene i procjene rezultat njihovog nedovoljnog znanja. Druga mogućnost je da vlast to radi svjesno, jer ni jedna vlast nema predug horizont odlučivanja. Prikazati neki kratkorčni uzlet, neko kolebanje naviše, vlast ne propušta iskoristiti kao dokaz efikasnosti gospodarske politike i mudrosti. Vjerujem, prije je u pitanju ovo drugo, manipuliranje, nego neznanje.

FF Kakva bi onda bila Vaša procjena dugoročnog gospodarskog razvoja?

Te perspektive nisu dobre, jer Srbija faktički nema domaću akumulaciju. Srbija ima deviznu štednju građana od 11-12 milijardi eura, ali to nije tekuća akumulacija. Naša stopa investicija, što je udio investicija u BDP-u, je oko 21 posto. Kada se odbije stopa amortizacije, koja je 15 posto, ostaje oko šest-sedam posto. Istodobno, udio stranih investicija je oko sedam posto. Znači, kada se odbije to što stranci investiraju i kada se odbije amortizacija, ispada da nema nikave domaće akumulacije. Ja mislim da ne postoji gospodarstvo, osim nekih kolonija u prošlosti, koje je raslo i uspješno funkcioniralo na bazi tuđe akumulacije. Za uspješan dugoročni gospodarski razvoj potrebna je i vlastita akumulacija. Naša vlast vlastitu akumulaciju, takoreći i ne pominje, osim što postoje programi za poticaj malim i srednjim poduzećima. To zabrinjava ozbiljnije promatrače našeg gospodarskog razvoja. Sve se svelo na strane investicije. One jesu korisne, ali nije dobro ako su jedina razvojna komponenta. Nije dobro da cijela investicijska politika bude zasnovana na stranim direktnim investicijama. U vizuri naše vlasti ništa drugo ne postoji osim stranih investicija i kada se sklopi neki aranžman, to se u javnosti predstavi kao neki veliki uspjeh. To je jedan od fundamentalnih razloga našeg sporog gospodarskog rasta. Promatrano u dužem razdoblju pokazalo

se kako su dvije zemlje u ovoj regiji redovito najneuspješnije. To su Srbija i Hrvatska.

FF Da se vratimo na strane investicije. Jesu li domaći i strani investitori u neravnopravnom položaju?

Iza stranih investitora stoje njihova države. I ne samo to. Instrukcija u javnim službama u Srbiji je da strance treba posebno tretirati, pa su stranci uglavom zaštićeni od ubitačnih administrativnih procedura. U situaciji kada nedostaje domaća akumulacija strane investicije su dobro došle. Velika je korist od njih i ludo bi bilo poricati njihovu važnost, ali bi isto tako ludo bilo povjerovati kako one trebaju biti okosnica razvoja našeg gospodarstva.

FF Kako onda potaknuti domaće investicije?

Prvo, treba ih staviti u ravnopravni odnos sa stranim investitorima. To bi bio prvi veliki korak. Inače, ja ne mislim da država financijski treba pomagati gospodarstvo, izuzimam ovo razdoblje koronakrize. Općenito, naša politika je negativno orijentirana prema poslovnom svijetu. Sadašnja vlast je 2012. godine krenula da akumulira svoj politički kapital progoneći uspješne gospodarstvenike, jer se tu mogu zaraditi izborni poeni.

FF Kako komentirate pomoć države koju je gospodarstvo dobilo u vrijeme ove krize?

Te mjere su dobre. Praksa je to ne samo kod nas već i u cijelom svijetu. Na taj način izbjegavaju se veći problemi. Ako propadnu

poduzeća, upitno je hoće li se ikada oporaviti i nastaviti s radom. Jeste da smo se za pomoć gospodarstvu zadužili, ali je i to bolje nego pustiti poduzeća da propadnu.

Mogu se čuti procjene da će ekonomska kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa biti mnogo veća nego ona iz 2008. godine. Kakve su Vaše procjene, kada će se svjetsko gospodarstvo oporaviti?

Odgovor na to pitanje nitko nema. Prvo, ne znamo ni koliko će kriza trajati i već to dovoljno pokazuje kako je teško procijeniti ukupni trošak svjetske pandemije. Ne vjerujem u procjene koje daju Svjetska banka i MMF, jer su njihove prognoze politički motivirane. Ne postoje elementi za procjene troškova krize i mogućnosti njenog prevladavanja. Moglo bi ovo biti kriza teža od one iz 1929. ili 1933. godine. U svakom slučaju – zlu se nadaj, dobro biti neće.

Može li ova kriza biti poticaj prestrukturiranja svjetskog gospodarstva? Vidjeli smo, Europa je ovisila o zaštitnoj medicinskoj opremi iz Kine. Srbija nije imala kvasca. Može li to utjecati na nacionalne ekonomije u smislu stvaranja gospodarstva koje neće ovisiti od drugih?

Potaknut će ova kriza države da se okrenu same sebi i bit će pojačani elementi autarkičnog razvoja, što nije dobro. Mnogo toga što se kvalitetnog desilo u svjetskom gospodarstvu može se pripisati globalizaciji, dakle širenju trgovine, povećavanju međunarodne razmjene. Danas je za neke proizvode teško utvrditi u kojoj zemlji se proizvode i to je bila komponenta razvoja svjetskog gospodarstva. Ova pandemija će izazvati suprotnu reakciju.

Zašto je loše ako jedna nacionalna ekonomija odluči što je njihovih 20 važnih proizvoda koje će sami proizvoditi kako ne bi ovisili od drugih?

To je loše, jer se kroz međunarodnu podjelu ti isti proizvodi na nekom drugom mjestu mogu jeftinije proizvesti. Prednost globalizacije je upravo u tome što snaži, širi međunarodnu podjelu rada.

Vratit ću Vas 20-30 godina unatrag. Je li se privatizacija morala obaviti na takav način? Jesu li nekada velika uspješna poduzeća morala propasti?

Tranzicija iz socijalizma u kapitalizam je jedinstven proces u kome nismo imali iskustva. To je bio preokret koji se ne može savršeno uraditi. Drugo, većina tih poduzeća je već prije toga bila upropaštena. Nepuno desetljeće bili smo pod sankcijama koje su napravile veću štetu nego što to misli šira javnost. Broj zaposlenih ostao je, po uredbama Vlade, isti, a ukupni prihod se survao na trećinu ili četvrtinu. Veći troškovi od prihoda akumulirali su gubitke i najzad su tvrtke dovedene u takvo stanje da nemaju nikakvu vrijednost. Mnoga poduzeća su već bila propala i prije privatizacije.

Da se vratimo na današnje uvjete poslovanja. Često se apostrofira pravna nesigurnost. Je li to gledano iz kuta gospodarstvenika veliki problem?

Zakoni su neusklađeni, često unutar jednog istog zakona ima više suprotnosti. Ako su zakoni neusuglašeni ne mogu se ni primjenjivati, jer bi to značilo raditi po jednom zakonu, a istovremeno kršiti neki drugi zakon. Predsjednik Fiskalnog savjeta **Pavle Petrović** je sa svoja dva suradnika napisao rad za koji ja smatram da je najbolji u posljednjih 30 godina, gdje je dokazao kako zbog korupcije i kršenja načela vladavine prava Srbi-

Prioriteti

U našoj fiskalnoj politici problem je izbor prioriteta. Mnogo toga je zanemareno. Primjerice, u Vojvodini Veliki bački kanal. Jedna Austro-Ugarska napravila je sustav kanala, a mi nismo u stanju ni održavati ih. Otpadne vode veliki gradovi uglavnom ispuštaju u prirodne vodotoke. Beograd i Novi Sad u Dunav. Zato smo među najvećim zagađivačima Dunava i pitanje je kada će to postati međunarodni problem, jer činimo štetu drugima time što ne razvijamo komunalni sustav pročišćavanja otpadnih voda. Zatim i odlaganje čvrstog otpada. Nismo riješili ni velike količine, da tako kažem, »povijesnog otpada«, a to je otpad zaostao od nekadašnjih velikih gospodarskih sustava. Procjena Fiskalnog savjeta je da će u narednih pet godina biti potrebno oko sedam milijardi eura za saniranje štete nastale zbog nerazvijene komunalne infrastrukture.

ja gubi jedan procentni poen stope rasta godišnje. Ako je naša procijenjena stopa rasta tri posto, to znači da je trećina tempa gospodarskog rasta izgubljena zbog korupcije i nepostojanja vladavine prava. Osim pravne nesigurnosti, problem je i partijsko kadriranje. Na mnoga važna mjesta stavljeni su, kako se to kaže, »naši ljudi«, umjesto kompetentnih koji bi taj posao mnogo uspješnije radili.

Ulaganja u vojsku postala su posljednjih godina jedan od prioriteta. U odnosu na gospodarsku snagu Srbije je li to previše? Usporava li to gospodarski rast?

Nekoliko puta sam upozoravao da to ne bi trebalo tako raditi. Poslije promjena 2000. godine ozbiljno sam predlagao da Srbija ukine vojsku, jer se ispostavilo da ta vojska ne može uraditi ono što se od nje uobičajeno očekuje. Kada iskrse neki veliki problem, on se obično tiče velikih sila. Vojska mnogo košta, a krajnji ishod bude mnogo lošiji nego da smo odmah, što kažu Bačvani, »legli na rudu«. Na usporavanje gospodarskog rasta utječe i naša briga o Srbima van Srbije. **Vesna Pešić** jednom je rekla da srpski patriotizam treba ići samo do granica Srbije. Ne dalje. Napisao sam poslije toga jedan tekst dajući dodatne argumente toj tezi. Srbija nema mogućnosti utjecaja na politiku Hrvatske, Federacije BiH, Crne Gore, Kosova i onda se zbog te brige o Srbima izvan Srbije srpska manjina doživljava kao strana agentura. Stvara se onda politička atmosfera u kojoj konstruktivni političari koji bi sa Srbijom htjeli uspostaviti dobre odnose nemaju šanse. Mi kontaminiramo političku atmosferu u okolnim zemljama čineći položaj naših sunarodnjaka lošijim nego što bi inače bio. Ali problem je u tome što briga o Srbima izvan Srbije uvijek dobiva potporu na izborima. Ako hoćeš dobiti na izborima, samo raspali po nacionalnoj žici i nećeš se pokajati.

Udaljava li se Srbija od EU? Zašto je Srbiji potrebna EU?

Za Srbiju je ulazak u EU najkorisniji, jer nas tjera da se uredimo kao država. Već je to dovoljno. Sve bitne determinante gospodarskog razvoja su izvan gospodarstva. U političkom sustavu, izvršnoj vlasti, sudstvu. To je velika omča oko vrata gospodarstvu i općenito stanovništvu Srbije. Imamo jednopartijski sustav, jednog čovjeka koji odlučuje o svemu. U politici su sve ključne determinante, ali i izvan politike ima nešto što opredjeljuje tu politiku. To su vrijednosne determinante našeg naroda koje su više okrenute ka prošlosti nego budućnosti.

Radna skupina HNV-a i Gradske uprave Novog Sada

Sjednica i planovi

Nakon dogovora sa sastanka predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasne Vojnić** i predstavnika gradske vlasti Novog Sada iz studenog 2019. godine, gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** je 19. ožujka imenovao članove Radne skupine za rješavanje svih otvorenih pitanja i postizanje sporazuma o suradnji između Grada Novog Sada i HNV-a. Prva sjednica ove radne skupine održana je u Novom Sadu 14. rujna. Nazočili su joj članovi radne skupine: član Gradskog vijeća za upravu i propise **Milan Đurić** (predsjednik), član Gradskog vijeća za kulturu **Dalibor Rožić** (zamjenik predsjednika), ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika kulture Novog Sada **Siniša Jokić** i ravnatelj Povijesnog arhiva Novog Sada **Petar Đurđev**, te vijećnik HNV-a **Goran Kaurić**, arhitekt-planer u Javnom poduzeću *Urbanizam* u Novom Sadu dr. **Darko Polić** i biolog – koordinator poslova međunarodne suradnje u Pokrajinskom zavodu za zaštitu prirode **Marko Tucakov**.

Na sjednici su verificirani mandati članova i uručeno im je rješenje o utemeljenju Radne skupine, u kojem su navedeni njezini zadatci: »da svojim aktivnostima usuglasi potporu zajedničkim naporima HNV-a i Grada Novog Sada radi potpisivanja sporazuma između dvije strane u području obrazovanja, kulture, medija, informiranja, vjere, sporta, ljudskih prava i gospodarstva, da prati i koordinira provođenje aktivnosti od strane tijela, posebnih organizacija i službi Grada, kao i ustanova i drugih pravnih osoba čiji je osnivaatelj Grad Novi Sad, i da na zahtjev Gradonačelnika Novog Sada dostavlja izvješća o aktivnostima«.

Nakon pozdrava predsjednika Đurića i konstituiranja iznesen je prijedlog da se o pojedinim konkretnim pitanjima konzultiraju i prijedloge Radnoj skupini iznose pojedini članovi skupine. Rožić je iznio informaciju o redovitom financiranju triju hrvatskih udruga na području Grada, dok je Jokić izvijestio o tijeku poslova na izradi projekta obnove enterijera rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, za što je sredstva prethodno izvojila Pokrajinska vlada. Očekuje se da će tehnička dokumentacija biti gotova do 16. listopada, Dana rođenja bana Jelačića – praznika hrvatske zajednice u Srbiji. Kaurić je, zahvalivši se gradonačelniku Vučeviću na kvaliteti i operativnosti započete suradnje s HNV-om i uvažavanju hrvatske zajednice koja živi na području Grada, informirao članove skupine o inicijalnim potrebama Zaklade, napose s obzirom na najavljen posjet predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** rodnoj kući bana Jelačića, te predložio da se razmotri mogućnost sudjelovanja u financiranju rada Zaklade iz proračuna Grada u idućoj godini. Polić je podržao ideju da se žurno pristupi izradi Plana generalne regulacije Starog Majura u Petrovaradinu, napose s obzirom na ubrzanu novogradnju u tom dijelu grada gdje živi značajan dio Hrvata, a koji je, zbog svojih arhitekturnih vrijednosti, već uvršten u buduću zaštitu okolice Petrovaradinske tvrđave. Tucakov je, predstavljajući se članovima radne skupine, naveo nekoliko prijedloga budućega rada Radne skupine u području medija (jače vidljivosti hrvatske zajednice), te pojedinih pitanja urbanističke ugroženosti objekata Katoličke crkve na području Grada i obrazovanja.

HR

Prekogranična suradnja Srbije i Hrvatske

Ambrozija na mobilnoj aplikaciji

Kroz projekt prekogranične suradnje »Mjerenja u realnom vremenu i prognoza za uspješnu prevenciju i život sa sezonskim alergijama u prekograničnom području Hrvatska-Srbija« – *RealForAll* (2017HR-RS151) koji se sufinancira putem Interreg IPA programa prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska postavljena je mobilna aplikacija putem koje građani mogu provjeriti kakva je trenutna situacija vezana za pojavu alergena. Putem te aplikacije može se dobiti i prognoza za narednih nekoliko dana.

»Projekt je fokusiran na pelud breze, trava i ambrozije koji su najznačajniji uzročnici sezonskih alergija u Europi. U narednom razdoblju projektni partneri će biti posvećeni unaprjeđenju i održivosti razvijenog sustava, ali i proširenju kako bi bila obuhvaćena i automatska mjerenja i s drugih mjernih mjesta u Europi. Također, testirat će se mogućnosti primjene ove tehnologije u detekciji spora gljiva koje mogu biti jaki alergeni i značajni uzročnici biljnih bolesti«, kaže viši znanstveni suradnik Instituta *BioSens* iz Novog Sada dr. **Branko Šikoparija**, koji je jedan od partnera u ovom projektu. Uz Institut *BioSens* projekt realiziraju Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Odjel za matematiku Sveučilišta *J. J. Strossmayera* u Osijeku i Grad Osijek.

»Klasično mjerenje izloženosti peludu iz zraka provodi se standardnom metodom koja je veoma spora, pa podaci do krajnjih korisnika stižu sa zakašnjenjem i do sedam dana. S ovim sustavom, osobe alergične na pelud, osobe koje o njima brinu i medicinski radnici putem *RealForAll* aplikacije imaju dostupne koncentracije alergena peluda iz sata u sat. Aplikacija omogu-

ćava bilježenje simptoma i njihovo prikazivanje u odnosu na mjerenja, što olakšava i ubrzava komunikaciju s liječnikom, a samim tim omogućava efikasnije određivanje dijagnoze i određivanje odgovarajuće terapije. Također, korisnici imaju prognozu, kako kratkoročnu (do 72 sata) tako i dugoročnu koja im može pomoći u planiranju njihovih aktivnosti. Iako je tek druga godina operativnog rada sustava *RealForAll*, do sada je registrirano više od 10.000 korisnika«, objašnjava dr. Šikoparija.

Procjenjuje se da oko 80 milijuna odraslih (više od 20 posto) Europljana ima neku alergiju. Od toga su 30 do 40 posto djeca i taj broj konstantno raste. Alergije se nikada u potpunosti ne mogu izliječiti, ali se mogu držati pod kontrolom. Rezultati projekta prikazani su i u međunarodnoj znanstveno-istraživačkoj zajednici kroz publikacije u stručnim časopisima i sudjelovanje na znanstvenim skupovima. Projekt je, osim Europske unije, financirala i Autonomna Pokrajina Vojvodina, Pokrajinsko tajništvo za financije i institucije koje realiziraju projekt.

Program prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije realizira se od 2004. godine. Prioriteti programa su: poboljšanje kvalitete socijalnih i zdravstvenih usluga u programskom području, zaštita okoliša, prevencija rizika i proizvodnja energije. Zatim, turizam i kulturno i prirodno nasljeđe, kao i konkurentnost i razvoj malih i srednjih poduzeća.

Do sada je s oko 53 milijuna eura podržano više od 80 projekata u kojima je sudjelovalo oko 150 organizacija i institucija iz pograničnih područja obje zemlje.

Izvor: Eu info centar

Srednjovjekovna »mini unija«

Kralj **Karlo I. Anžuvina** je po povjesničarima vladao 32 godine (1310. – 1342.) u Hrvatsko-Ugarskom kraljevstvu, iako je prvi put krunisan 1301. godine kao trinaestogodišnjak. Na koncu njegove vladavine kraljevstvo mu je postalo vodeće u Europi. Kako je to postigao? Izvršio je nekoliko »novčanih reformi«, umjesto nekontroliranog izvoza zlata i srebra (četvrtina europske proizvodnje u njegovo doba) počeo je sam kovati novac po talijanskom modelu. Kao uzor mu je poslužio firentinski zlatnik, zlatni fisorin. On u promet uvodi ugarsku zlatnu forintu, koja je bila potpuna kopija firentinskog zlatnika, i težina je bila ista, jedino je bila slabija u čistoći zlata. Vršena je obvezna zamjena starog »lošeg« novca, ali i svih vrsta moneta

Ostatci višegradskog »akropolis«

u opticaju (oko 1320. bilo je oko 35 vrsta) za novu stabilnu monetu. Pored težnje za uvođenjem jedinstvene i stabilne valute, vidimo i težnju za uvođenjem plaćanja poreza novcem, umjesto naturalnim proizvodima. Pospješivao je prelazak s naturalne na robno-novčanu privredu. Stabilna valuta je pospješivala trgovinu, a time i razvoj gradova jer je određivan točan iznos stalnog i izvanrednog poreza za gradove i naselja. Davanjem gradskih privilegija ujedno je razvijao ta naselja, ali i stabilizirao prihode kraljevskog trezora. Ako usporedimo događaje od prije 7,5 stoljeća, naše današnje vlade već destljećima pokušavaju poduzeti slične poteze, s tim da nikako ne daju »više gradskih privilegija« lokalnim samoupravama, bolje rečeno gradovima, ali ovo je već neka druga tema.

Višegradski sastanak kraljeva

Po mišljenju povjesničara, s kojima se i sam slažem, jedan od »najboljih vanjsko-političkih« poteza, Karla I. bio je sazivanje sastanka kraljeva tri kraljevstva: Hrvatsko-Ugarskog, Poljskog i Češkog u (ugarskom) Višegradu 1335. godine. Jedan od razloga bio je da se prekinu stalni ratni sukobi između Čeha i Poljaka, drugi je bio da se ujedine u borbi protiv Habsburgovaca i njemačko-rimskog carstva, treći da se otvore novi trgovački putovi, bez stroge kontrole bečkog dvora. U toj suradnji su bili toliko

uspješni da je njihova regija postala najnapredniji dio Europe. Nije na odmet i što su u neku ruku bili i relativno bliski rođaci. Karlo I. je u Višegradu izgradio i gotičku kraljevsku palaču. U okviru današnje EU, četiri države su obnovile ciljeve nekadašnje »višegradske trojke« (naime, u to doba Slovačka kao država nije postojala). Ciljevi su skoro isti: sprječavanje rasta moći najrazvijenijih zapadnih država, prije svega Njemačke, ali i Francuske, i vođenje politike prije svega u vlastitom interesu; npr. neprimanje »migranata«. Liberalni političari je kvalificiraju kao »nacionalističku politiku« i raznim metodama napadaju prije svega Poljsku i Mađarsku, dvije »najstarije europske države«. I Češka spada u »najstariju«, ali nju za sad ne diraju. Ono što me čudi je zašto se nije priključila i Hrvatska ovom neformalnom udruženju, usprkos tome što i danas ima puno zajedničkog s njima?

Turci na granicama zajedničkog kraljevstva

Karla I. Anžuvina naslijedio je njegov sin kralj **Ludovik I.** (nazivan i **Ludovik Veliki / I. Lajos, Nagy Lajos**). O njemu **Vladislav Heka** piše: »Sredinom 14. stoljeća slomio je otpor hrvatskih velikaša te je učvrstio vlast u Hrvatskoj i Dalmaciji«. Ratovao je protiv Venecije koja je imala težnju zagospodariti Dalmacijom. Uspjut, on je kasnije postao i kralj Poljske, te u svojoj ličnosti ujedinio tri kraljevstva. On se oženio **Jelisavetom Kotromanić (Boszniai Erzsébet)**, ali nije imao sina, a kći mu se udala za **Žigmunda Luxemburgovca**, koji je postao njemački car i hrvatsko-ugarski kralj. Početkom 15. stoljeća je izgubio Dalmaciju, nije uspio zaustaviti napredovanje Turaka. U bitci kod Nikopolja (Bugarska) jedva je izvukao živu glavu. Za vrijeme njegove vladavine izgrađena je »dvostruki lanac tvrđava«, novi limes prema Turskom carstvu. Prva linija je započinjala od Jadranskog mora od Klise, druga kod Senja, vodile su se preko Bosne i završavale se na počecima Karpata. Najvažnija tvrđava bio je Beograd, a u Bosni Jajce. Stožer druge obrambene linije je bio Petrovaradin. Kasnija Vojna krajina Austrijskog carstva je praktično slijedila ovu logiku. Hrvatska vojska je poražena na Krbavskom polju 1493., te je dobar dio hrvatskog područja potpao pod osmanlijsku vlast. Porazom na Mohačkom polju 1526. godine i pogibijom **Ludovika II.** započinje novo, bremenitije razdoblje u povijesti Hrvatsko-Ugarske države, prije svega zbog Habsburgovaca. Hrvatski sabor u Cetinu je 1527. za kralja proglasio **Ferdinanda Habsburškog**, jer im je obećao obranu od Turaka. Protukandidat je bio **Ivan Zapolja (Zápolya János)** podrijetlom iz Slavonije, koji je slovio kao posljednji ugarski kralj. Kasnije, u 17. i 18. stoljeću, Habsburzi su izgradili Vojnu krajinu, koja je zahvatala skoro trećinu Hrvatskog kraljevstva. Na to područje je Dvor naselio plaćenike, uglavnom izbjeglice s područja Balkana: Rumunje, Bugare, Srbe i druge etničke zajednice pravoslavne vjeroispovijesti koje su skupnim imenom označavali kao Vlasi. Vojnu krajinu je Dvor izdvojio iz sastava Hrvatske i Ugarske, te ju je stavio pod svoju neposrednu vlast.

Imaj kuću, prodaj stan

Drugo lice SUBOTICE

Za vrijeme postojanja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije – za kojom ni danas ne manjka nostalgičara na svim njenim prostorima – uspješno su odnjegovane dvije filozofije, uglavnom strane uređenim društvima, čak i po ondašnjim standardima: »uči, da ne bi morao raditi« i »stan je vrijedniji od kuće«. Prva je, umjesto da se raspukne poput mjehura od sapunice, preživjela poput najotpornijeg korova i korijene svog besmisla uspješno pustila u različita plodna tla tako da je već odavno »zakon«: »ako se želiš na lak način obogatiti, a ti budi političar« ili pak ona o jednom **Tomu**: »Da sam znao da je ovako lako diplomirati, ja bih i srednju završio«. Druga je, na žalost/sreću (ne čitati riječ koja vam se ne dopada), u svom izvornom obliku preživjela mnogo duže i tek odnedavno na svjetlo dana počeli su izlaziti njeni brojni nedostaci.

Posljedice koronavirusa – kojem kao da se ne nazire ni zenit, a kamoli kraj – iz dana u dan se šire na sve veći broj područja svakodnevnog života: zbrajanju dosadašnje štete u području zdravstva, obrazovanja, gospodarstva, trgovine i turizma priključila se nedavno, eto, čak i takva skromna diva poput **Svetlane Ražnatić Cece** dramatičnim apelom da su, i to upravo zbog korone, estradni tzv. umjetnici bez prihoda, a troškovi života im veliki! Državni vrh o potresnom se upozorenju na opasnost nestanka tih divnih stvorenja još nije izjasnio, ali – znajući prilike kod nas – ne bi trebalo zanemariti niti tzv. društveni faktor, odnosno da, poput nekoć Esmeraldi, grupa ljudi iz određene mjesne zajednice inicira akcije pomoći najugroženijoj vrsti stanovništva – *pevaljkama*.

U sjeni te živopisne borbe za goli opstanak osoba s mikrofonom u ustima odvija se jedna mnogo životnija, a koja itekako ima veze s ranije spomenutim drugim tipom filozofije, onoj po kojoj je stan vrijedniji od kuće. Ne ulazeći sada u samu njenu bit, odnosno kako je i zašto ona nastala i sve do današnjih dana opstala – jer je to, sada bez zezanja, tema (bar) za jedan ozbiljni znanstveni rad – upravo je koronakriza pokazala koliko su (bili) stabilni temelji na kojima je ona (iz)građena. Već negdje u travnju ove godine, dakle niti mjesec nakon proglašenja izvanrednog stanja, mediji su – nešto poput NLO-a u Americi ili piramida u Bosni – počeli bilježiti »čudne stvari« koje se događaju u Srbiji »na planu nekretnina«. Zanemarimo li logični pad prometa u tom području, na svjetlo dana izašla je činjenica da su kuće poskupjele, a cijene stanovima počele padati. Takav trend, pišu razne novine i portali, nešto je ublažen nakon ukidanja izvanrednog stanja, a ovih dana svjedoci smo njegovog još drastičnijeg nastavka.

Po riječima jednog iskusnog brokera, razlog za ovu čudnu pojavu i više je nego logičan: onaj tko ima sredstava, svoju budućnost i dalje vidi ovdje, a dosta mu je i jedno dvomjesečno iskustvo s policijskim satima odlučuje se za kupovinu kuće, pa i po cijenu prodaje stana. Iz toga, naravno, nije teško zaključiti da je cijena kućama porasla, posebno onima na selu koje su – i to one dobre – koliko do jučer prodavane budzašto.

Onaj tko ne vjeruje u naprijed rečeno ili nije čitao ranije tekstove o tome da su cijene kućama i vikendicama ponegdje po-

rasle za dva-tri puta dovoljno je da prosurfa po portalima agencija koje se bave prodajom nekretnina. Ode(te) li na bilo koji od više lokalnih portala tog tipa bit će(te), blago rečeno, zatečen(i). Kuće na dalekoj periferiji grada – one s bušenim bunarima, septičkim jamama, nedovršene, čak i bez kupaonice i asfaltnog prilaza – dakle kuće koje su se do jučer prodavale za 10-15 tisuća eura (s napomenom: »za rušenje« ili »potrebna veća ulaganja«) danas uglavnom nisu ispod 20.000 eura, a za poneke se traži i čitavih 30.000! Ovo se (cijena) podjednako odnosi i na selo, odnosno vikendice, s tim da, pošteno govoreći, one ipak izgledaju mnogo bolje. I što je najgore (bar za potencijalne kupce): sve

ono što vrijedi, a ponuđeno je po koliko-toliko pristojnoj cijeni nestaje poput snijega na suncu. »Da, bila je na prodaju, ali je prodana prije dva tjedna«, jedan je od uobičajenih odgovora koji se dobije od bivšeg vlasnika ili susjeda.

Stabilnost spomenutih temelja ranije navedene filozofije ipak ne treba ni sada, a posebno ne dugoročno podcjenjivati, jer koliko god poremećaj na tržištu nekretnina bio »tektonski«, on još ni približno nije izjednačio cijenu kvadrata kuće s dvorištom i stana, a posebno ne u onoj mjeri u kojoj je to izraženo na Zapadu i Sjeveru, gdje vlada posve suprotna logika od ove kod nas: »u stanu živi onaj tko mora, a u kući onaj tko može«. Iskusni ljudi, pa još skloni trgovini ili poduzetništvu, u ovoj situaciji razmislili bi bar o dvije-tri opcije: prodati kuću po neočekivano dobroj cijeni i za nju kupiti stan (tko može, i dva); kupiti kuću i procijeniti kada će njena cijena doći do vrha za prodaju ili uraditi nešto od ova dva i prepustiti se zaboravljenim čarima užitka u avliji, odnosno upoznavanju susjeda u zajedničkom ulazu dok se ne zatvoriš u svoja četiri zida s pogledom na susjednu višekatnicu.

Postoji, naravno, i kategorija ljudi koje ćemo za ovu priliku krstiti, ako ne »skromni«, onda bar »strpljivi«. Ti strpljivi, svjesni istinitosti kombinacije one o čudu i tri dana i logike da je stan vrijedniji od kuće, i dalje – zakonito ili protuzakonito, svejedno – grade stanove i čekaju kupce. U tom smislu, društvo može odahnuti: graditeljima, za razliku od Cece i sedam krasuljaka, sutra ne prijeti prosjački šešir.

Z. R.

Proštenje na subotičkoj Kalvariji

Pod okriljem Žalosne Gospe

Na subotičkoj gradskoj Kalvariji na spomendan Žalosne Gospe 15. rujna proslavljeno je proštenje. Misno slavlje ispred istoimene kapelice predvodio je mlado misnik vlč.

Tomislav Vojnić Mijatov u zajedništvu desetak svećenika Subotičke biskupije. Lijepo vrijeme i mogućnost slavlja svete mise na otvorenom pridonijelo je da se na čast Nebeskoj Majci okupi lijepi broj vjernika koji su osim nazočnosti na svetoj misi imali priliku i za svetu ispovijed.

Misnome slavlju prethodilo je euharistijsko klanjanje koje je također predvodio mlado misnik u zajedništvu sa župnikom

tamošnje župe vlč. **Marijanom Vukovim**. Subotička Kalvarija potpada pod župu Uskrsuća Isusova, te su župljani ove župne zajednice predvodili misna čitanja i animirali pjevanje.

Na ovaj spomendan vjernici se na osobit način prisjećaju kako je Nebeska Majka bila obdarena posebnim milostima, ali isto tako i velikim žalostima, koje joj je nagovijestio prorok Šimun riječima »A tebi će samoj mač probosti dušu« (Lk2,35). Tako je poznato sedam žalosti Majke Božje: kada joj je Šimun prorokovao da će joj mač boli probosti dušu, kada je s Josipom i Isusom morala bježati u Egipat, kada se Isus kao dvanaestogodišnji dječak izgubio u hramu dok su bili na hodočašću u Jeruzalemu, kada je izravno susrela svoga poniženog i izmučenog Sina na križnome putu, kada je morala gledati Isusa dok su ga pribijali na križ, kada su mrtvo Kristovo tijelo skidali i položili ga u njezino krilo i kada je promatrala polaganje Isusova tijela u grob.

Ž.V.

Radovi na studentskom domu *Bosa Milićević*

Utijeku su radovi na postavljanju termoizolacije i fasade studentskog doma *Bosa Milićević* u Subotici. Vrijednost radova, kako prenosi Yu eco televizija, je preko 19 milijuna dinara. Radovi su počeli prije nešto više od mjesec dana, a kraj radova je planira za 5. prosinac, kako najavljuju iz Studentskog centra. Radovi na prednjem dijelu objekta bit će gotovi do kraja mjeseca, kada se očekuje i prijem studenata.

Osim ovih radova, u prethodnom periodu realizirani su i određeni radovi unutar samog doma, te će studente čekati bolji uvjeti za stanovanje. Radove financira Ministarstvo prosvjete i Pokrajinsko tajništvo za visoko obrazovanje.

Pojačana kontrola sudionika u prometu

Pod sloganom *Budite odgovorni, sačuvajte živote!*, a počevši od 16. rujna i sve do 22. rujna na putevima u Srbiji provodit će se akcija pojačane kontrole sudionika u prometu, s akcentom na brzinu, alkohol i pojas. U ovome periodu diljem Europe bit će realiziran projekt pod nazivom *ROADPOL dani sigurnosti*, čiji je cilj sačuvati ljudske živote u prometnim nezgodama, priopćio je MUP Srbije.

Tijekom provođenja projekta, prometna policija će provoditi akciju pojačane kontrole prometa na teritoriju cijele zemlje. Također, bit će sankcionirani vozači ukoliko koriste mobilni telefon za vrijeme vožnje, a da nije korišten na zvučniku, odnosno bez korištenja ruku.

Sitnim koracima za Antunovićem

Katoličko društvo *Ivan Antunović* i ove godine dodijelilo je tri nagrade za postignuta ostvarenja i kao poticaj za daljnji rad na području povijesti, kulture i duhovnosti među Hrvatima u Bačkoj, te promicanje kršćanskih vrijednosti.

Tako je nagrada zaslužnom pojedincu iz hrvatske zajednice dodijeljena **Ruži Silađev**, druga nagrada koja se dodjeljuje hrvatskoj instituciji je pripala Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*, dok je nagrada za brojnu obitelj dodijeljena obitelji **Adriane i Josipa Kujundžića**.

Obrazloženje nagrada

Nagrada je utemeljena još 1991. godine pod nazivom *Antušova nagrada*. Godine 2008. ona mijenja naziv u *Antunovićevu nagradu*, a od 2015. se dodjeljuje kao nagrada Društva *Ivan Antunović*, da bi danas konačno imala svoj puni naziv - *Nagrada Ivan Antunović*. Po riječima predsjednika Katoličkog društva *Ivan Antunović* vlč. dr. **Ivice Ivankovića Radaka**, na sjednici Vijeća održanoj 17. lipnja 2020. godine, sukladno Pravilniku o postupku dodjele nagrade *Ivan Antunović*, donijeta je odluka o tome tko će dobiti nagrade. Zanimljiva je činjenica da otkako je nagrada utemeljena, iako Vijeće već ranije zna tko će ju dobiti, informacije se do same dodjele uvijek strogo čuvaju. Ova nagra-

da se svih prethodnih godina dodjeljivala u sklopu programa *Dužijance*, odnosno književne večeri koju priređuje ovo Društvo, no iz svima poznatih razloga ono je pomjereno, te je dodjela nagrada održana 10. rujna u dvorištu Subotičke biskupije.

Kao što je već spomenuto, nagrada za pojedinca dodijeljena je Ruži Silađev, koja živi i djeluje u Sonti, a u obrazloženju stoji da je nagrađena aktivna u vjerskom i društvenom području u hrvatskoj zajednici. Piše kratku prozu, pjesme, dječje pripovijetke i dramske tekstove. Osim pisanja, posjeduje talent i u slikanju, a omiljeni motivi su joj Šokci, šokačke obitelji i šokački običaji. Velika je zagovornica očuvanja starog govora šokačkih Hrvata. Njezine prve dvije knjige, *Divani iz Sonte* i *Šokica pripovida*, ubrajaju se u djela sakupljene hrvatske narodne baštine. Ruža Silađev je čitateljima poznata i po brojnim, bilo proznim bilo poetskim djelima objavljenim u *Zvoniku*, *Subotičkoj Danici*, *Klasju naših ravni*, *Hrvatskoj riječi*, *Čupriji na Jasenici*, *Glasu ravnice*, *Šokadiji* i *Šokcima u šokačkoj riči* 2007. godine, *Isteru*, *Glasu komune i Hrcku*, stoji u obrazloženju.

Druga nagrada, koja se dodjeljuje instituciji, kao što je navedeno pripala je HKC-u *Bunjevačko kolo* koji ove godine slavi 50 godina postojanja i neprekinutog rada. Valja se podsjetiti da je osnivačka skupština HKC-a *Bunjevačko kolo* održana 18. siječnja 1970. pred 354 člana osnivača u Velikoj vijećnici Gradske kuće u

Subotici. Osnivaju se folklorna, muzička, likovna i literarna sekcija, obnavlja se Veliko prelo, organizira *Dužijanca*. Zbog političkih previranja i smjene tadašnjeg vodstva 1973. godine se iz naziva briše pridjev »hrvatsko«, koje je zahvaljujući demokratizaciji društva na Skupštini održanoj 18. lipnja 1995. godine vraćeno. Tada se promijenio naziv u Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* koji je zadržan do danas. Izdvajanjem pojedinih odjela nastale su kasnije mnoge udruge. Danas HKC *Bunjevačko kolo* okuplja preko 300 članova raspoređenih u nekoliko odjela. »Centar veliki naglasak stavlja na odgoj mlađih naraštaja, njihovo uključivanje u zajednicu i prenošenje tradicijskih vrijednosti. U svojim nastojanjima i programima uvijek promiče vjerske i kršćanske vrijednosti, uključujući se tijekom godine u različita događanja crkvene i liturgijske godine«, stoji u obrazloženju ove nagrade, koju je primio predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**.

Svake godine treća nagrada dodjeljuje se brojnoj obitelji, a ove je pripala obitelji Adriane i Josipa Kujundžića, te njihovoj djeci. **Ana** je učenica I. razreda srednje Kemijsko-tehnološke škole smjer veterinarski tehničar, **Josip** je učenik 6. razreda, **Petar** 4. razreda osnovne škole **Matko Vuković** u Subotici, **Matej** pohađa vrtić **Marija Petković-Sunčica**, a dvogodišnja **Marija** zahtijeva posebnu brigu svoje obitelji, a ujedno je i izvor ljubavi za braću i sestru. U obitelj je 9. rujna stigao i osmi član, mala **Marina**. »Obitelj Josipa i Adriane Kujundžić dolazi iz župe Uskrsnuća Isusova u Subotici. Vjerski život je jedno od temeljnih nadahnuća u njihovom obiteljskom životu, a djeca su aktivna u svojoj župi, pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, Glazbenu školu, te su uključena u brojne druge aktivnosti«, stoji u obrazloženju nagrade.

Dojmovi nagrađenih

U ime nagrađenih okupljenima se obratila Ruža Silađev, zahvalivši prije svega Bogu, te KD-u *Ivan Antunović*. Zahvalila je i svima koji su je podupirali u njenom spisateljskom radu: književniku **Milovanu Mikoviću**, prof. dr. sc. **Sanji Vulić**, književnici **Katarini Čeliković**, te svima koji su objavljivali njezine radove.

»Ova nagrada je izuzetna, jer svaki Hrvat bi bio ponosan da ju je dobio. Naš biskup je još u XIX. stoljeću koračao hrabro naprijed, bez straha da će mu se nešto dogoditi. Radio je intenzivno na očuvanju identiteta Hrvata u tadašnjoj Austro-Ugarskoj. Svi mi, koji se držimo tradicije i običaja i koji doprinosimo na-

šoj hrvatskoj zajednici, koračamo sitnim koracima za biskupom Antunovićem. Nadam se da svi ujedineni ipak nešto doprinosimo, jer gazimo utabanim stazama. Rekla bih da je nagrada i obvezujuća, te je na nama da i nadalje radimo i poboljšavamo svoj rad«, kazala je među ostalim Ruža Silađev i dodala kako je bila iznenađena kada je saznala da je ona dobitnica nagrade, a ujedno i radosna.

Da je i onda čuvala ovu »tajnu« do same dodjele govori podatak koji nam je rekla, a to je da u tom momentu još ni djeci nije rekla za nagradu.

»Izuzetno nam je drago da smo dobili ovo priznanje. Ovo je za nas trebala biti posebna godina, a ispala je po drugome posebna, ali iskoristili smo je u tome da smo naučili biti sretni i s malim pomacima i s malim stvarima. Ovo je ipak trenutak jedne velike radosti i velikog priznanja. HKC *Bunjevačko kolo* je u svojoj pedesetgodišnjoj povijesti imao i uspona i padova, ali drago mi je da sada sigurnim koracima koračamo, da rastemo i da smo ovaj jubilej dočekali zadovoljni sa svime što smo uradili u proteklom periodu«, kaže predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* Lazar Cvijin.

Nagradi se iznenadila i obitelj Kujundžić.

»Iskreno rečeno, nismo niti razmišljali da bismo mi mogli biti nagrađena obitelj, te nas je vijest o nagradi ugodno iznenadila. Morali smo o tome šutjeti i kako je ovo trebalo biti dodijeljeno u kolovozu prije *Dužijance*, trebali smo svi biti na okupu. Nismo u cijelom sastavu, ali supruga je jučer na svijet donijela naše šesto dijete i mislim da je njen izostanak više nego opravdan«, našalio se ponosni tata Josip, koji je na dodjelu nagrada ponio i »kotaricu« s rakijom, te je tako sve okupljene počastio za svoje šesto dijete.

Dodjelu nagrade podržali su Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Grad Subotica i Hrvatski *Caritas*.

Činu dodjele nagrada prethodila je redovita godišnja Skupština Katoličkog društva *Ivan Antunović*, u čijem se prvom dijelu raspravljalo o izvješću o radu Društva za 2019. godinu te Planu i programu za 2020., kao i o financijskom izvješću za prethodnu godinu, koji su na koncu jednoglasno usvojeni. S obzirom na to da je KD *Ivan Antunović* izdavač Katoličkog lista *Zvonik*, na Skupštini je također donijet i Pravilnik o radu ovoga katoličkog mjesečnika.

Ž.V.

Nebojša Prelić, samouki umjetnik, Sonta

Umjetnost danas nitko ne cijeni

»Kroz godine sam se profilirao i pronašao sebe u suvremenom nadrealizmu. Slikao sam iz duše i za dušu. Nije mi bilo bitno hoću li neku od slika prodati i po kojoj cijeni. Jednostavno, slikao sam iz nekog svog zadovoljstva, nekog svog unutarnjeg mira«, priča ovaj samouki sončanski umjetnik

Četrdesetosmogodišnji **Nebojša Prelić** iz Sonta živi u svojem svijetu, rasprostrtom negdje između umjetnosti, primijenjene umjetnosti i pučkog zanatstva. Sve ostalo što ga prati drži za nužno zlo, za stvaranje materijalnih uvjeta koji mu omogućavaju život u navedenom svijetu. Iza njega je kroz ovih skoro pola stoljeća života, ostalo puno sjećanja, umjetnički obrađenih predmeta od drveta i slika. U našem tjedniku postoji i zapis o njegovoj jedinoj samostalnoj slikarskoj izložbi pod nazivom *Nebeska stvarnost*, priređenoj u sončanskoj knjižnici.

Slikarstvo u duši od djetinjih godina

Prelić slika već dugo, maltene od djetinjih dana. Poput mnoge djece sklone likovnoj umjetnosti počeo je s crtežima olovkom, dakako na papiru.

»Još tijekom osnovne škole uradio sam veliki broj crteža, a kasnije, kad sam spoznao svoje mogućnosti, prebacio sam se na portrete. Sve bilježnice iz tih vremena, dobro očuvane, ispunjene su tim mojim crtežima. Doslovno, niti u jednoj ne postoji kvadratić praznoga prostora«, priča Prelić.

Na Nebojšine crteže nisu svi u školi gledali blagonaklono. Dolazilo je do svakojakih situacija u kojima je bio žrtva umjetnosti. I danas se sjeća jedne anegdote, u kojoj se baš i nije dobro pro-veo.

»Bio sam jedno vrijeme opsjednut junacima stripova. Jednom zgodom dosta vjerno sam skinuo omiljenog mišićavog borca za pravdu, Bleka Stijenu. Jedna od tadašnjih učiteljica, **Bosa**, nije imala razumijevanja za moju umjetnost. Tvrdila je da se nekom podsmijevam i da sam narisao ženske dojke. Batine koje sam tada dobio od nje više su mi povrijedile dušu nego što su me tjelesno zaboljele i sjećat ću ih se dok sam živ. Badava njezino kasnije priznanje da nije dobro vidjela. No, te batine me nisu pokolebale, od risanja, kasnije i slikanja, nisam odustao«, s osmijehom priča Prelić.

Dugo je slikao temperama na hameru, financijski nije bio u stanju pribaviti tada za njega nedostižno skupe materijale za ulja na platnu. Tek kad se, zahvaljujući odlascima na sezone poslove u Njemačku, materijalno osamostalio, pribavio je potrebne materijale i platna i od tada radi ulja na platnu, ali i na drugim podlogama.

»Bilo mi je nezamislivo tražiti novce za nabavu materijala od roditelja. Moji su starinskoga kova, muškarac je gazda u kući, a bilo koja umjetnost za oca je bila bespotrebna danguba. Zado- voljio sam se i temperom na papiru, a iskreno, nadao sam se i da će netko kompetentan zapaziti što i kako radim i pružiti mi ruku koja će me uvesti u svijet kojega sam i budan sanjao. Kroz godine sam se profilirao i pronašao sebe u suvremenom nadrealizmu. Slikao sam iz duše i za dušu. Nije mi bilo bitno hoću li neku od slika prodati i po kojoj cijeni. Jednostavno, slikao sam iz nekog svog zadovoljstva, nekog svog unutarnjeg mira«, priča ovaj samouki sončanski umjetnik.

Drvo mu je veliko nadahnuće

Osim risanja i slikanja, od malih nogu Preličevo veliko nadahnuće je i drvo. U brojnim lutanjima po prirodi nalazio je za njegovo oko i dušu vrlo zanimljive panjeve ili dijelove panjeva, po nekim svojim zamislima ih dotjerivao i čuvao za sebe i svoju dušu. Nožićem bi znao izrezbariti svaki komad drveta koji bi mu privukao pozornost i tako mu udahnuti dušu.

»Poput većine djece, volio sam tavane. Znao sam satima u polumraku istraživati i nalaziti puno toga što bi me zaintrigiralo. Tako sam na tavancu koji više ne postoji pronašao neke od rukotvorina jednoga od vrlo bliskih rođaka. Nisam ga osobno upoznao, ali su mi moji pričali kako je od komada drveta običnim nožićem znao napraviti čudo. I te priče su bile jedno od mojih nadahnuća. Valjda postoji nešto i u genima, pa se ta ljubav i darovitost prenijela i na mene. Drvo mi je i danas u duši, a prezadovoljan sam kad uspijem bez skupih alata, samo uz pomoć najnužnijih pomagala, stvoriti nešto što sam zamislio. Svaki predmet koji napravim jedinstven je i unikatan. Svaki od njih ima uporabnu vrijednost, ali nema dva ista. Razlikuju se po specifičnim detaljima i to ih čini unikatnim i primamljivim za oko«, u dahu priča Prelič.

Od umjetnosti se ne može živjeti

Slikanje je Preliču hobi i strast. Tako i obrada drveta. Međutim, ni od jednog ni od drugog, bar onako kako to on radi, tvrdi da se ne može živjeti.

»Navedena izložba u sončanskoj knjižnici na neki način mi je otvorila oči. Sve do tada nisam vjerovao koliko je danas umjetnost na marginama našega društva. Obližnji kafići bili su puni, nitko od gostiju nije tijekom ta dva dana svratio u knjižnicu. Posjetitelji izložbe bili su poglavito članovi moje šire obitelji, nekoliko prijatelja i poneki prijatelj organizatora. Od tada sam uradio samo jednu sliku i to po porudžbini. Od slika urađenih u fazi suvremenog nadrealizma do sada nisam prodao ni jednu. Do sada sam ih dosta poklonio, pa ih ima i u Americi, Kanadi, Australiji i u nekoliko europskih zemalja. Doduše, bilo je nekoliko prividno zainteresiranih, ali su odustali od kupovine, cijena im nije odgovarala. Za one koji ne znaju što hoće, teško je procijeniti umjetničko djelo. Izrada jedne slike traje mi mjesec-mjesec i pol. Stvaram tempom kojega mi nametne nadahnuće. Stopostotno se posvetim radu, a puno ljubavi je utkano u svaku urađenu sliku. I što da kažem, kad potencijalni kupac očekuje cijenu od desetak eura, kao da smo na tržnici kineskoga kičeraja«, priča Prelič.

Trenutačno se odmara od umjetnosti. Radi drvenariju, ovoga puta komercijalno.

»Ne znam napraviti prozor ili vrata, ali znam mnoge uporabne predmete. Svaki od njih je unikat zbog posebne obrade. Priзнаjem, volio bih živjeti od slikarstva, ali sam svjestan da je to nemoguće. Teška su vremena, u ovoj zemlji od umjetnosti samo rijetki mogu živjeti. Meni je ona ljubav, više od hobija. Stoga i vjerujem da ću opet uzeti kist u ruke i nastaviti gdje sam stao. Sebe sam pronašao u nadrealizmu, a ukoliko me povuče, možda nešto i promijenim«, uz osmijeh završava priču samouki sončanski slikar Prelič.

Ivan Andrašić

Zabrinjavajući trend opadanja broja prvašića

»Očekujem da će iduće godine biti upisan barem jedan prvašić, ali se bojim da za nekoliko godina naše djece više neće biti u Sotu i prema tome da neće biti uvjeta za nastavu na hrvatskom jeziku«, ističe nastavnica Ana Hodak

O d prvoga rujna i đaci u Srijemu počeli su pohađati izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Ove godine uz nešto drugačije uvjete uz pridržavanje svih epidemioloških mjera, a u zavisnosti od škola i broja učenika, kombinirat će se redovita i online nastava. Đaci će, kao i prethodnih godina, moći pohađati izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u četiri osnovne škole u Srijemskoj Mitrovici, te u područnom odjeljenju OŠ *Sremski front* u Sotu. Nažalost, zbog nedovoljnog broja djece u Batrovcima i Staroj Binguli, gdje je hrvatski jezik također u službenoj uporabi, izvjesno je da ni u ovoj školskoj godini neće biti nastave na hrvatskom jeziku. Kao jedan od glavnih razloga manjeg broja prvašića u hrvatskim odjelima nastavnici iz oba mjesta u Srijemu navode opći problem u svim školama: sve manji broj upisane djece.

Sot bez prvašića?

Nastavni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture uveden je u rujnu 2009. godine u pet osnovnih škola u Srijemskoj Mitrovici, prvobitno kao fakultativni, da bi šest godina kasnije postao izborni predmet. Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao izborni predmet, uveden je 2013. godine u područnom odjeljenju OŠ *Sremski front* u Sotu. Prema riječima nastavnika ovog predmeta, u Srijemskoj Mitrovici i Sotu i ove školske godine je kao i prošle primjetan osjetan pad prvašića.

U Sotu ni ove, kao ni prošle godine nije upisan niti jedan prvašić. No, kako ističe nastavnica **Ana Hodak**, iako je bilo upitno hoće li se nastava odvijati za samo dva đaka koja su se izjasnila da će ove školske godine pohađati nastavu na hrvatskom jeziku, školski odbor je donio odluku da će se ona ipak odvijati.

»Još uvijek je u tijeku pismena anketa, ali prema informacijama kojima raspolazem ni u ovoj školskoj godini neće biti prvašića. U područnom odjeljenju OŠ *Sremski front* u Sotu ostalo je samo dva učenika trećeg i četvrtog razreda, koji će u ovoj školskoj godini pohađati izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Zbog malog broja djece bilo je upitno hoće li uopće biti nastave na hrvatskom jeziku u Sotu,

budući da je dvoje učenika nedovoljno za formiranje grupe za nastavu. Međutim, školski odbor je donio odluku da se nastava hrvatskog jezika ipak nastavi. Očekujem da će iduće godine biti upisan barem jedan prvašić, ali se bojim da za nekoliko godina naše djece više neće biti u Sotu i prema tome da neće biti uvjeta za nastavu hrvatskog jezika«, ističe Ana Hodak.

Nedovoljno djece u Batrovcima

Problem nedovoljnog broja djece ona obrazlaže činjenicom općeg pada broja djece. Taj problem je, nažalost, prisutan i u Batrovcima, gdje nastava na hrvatskom jeziku do danas nije živjela.

»Djece nema dovoljno, a samim tim ne može se ni uvesti nastava na hrvatskom jeziku. To je malo selo koje muku muči i s opstankom škole općenito«, ističe Hodak, dodajući da se svake godine provode pismene ankete i za učenike viših razreda, ali da nema dovoljnog broja zainteresirane djece.

Također navodi da je značajna potpora HNV-a, te da je dobila informaciju da je udžbenik za odvijanje nastave gotov i da će ga uskoro dobiti učenici u Srijemu.

Veći broj učenika

Situacija u Srijemskoj Mitrovici je nešto bolja. Pismena anketa bit će gotova do kraja tjedna, a prema informacijama kojima trenutno raspolaze nastavnik Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Dario Španović**, ove godine se u srijemskomitrovačkim osnovnim školama za nastavu hrvatskog jezika izjasnilo dva učenika više u odnosu na prošlu godinu.

»Ove godine se prijavio 41 učenik. Kao i proteklih godina, nastava na hrvatskom jeziku će se održavati u četiri osnovne škole, s tim da će najveći broj djece koji su se odlučili za izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađati nastavu u Osnovnoj školi *Jovan Popović*. Nastava će se održavati online, odnosno putem Google platforme i Viber grupe«, navodi Španović, ističući da je i u ovom gradu u novoj školskoj godini znatno manji broj djece upisan u prvi razred.

»To se odražava i na broj djece koji se odlučuju za nastavu na hrvatskom jeziku. Prošle godine je otišlo osam osmaša, a došlo mi je samo četiri prvšaća. Međutim, došlo je do povećanja broja djece koja do sada nisu pohađala nastavu hrvatskog jezika u višim razredima, tako da je u tom smislu došlo do povećanog broja«, kaže Španović.

Neizvjesno u Staroj Binguli

Srijemska Mitrovica je druga općina u Srbiji u kojoj je hrvatski jezik proglašen službenim. U odluci koju su usvojili vijećnici Skupštine općine koncem 2005. godine stoji da je »na području naselja Stara Bingula paralelno sa srpskim jezikom i ćirilničnim pismom u službenoj upotrebi i hrvatski jezik i latinično pismo«. Prema popisu stanovništva iz 2002. u Staroj Binguli je bilo 190 stanovnika, a Hrvati su te godine činili 30,52 posto stanovništva. U tom mjestu postavljene su ploče na latiničnom pismu na samom ulasku u selo, školi, te mjesnoj zajednici. No, nastava na hrvatskom jeziku zbog nedovoljnog broja djece ni u ovom mjestu nije zaživjela.

»Za sada se još ništa ne zna za nastavu hrvatskog jezika u tom mjestu, prvenstveno zbog situacije s koronavirusom. Malo se kasni s anketama, jer su one trebale biti odrađene u lipnju, ali djeca tada nisu išla u školu. Pismene ankete su im podijeljene tek u rujnu, kada je počela nastava«, ističe Španović.

Nastava i za srednjoškolce

Osim nastave za učenike osnovnih škola, u Srijemskoj Mitrovici je organizirana nastava za izborni predmet Hrvatski

jezik s elementima nacionalne kulture i za srednjoškolski uzrast.

»Ove godine se prijavilo 18 srednjoškolaca. Podijelio bih ih u dvije grupe, budući da je veliki prostor u Hrvatskom domu, ali postoji opasnost od eventualnog proširenja zaraze, tako da će se nastava najvjerojatnije odvijati online. Prošloga tjedna smo imali sastanak u Hrvatskom kulturnom centru *Srijem* kada smo odlučili i da folklorna skupina još uvijek ne počne s radom. Razmatrali smo i početak rada škole tambure za djecu. Budući da je riječ o šestero djece, mogla bi se napraviti dovoljna distanca između njih«, kaže on.

Što se tiče udžbenika za izborni predmet, Španović izražava nadu da neće biti problema.

»Radio sam na izradi udžbenika iz povijesti za 6., 7. i 8. razred. Koliko sam upućen, udžbenik za 5. razred je odobren od Ministarstva, ali to je udžbenik za djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Znam da je u planu da se izrađuju udžbenici za djecu koja izučavaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture kao izborni predmet, ali trenutno nisam upućen u kojoj je on fazi izrade. Uskoro bismo trebali imati sastanak u HNV-u kada ćemo imati točne informacije o tome«, zaključuje naš sugovornik.

Ono što zabrinjava jest činjenica da pogotovo u seoskim sredinama u Srijemu gotovo da nema djece i mladih. Stoga ni ne čudi trend opadanja đaka kao i opstanak škola u nekima od njih.

S. D.

Naši gospodarstvenici (VIII.)

Anišićevi *Salaši*

Subotica je u bivšoj Jugoslaviji, tijekom više desetljeća bila među najjačim gospodarskim gradovima, a sa svojim okolnim naseljima prednjačila i kada je poljoprivreda u pitanju. Razdoblje osamdesetih godina bilo je idealno za razvoj poljoprivrednog biznisa i poduzetništva, što je iskoristila nekolicina ovdašnjih zemljoradnika i poduzetnika te 1991. osnovala Zemljoradničku zadrugu *Salaš*. Uz brojne promjene i izazove uspješno je poslovala sve do 2013., kada se zbog nepovoljnog Zakona o zadrugama gasi i prelazi u privatno poduzeće *Salaš 024 d.o.o.*, koje je i danas na usluzi prije svega subotičkim, ali i vojvođanskim poljoprivrednicima.

Izvanredno vrijeme za zadrugu

Unatoč transformacijama države, ratu, bombardiranju, često promjeni ministara poljoprivrede, Zemljoradnička zadruga *Salaš* je nesmetano pružala svoje usluge do 2013. godine, zahvaljujući, prije svega, njezinom direktoru **Josipu Anišiću**.

Uz isticanje kako uvijek voli reći da je to bilo neko drugo vrijeme, Anišić podsjeća kako je ono između

'80-ih i '90-ih bilo idealno za poljoprivredu.

»U to su vrijeme mladi odlazili sa sela, a stari, koji su ostali i više nisu mogli raditi, počeli su izdavati zemlju. Tada se prvi put od rata dogodilo da netko radi na 150 do 200 jutara. Nakon gotovo desetogodišnjeg razdoblja inflacije, koncem '80-ih **Ante Marković** uvodi konvertibilni dinar i radi na tranziciji privrede i poljoprivrede. Stvorili su se uvjeti da se može kupiti skuplji stroj, podići kredit. Godine 1990. reformska vlada donijela je novi Zakon o zadrugama i mi smo u tom razdoblju bili startno puno bolji od mnogih naših susjednih socijalističkih zemalja.«

Josip Anišić, koji je u to vrijeme radio u *Poljopriskrb*i, podržao je prijedlog svojih poznanika za osnivanjem zadruga, koja je pod nazivom *ZZ Salaš*, sa svoja 24 osnivača, počela raditi '91. na salašu **Jakova Bedića** na Gornjem Verušiću. Ne planirajući ostaviti dobro plaćeno radno mjesto, sudjelovao je u njenom radu »na daljinu«, međutim kako je bilo sve više posla i otvaranjem novih mogućnosti, Anišić je nakon godinu dana prihvatio prijedlog svojih kolega i postao direktor *Salaša*. To je, kako ističe, bilo jedno izvanredno vrijeme za rad Zadruga.

»Preselili smo sjedište u Aleksandrovo, otvorili prodavaonicu, zaposlili 3-4 ljudi i počeli ozbiljnije raditi. Početkom '90-ih počeo se raspadati društveni sektor i Zadruga je tu našla svoje mjesto. U zahuktalom razvoju poljoprivrede, mladima s puno zemlje trebala je jedna dobra organizacija. Bila je inflacija, cijene je određivala država, koja se dovijala tako što je tiskala primarnu emisiju

i kombinatima, pod povoljnim uvjetima, u dinarskom iznosu, davala kredite da bi oni opstali. Mi smo prva Zadruga koja je omogućila te kredite zemljoradnicima, kako bi, primjerice, mogli kupiti šleper gnojiva za 20 tisuća, a vratiti 3 tisuće maraka. Na početku su preko nas dobijali kredite, a kada je došla takva kriza da mladi nisu mogli uzimati zemlju u zakup, Zadruga je uzela 2.000 hektara i radila je u zakupu. Do 1994. godine imali smo 25 zaposlenih, pet prodavaonica, radili smo uslužni tov svinja, prodavali gume, mehanizaciju i prehrambene namirnice. Razvijao se dobar posao, angažirali smo stručnjake, ljudima smo mnogo pomogli i oni su osjetili benefite Zadruga«, navodi Anišić.

Kraj dobrih vremena

Bio je to početni zamah, imalo je sve smisla, *ZZ Salaš* je poslo-
vao uspješno, ali onda dolazi kriza.

David, Josip i Petar Anišić

»Godine 1994., kada 'deda **Avram**' umjetno zatvara isto tako umjetno stvorenu ludu inflaciju, dolaze teža vremena i mi kao Zadruga nismo više trebali raditi tu zemlju. Također, te '94. banka nije htjela čuti niti za bilo kakvu zadrugu niti za zemljoradnike da im daje kredite. Onda je opet trebala neka organizacija, a budući da smo već imali nekog iskustva, dobivali smo robne kredite pa smo zemljoradnicima davali potrebnu robu na odgođeno plaćanje, na kredit, tako da smo opet našli neko svoje mjesto. Međutim, od '96. do '98. nastupa suša i sve staje. Potom 2000., uz promjene, tu je opet katastrofalna suša, kada smo se konto nje prvi put izborili da poljoprivrednici dobiju 300 milijuna eura. Zadruga ostaje dužna, nama reprogramiraju, mi reprogramiramo zemljoradnicima.«

Kao aktivni sudionik u promjenama, kada je poljoprivreda u pitanju, mnogo je očekivao od njih, a od 20 ministara koji su se izmijenjali u ovim godinama, imao je prilike sjediti na okruglim stolovima s njih 16-ero. Međutim, kako kaže, ništa nije vrijedilo.

»Dok sam ja bio direktor, nismo ulagali, nismo imali silose, a onda se najviše davalo za investicije, a mi ih nismo imali pa nismo ništa ni dobili. Došlo je do izdavanja državne zemlje, favorizirana su individualna poljoprivredna gospodarstva, što nije loše, a Zadruga ništa nije mogla. Tada su kooperanti, pa tako i osnivači zadruga, bili prinuđeni samostalno ići naprijed okrećući se više privatnicima i bankama«, pojašnjava Anišić zadrugarski krah.

Nastupanjem nepovoljnih vremena, uvjeta i Zakona o zadrugama, nestaje zajednički interes zadrugara za njima i ZZ *Salaš* se gasi. No, ne i njegova misija. Na temeljima ove poznate subotičke zadruge, 2013. niče privatno poduzeće *Salaš 024 d.o.o.*, ovog puta s novim direktorom, Josipovim sinom, **Davidom Anišićem**.

Staro po novom

Zbog činjenice da Zakon o zadrugama ne prati najnovije europske trendove i popularnost kooperativa i svakog vida udruživanja zemljoradnika u razvijenim zemljama EU David Anišić, inače master ekonomist, se u konzultaciji s ocem odlučio za pre-registraciju Zadrugu u d.o.o.

Ipak, osim uvođenja nekih suvremenih metoda u poslovanju, nije se puno toga promijenilo. Većina zaposlenih je ostala raditi, pristup poslu je ostao gotovo isti, na istoj su lokaciji i bave se istim djelatnostima.

»Budući da smo se malo pomladili, uveli smo neke suvremene metode u poslovanju, što se pokazalo kao jako dobro. Putem kompjutorskih programa u svakom trenutku možemo pratiti što se događa na raznim lokacijama (npr. zalihe), elektronički i putem društvenih mreža ostvarujemo kontakt s našim kupcima diljem Vojvodine, imamo dosta pratitelja i na Facebooku (*Salaš 024*) i na našem sajtu (www.salas.rs). Pojačali smo se u stručnoj službi, pridružio nam se moj brat **Petar Anišić**, kao diplomirani inženjer za zaštitu bilja pa ih tako sada imamo troje. Novina je i što smo prošle godine uzeli otkupno mjesto na Bikovu«, kaže David Anišić.

Uz isticanje da im je osnova ratarstvo i kooperacija u ratarstvu, on ipak podsjeća što je sve čime se *Salaš 024* bavi:

»Prodajemo ili dajemo na kredit našim kooperantima umjetno gnojivo, zaštitna sredstva, sjemena, a poslije od njih otkupljujemo rod. Na nekih deset otkupnih mjesta otkupljujemo ječam, pšenicu, uljanu repicu, suncokret, kukuruz i pivarski ječam, što potom plasiramo dalje, uglavnom tvornicama za preradu ili nekome za izvoz. Maloprodaju imamo tu gdje je sjedište firme, u Ulici Starine Novaka, na Bikovu, gdje je i otkupno mjesto, kao i u Hajdukovu gdje je prodavaonica specijalizirana za voćarstvo, a osim svega što je potrebno za ratarstvo i voćarstvo (sjeme, gnojivo raznih vrsta, sredstva za zaštitu bilja i dr.), u ovim radnjama prodajemo i akumulatore i ulja za njih.«

Kako kaže, kupci su uglavnom s područja subotičke općine (Subotica, Tavankut, Đurđin, Čantavir, Mala Bosna, Bikovo, Žednik, Hajdukovo, Palić), a sjemena i kemiju isporučuju i diljem Vojvodine.

Slaba zaštita države

Iako Srbija ima kakvu-takvu strategiju kada je poljoprivreda u pitanju pa bespovratnim sredstvima potpomaže mlade zemljoradnike, žene u poljoprivredi, one koji se počinju baviti zemljoradnjom itd., David Anišić kao ključni problem navodi niske subvencije.

»Ono što je po meni ključno jesu subvencije koje su kod nas jako niske – oko 4.000 dinara po hektaru, dok u zemljama u okruženju one iznose od 100 do 300 eura, a u razvijenim europskim zemljama i od 500 do 700 eura po hektaru. U tijeku je globalna utakmica u kojoj mi jako puno gubimo, jer se na tržištu susrećemo sa svima njima. I Hrvatska i Mađarska plasira svoje proizvode u Europu, kao i mi, samo što oni po hektaru dobiju 300, a mi 35 eura. Tu se vidi da ćemo imati sve više problema, jer imamo iste kupce, a nemamo iste prihode po hektaru. Ozbiljan problem kod nas, kada je poljoprivreda u pitanju, jeste što kad nakon godinu dana proizvodnje podvučesh crtu, vidiš da si na nuli ili u minusu. S druge strane, ne može se ništa uraditi jer su manje-više određene cijene inputa, kao i proizvoda, i to ne samo u državi već na svjetskoj razini. Naši zemljoradnici se moraju uklopiti u te cijene, a često to ne mogu. Primjerice, u drugim zemljama, kada se zemljoradnik ne uklopi u to koliki su mu troškovi i prihodi, država mu daje 300 eura po hektaru, s čime može servisirati svoje kredite i koliko-toliko ići naprijed. Znači, moramo sudjelovati u tržišnoj utakmici, a nemamo odgovarajuću zaštitu i pomoć od države. To je bitka u kojoj najslabiji stradaju, a mi smo definitivno među najslabijima«, ističe David.

Ujedno izražava nadu da će se ulaskom Srbije u EU te subvencije povećati, »međutim tek će nam onda biti teško jer ćemo morati biti jednaki s drugima, a imamo veoma nisku startnu osnovu. Znači, do otvaranja tog tržišta trebali bismo što više ojačati naše zemljoradnike.«

Stručna podrška

Davidov mlađi brat Petar Anišić, koji je završio Poljoprivredni fakultet – smjer zaštita bilja u Novom Sadu, odlučio se pridružiti svojoj obitelji u poslu i dati svoj doprinos u stručnom smislu, kao master zaštitar bilja.

Kada je ovo područje u pitanju u *Salašu 024*, osim širokog asortimana sredstava za zaštitu bilja, poljoprivrednicima tijekom cijele sezone pružaju potporu u vidu davanja savjeta.

»Kod odabira sjemena i gnojiva ne može se puno pogriješiti, što nije slučaj kod odabira kemije. Naime, pogrešan izbor preparata značajno može smanjiti prinose, a može i potpuno uništiti usjev, što se, nažalost, događa svake godine. Pokazalo se da je ljudima tu najpotrebnija podrška, u smislu koji preparat da se uzme, kada da se koristi ili kada bi trebalo izbjeći neki tretman«, kaže Petar, dodajući kako polovinu svog radnog vremena provodi na terenu.

Izlazak za njihove kooperante se ne naplaćuje, u razgovoru s poljoprivrednicima pokušavaju doći do najboljeg rješenja, te im u najkraćem mogućem roku dostaviti potrebnu robu.

I. Petrekanić Sič

Ištvančićev dokumentarac u utrci za prestižnu nagradu

ZAGREB – Dokumentarni film *Pouke o čovječnosti* redatelja **Branka Ištvančića** uvršten je u finalni krug nominacija za najvažniju europsku televizijsku nagradu – *Prix Europa* (u kategoriji najboljeg TV dokumentarnog filma).

Prix Europa – European Broadcasting Festival nagrađuje najbolje europske televizijske, radijske i online produkcije kako bi ih promovirao u Europi i podržao njihovu distribuciju diljem kontinenta. Film je ušao u užu krug za nagradu od ukupno 642 pristigle prijave, a za nagradu se natječe s još 24 filma. Natjecanje će se održati od 18. do 25. listopada.

Sastanci povjerenstava za književne nagrade ZKVH-a

SUBOTICA – Temeljem odluke ZKVH-a o dodjeli nagrade **Emerik Pavić** za najbolju knjigu 2019. godine, Povjerenstvo za izbor ove nagrade održalo je 11. rujna prvu sjednicu. Predsjednica Povjerenstva **Ljubica Vuković-Dulić**, dipl. povjesničarka i povjesničarka umjetnosti, te članovi **Katarina Čeliković**, prof. komparativne književnosti i **Davor Bašić Palković**, urednik kulture u tjedniku *Hrvatska riječ*, dobili su na uvid 43 knjige Hrvata u Vojvodini tiskane u 2019. godini, čiji su autori vojvođanski Hrvati. Dogovoren je sljedeći susret na kojem će izbor biti sužen na deset naslova.

Održan je i sastanak Povjerenstva za izbor najbolje knjige poezije **Antun Gustav Matoš** za razdoblje 2017. – 2019. Povjerenstvo, kojega čine predsjednica **Klara Dulić Ševčić**, master profesorica jezika i književnosti iz Subotice, te članovi: književnik **Mirko Ćurić** iz Đakova (na sastanku putem video poziva) i **MA Mirjana Crnković** iz Tavankuta, upoznalo se sa šesnaest naslova koji su ušli u konkurenciju za ovu trijevalnu nagradu.

Izložba s ovogodišnje kolonije slamarki

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organiziraju izložbu slika od slame nastalih na ovogodišnjem XXXV. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame.

Izložba će biti otvorena večeras (petak, 18. rujna) u 19 sati u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, a na otvorenju će govoriti vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**.

I. D.

Festival voća u Tavankutu

TAVANKUT – Deseti po redu Festival voća u Tavankutu bit će održan sutra (subota, 19. rujna) na Etnosalašu *Balažević* u Tavankutu, s početkom u 10 sati. Manifestacija je posvećena predstavljanju gospodarskih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata sela. Štandovi će biti

otvoreni od 10 sati. Uslijedit će revijalna izložba poljoprivrednih proizvoda i rukotvorina, a u 12 sati je ručak uz tamburaški ansambl. Festival traje do 16 sati. Organizatori su HKPD *Matija Gubec*, Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, OŠ *Matija Gubec* i Voćarska zadruga *Voćko* iz Tavankuta.

I. D.

Rič pod đermom

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* iz Đurđina organizira manifestaciju *Rič pod đermom* koja će biti održana u nedjelju, 20. rujna. Manifestacija se održava pod đermom u dvorištu etno-salaša iza župne crkve (u slučaju kiše u župnoj dvorani), s početkom u 17 sati.

Prvi dio programa posvećen je velikanu prošlosti, svećeniku i pjesniku **Marku Vukovu**, bivšem đurđinskom župniku, prigodom 25. obljetnice njegove smrti. Drugi dio programa organizator posvećuje značajnim osobama koje danas stvaraju na dijalektu hrvatskog jezika – bunjevačkoj ikavici. Ove godine gost je književnik **Milovan Miković**. O djelu ovoga pisca govorit će **Klara Dulić Ševčić**, master profesorica jezika i književnosti i **Nevena Mlinko**, master profesorica jezika i književnosti, a stihove će izvesti članovi književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo*.

Posjetitelji će moći vidjeti i izložbu *S Božjom pomoći* na temu *Euharistijski kongresi u Bačkoj* koju su zajednički pripremili KD *Ivan Antunović* i UBH *Dužijanica*.

Žensko tradicijsko češljanje u Baču

BAČ – Osmu po redu manifestacija Ženskog tradicijskog češljanja i izrade ogjavlja, i tom prilikom na večer obilježavanja 10 godina djelovanja udruge *Tragovi Šokaca*, bit će održana u iduću subotu, 26. rujna, u *Didinoj kući* (Mostonga br. 3) u Baču. Početak je u 14 sati.

Lira naiva 2020. u Somboru

SOMBOR – Hrvatska čitaonica i Katoličko društvo *Ivan Antunović* priređuju u iduću nedjelju, 27. rujna, osamnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva 2020*. Ovaj susret svake se godine odvija u drugom mjestu, a čast da bude domaćinom pjesnicima ove godine ima HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru. Susret završava *Pjesničkom večeri* u 17 sati u prostorijama HKUD-a *Vladimir Nazor* (Vijenac Radomira Putnika 26) kada će se predstaviti pjesnici i knjiga izabranih stihova *Klik taj nebesa rumenih* – *Lira naiva 2020*.

27. Festival europskog filma Palić

Bez publike festival nije to što jeste

Zbog korona pandemije ove je godine u svijetu otkazan veliki broj filmskih festivala. No, to nije slučaj s Festivalom europskog filma Palić čije se ovogodišnje, 27. izdanje održava pred publikom, uz poštovanje epidemioloških mjera (izostale su primjerice projekcije na paličkoj Ljetnoj pozornici, a u središnjoj festivalskoj kino dvorani *Eurocinema* broj posjetitelja je ograničen na 90-ero). Palički festival zatvara se večeras, u petak 18. rujna, tradicionalnom dodjelom nagrada za najbolja filmska i redateljska ostvarenja (*Zlatni toranj*, *Palički toranj*, Nagrada žirija kritike, FIPRESCI nagrada i nagrada publike *Gorki list*).

Na visokoj razini

Nudeći više od stotinu filmova u čak 15 selekcija, festival je otvoren u subotu, 12. rujna, uručenjem nagrada *Aleksandar Lifka* za izuzetan doprinos europskoj kinematografiji i premijerom filma **Darka Bajića** *Ime naroda*.

Selektor Glavnog natjecateljskog programa **Nenad Dukić** je na svečanoj ceremoniji otvorenja istaknuo kako bez publike filmski festival nije to što jeste:

»Palički festival ove godine nam predstavlja ono što, po mom sudu, jeste zaista reprezentativni uzorak onoga što je najkvalitetnije u europskom filmu, u protekloj godini. Mislim da je veliki uspjeh što smo to uspjeli uraditi, i ove godine je ta ljestvica kvalitete na visokoj razini.«

Programski direktor Festivala **Miroslav Mogorović** je uz zahvale ekipi koja je ove godine realizirala festival, kao i selektorima Nenadu Dukiću, **Neilu Youngu** i **Igoru Toholju**, koji su zajedno s njim kreirali program, rekao:

»Na kraju smo ipak uspjeli da se festival dogodi na pravi način, s publikom. Dogodine ćemo se sigurno vratiti na našu originalnu lokaciju, na Ljetnu pozornicu.«

Nagrade *Aleksandar Lifka*

Povodom dobijanja nagrade *Aleksandar Lifka*, poznata domaća glumica **Mirjana Karanović** je rekla kako je dobila mnoge nagrade u životu, ali da misli kako je najveći uspjeh glumca da traje.

»Ono što jeste za mene gluma, to je produženo djetinjstvo i način da svijet mašte koji me je beskrajno radovao dok sam bila dijete, zapravo postane svijet u kome sam nastavila živjeti na sceni.«

Selektor programa *Mladi duh Europe* i koselektor programa *Paralele i sudari* **Neil Young** predstavio je **Saru Fgaier**, ovogodišnju laureatkinju nagrade *Underground Spirit*, koju festival dodjeljuje za izuzetan rad na polju nezavisnog filma.

»Sara je dobitnica Europske filmske nagrade za film *Gli Anni* koji je režirala, napisala, producirala i montirala, ali je najpoznatija po svom montažerskom radu. To je glavni razlog zašto smo joj dodijelili nagradu. Većina festivala daje specijalne nagrade redateljima i glumcima, ali mi na Paliću prepoznamo da mnogo važnih ljudi radi na filmu, kao što su upravo montažeri. Specijalnost Sare

Fgaier je montaža arhivskih snimki, kojima dodaje originalni autorski pogled«, kazao je Young. Sara Fgaier i mađarska redateljica i scenaristica **Ildikó Enyedi**, dobitnica nagrade *Aleksandar Lifka* za doprinos europskoj kinematografiji u kategoriji inozemnih stvaralaca, zahvalile su na nagradi putem video linka.

Potpora manifestaciji

Festival europskog filma Palić podržali su Europska unija kroz program Kreativna Europa MEDIA, Ministarstvo kulture Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica i brojni partneri.

Gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** je na ceremoniji otvorenja kazao kako Grad Subotica ni u jednom trenutku nije odustao od potpore ovoj filmskoj manifestaciji.

»Tijekom dosadašnjih festivala najbolji europski filmski stvaraoči ispričali su nam mnogo nezaboravnih priča na velikom platnu. Zato je od ključnog značaja da se održava i ovaj, 27. festival na Paliću. Ponosan sam na našu zemlju, Pokrajinu i Grad, što smo uspjeli održati kontinuitet i nastaviti tradiciju«, naveo je Bakić.

Publiku još danas (petak, 18. rujna) očekuje bogat program u kinima *Eurocinema* i *Aleksandar Lifka* u Subotici te *Abazija* na Paliću.

U okviru festivala, u Galeriji Otvorenog sveučilišta otvorena je izložba **Svetlana Bojković – umjetnost glume ili traganje za istinom**, a u galeriji kina *Abazija* izložba slika **Velikani srpskog glumišta**.

D. B. P.

Fil(m)harmonija stiže i u Suboticu

Čarolija filma, glazbe i smijeha

Veliko finale filmsko-glazbenog spektakla *Fil(m)harmonija* bit će održano u Subotici od 19. do 21. rujna, na Trgu slobode. Tijekom tri uzastopne večeri publika će imati prilike na velikom platnu pogledati projekcije dvaju kulturnih filmova **Charlieja Chaplina** uz uživo izvođenje glazbe velikog orkestra Zagrebačke filharmonije. U pitanju su filmovi *Pasji život* i *Mališan*, a projekcije počinju u 20 sati.

Orkestrom će ravhati hrvatski maestro mlađe generacije i stalni suradnik Zagrebačke filharmonije **Krešimir Batinić**.

Organizatori pozivaju sve ljubitelje filmske i glazbene umjetnosti, prije svega one koji su otvoreni da dožive nešto novo i nesvakidašnje, da dođu na ovaj poseban događaj koji se organizira i u Subotici. »Čarolija filma, muzike, smijeha i romantike«, najavljuju organizatori. Ulaz na sve projekcije je besplatan.

Film *Pasji život* iz 1918. prati priču o Skitnici. Chaplin spašava psa lutalicu te ovaj ljudsko-životinjski dvojac postaje uspješan tandem koji na razne spretnosti i snalažljive načine dolazi do hrane, novca i pića.

Film *Mališan* iz 1921. je vrlo brzo nakon premijere postao veliki kino hit, a mnogi ga smatraju i najvećim ostvarenjem u Chaplinovoj karijeri. Partitura glazbe za ovaj film naknadno je skladana 1971. godine.

Premijerno izvođenje projekta *Fil(m)harmonija* održano je u Novom Sadu u rujnu 2019. godine. Uslijedila su, zatim, izvođenja u Iloku (rujna 2019.) i Vukovaru (lipnja 2020.). Planirani koncerti u Subotici su zapravo veliko finale ovog projekta. Projekat *Fil(m)harmonija* sufinanciran je iz INTERREG IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014. – 2020. Nositelji projekta su Zagrebačka filharmonija i Muzička omladina Novog Sada.

D. B. P.

Sastanak u povodu manifestacije *Srijemci Srijemu*

Predstavljanje udruga u video formatu

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća, u prostorijama Hrvatske čitaonice *Fischer* u Surčinu u utorak, 15. rujna, održan je sastanak s temom održavanja manifestacije *Srijemci Srijemu*. Sastanku su nazočili predstavnici HNV-a, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te osam hrvatskih udruga kulture iz Srijema (nisu nazočili predstavnici udruga iz Šida i Novog Slankamena).

Dogovoreno je da će manifestacija ipak biti održana, ali u nešto drugačijem, virtualnom obliku, u skladu s epidemiološkim mjerama. Održavanje manifestacije je već nekoliko puta ove godine pomjerano, ali je, što je usuglašeno i na sastanku, važno održati njezin kontinuitet. Unatoč tomu što će druženje i jačanje zajedništva, što je i jedan od ciljeva manifestacije, izostati.

Ove godine udruge će se predstaviti video materijalom, odnosno filmom koji bi trebao **najvjerojatnije biti prikazan** na drugom programu Radiotelevizije Vojvodine (RTV2), a kasnije eventualno i na **zajedničkoj projekciji** u Surčinu na kojoj bi se okupili predstavnici svih udruga. Plan je snimiti polusatni video prilog o radu svake od srijemskih udruga, čime će ujedno one dobiti i kvalitetan materijal koji će im kasnije moći poslužiti u promotivne svrhe. Od toga materijala bit će montiran spomenuti zajednički film. **Načelni dogovor** je da se snimanje udruga završi do kraja idućeg mjeseca, a tom poslu će prethoditi dogovor termina i pripreme za snimanje.

S. D.

19. Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova

Književna manifestacija uz mjere epidemiološke zaštite

Organizacijski odbor 19. po redu Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova odlučio je ovu, gotovo dva desetljeća dugu, najveću književnu manifestaciju u ovdašnjih Hrvata, organizirati poštujući i prateći preporuke i mjere svih nadležnih tijela u vezi s epidemiološkim mjerama zaštite od širenja zaraze koronavirusa. Tako će se ova priredba održati u više dana na više lokacija i na različite, sada prikladne načine uz veći broj suorganizatora za različite vrste publike i sudionika.

Virtualni javni sat

Dane hrvatske knjige i riječi otvorit će 26. rujna stručni skup za prosvjetne djelatnike pod nazivom »Organizacija rada tijekom izvanrednog stanja u odgojno-obrazovnim i obrazovno-odgojnim ustanovama« u prostorijama Etno-salaša *Balažević* u Tavankutu. O aktualnoj temi govorit će sedam predavača, a program organizira Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji *Cro-Fond* i Odbor HNV-a za obrazovanje.

Popularni program za učenike pod nazivom *Narodna književnost u školi – u spomen na Balinta Vujkova Didu* ove će godine činiti virtualni javni sat hrvatskoga jezika u četvrtak, 1. listopada, u koji će se škole uključiti preko YouTube kanala Hrvatske čitaonice. Organizatori vjeruju kako će i ovo biti zanimljiv način za uključivanje u program u kojem će se predstaviti nova, četvrta knjiga *Izabranih djela Balinta Vujkova*. Djeca naročito vole predstavu prema narodnoj priči te će moći vidjeti snimku predstave *Razlinkavi zec* u izvedbi učenika OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Međunarodni skup knjižničara

I bijenalni, međunarodni stručni skup knjižničara *Čitanjem do uključenosti* bit će održan virtualno u cilju zaštite i sigurnosti svih sudionika te zbog nepredvidljive epidemiološke situacije vezane uz covid-19. Skup će biti održan 2. listopada putem ZOOM platforme kojom koordinira Zagrebačko knjižničarsko društvo. Nakon dva plenarna izlaganja, u skupu će sudjelovati trideset petero izlagača, a broj sudionika na skupu ograničen je na 100. I ovaj će skup sva predavanja objaviti u zborniku rado-

va, a zajednički ga organiziraju Zagrebačko knjižničarsko društvo, Hrvatska čitaonica, Gradska knjižnica Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

U srijedu, 7. listopada, održava se *Književni salon* koji će biti posvećen časopisu za književnost i umjetnost *Nova riječ* i književnoj produkciji koja se tradicionalno predstavlja pod nazivom *Od Dana do Dana*.

Multimedijalna večer

Tradicionalna Multimedijalna večer bit će u znaku dodjela dviju nagrada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – nagrade *Emerik Pavić* za najbolju knjigu u 2019. godinu i trijenalne nagrade *Antun Gustav Matoš*

za najbolju knjigu poezije u razdoblju od 2017. do 2019. godine. Jednoglasna je odluka Organizacijskog odbora da ove godine nagradu za životno djelo na području književnosti dobije **Matija Molcer**, pijanist, skladatelj, pjesnik, prevoditelj, slikar, kritičar i publicist. Ovim programom u petak, 9. listopada, s početkom u 19 sati u Gradskoj knjižnici Subotica završavaju

ovogodišnji Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova. Prije ove večeri, u 18 sati, bit će položeno cvijeće na bistu Balinta Vujkova u središtu Subotice čime se želi očuvati kultura sjećanja prema našim velikanima.

Organizacijski odbor i ove godine predstavlja dvije nove knjige, *Pripovitke 1* u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* i zbornik radova s prošlogodišnjeg međunarodnog znanstveno-stručnog skupa.

Manifestaciju su podržali Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije, Grad Subotica, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

H. R.

Potiskivanje latinice, 50-godišnjica Hrvatske čitaonice u Mitrovici

12. rujna 1920. – Subotički *Neven* javlja da su bunjevački zastupnici u Narodnoj skupštini u Beogradu **Ivan Evetović** i **Blaško Rajić** uputili 9. rujna predsjedniku ministarskog vijeća (premijeru) **Milenku Vesniću** predstavku, gdje se protive naredbama ministra prosvjete **Svetozara Pribičevića**, koje omogućuju potiskivanje latinice, konfiskaciju imovine Katoličke crkve u Vojvodini, ukidanje vjeronauka u višim razredima i premještanje bunjevačkih učitelja u daleke krajeve Kraljevine SHS.

13. rujna 1913. – *Neven* donosi imena članova privremenog odbora za osnivanje *Prve školske zadruge* u Subotici: **Pajo Kulundžić**, **Mirko Ivandekić Ivković**, **Blaško Rajić**, **Babijan Malagurski**, **Mijo Mandić**, **Stipan Matijević**, **Mate Dulić**, **Stipan Vojnić-Tunić**, **Nikola Matković**, **Josip Prčić** i **Bašo Vukmanov Šimokov**.

14. rujna 1912. – *Neven* javlja da je prelat i župnik u Đakovu **Mirko Cepelić**, bivši tajnik đakovačkog biskupa **Josipa Juraja Strossmayera**, proteklih dana boravio u Subotici, gdje je posjetio bunjevačke rodoljube **Paju Kujundžića** (župnika župe sv. Jurja) i **Jošku Malagurskog** (oca književnice **Mare Malagurski**).

14. rujna 1912. – *Neven* javlja da je pečuski biskup imenovao za župnika u Valpovu bunjevačkog rodoljuba **Antu Evetovića Miroljuba**, dotadašnjeg župnika u Harkanovcima.

— Novi župnik u Valpovu. Pečuski biskup imenovao je župnikom u Valpovo veleč. g. **Antu Evetovića (Miroljuba)** našeg vrlog prijatelja i pjesnika, koji je mlogo radio za naš list. Dosada je bio župnikom u Harkanovcima. Mi mu ovom prigodom želimo svaka dobra i kličemo: „na mnogaja ljeta . . . živio . . .“

14. rujna 1925. – Beogradski *Balkan* javlja da je **Stipan Vojnić Tunić**, »brat Bunjevac advokat, rezervni oficir«, kupio na subotičkoj izložbi gumeni intov (fijaker) za 30.000 dinara.

14. rujna 1930. – Zagrebačka *Hrvatska straža* najavljuje da će Hrvatska čitaonica u Srijemskoj Mitrovici u listopadu proslaviti pedesetogodišnjicu osnutka. U proslavi će sudjelovati uz Hrvatsku čitaonicu i hrvatska pjevačka društva **Nada**, **Tomislav** i **Hrvatska omladina** iz S. Mitrovice. Za potrebe proslave Čitaonica je nabavila sliku prvoga predsjednika **Luke Matasovića**.

14. rujna 1939. – Zagrebački *Hrvatski dnevnik* javlja kako se subotički Hrvati spremaju da u nedjelju, 17. rujna, prisustvuju u

velikom broju blagoslovu novih orgulja u župnoj crkvi u »hrvatskoj kuli« u Đurđinu.

14. rujna 1941. – Budimpeštanski *Magyarság* donosi članak o međuratnoj Subotici pod naslovom »Tri tisuće Srba i jedna velika laž bili su izgovor za odcjepljenje Subotice sa 100.000 Mađara«, gdje se tvrdi da je bunjevački jezik nastao mješavinom srpskog i hrvatskog jezika.

15. rujna 1939. – *Subotičke novine* javljaju da je **Marija Tolj**, supruga odvjetničkog pripravnika **Ivana Tolja**, odlukom ministra prosvjete postavljena za vršiteljicu dužnosti ravnateljice ženske Realne gimnazije u Subotici.

17. rujna 1936. – Novosadski *Dan* izvještava da je 16. rujna u Kotarskom sudu u Somboru održana zanimljiva rasprava pred sucem **Zoranom Galkanovićem**. Naime, po tužbi lijepe 23-godišnje Somborkinje **Eme Sesil** pred sud je izveden somborski

župnik i hrvatski rodoljub **Antun Skenderović**. Sesil je Skenderovića optužila da je otac njenog izvanbračnog djeteta i tražila od suda da ga osudi na plaćanje alimentacije.

18. rujna 1919. – *Neven* javlja da je u pratnji bačkog velikog župana **Aleksandra Moča** u Suboticu 17. rujna oko 2 sata poslijepodne automobilom stigao profesor sveučilišta u Beogradu **Jovan Cvijić**, predsjednik Etnografsko-povjesne sekcije delegacije Kraljevine SHS na mirovnoj konferenciji u Parizu.

18. rujna 1920. – *Subotičke novine* javljaju da je za ravnatelja subotičke Gimnazije postavljen profesor fizike i bunjevački rodoljub **Ivan Vojnić Tunić**.

Baxter Dury – *The Night Chancers*

Pjesme o ljubavi na društvenim mrežama

THE NIGHT CHANCERS

Nakon trogodišnje pauze, **Baxter Dury** je u ožujku ove godine objavio svoj šesti studijski album *The Night Chancers*. Baxter, inače sin legendarnog pub rock glazbenika **Iana Duryja**, prisutan je na sceni gotovo 20 godina (prvi EP je izdao 2001. godine). Njegov proboj do šire publike je tekao veoma sporo, mada je on to vrijeme valjano iskoristio i u međuvremenu pažljivo radio na svom imidžu i zvuku. Značajniji uspjeh postiže početkom prošle dekade s albumom *Happy Soup* objavljenim 2011. na kom je i evidentno kako se radi o jednom zreлом, zanimljivom i prije svega originalnom autoru i umjetniku. Od *Happy Soup* pa na ovamo, Baxterova baza slušatelja je u stalnom porastu i danas se smatra kulturnom figurom britanske indie glazbe.

Pjevač koji ne pjeva

Iako mu je Ian Dury biološki otac (Baxter se čak i pojavljuje na omotu jednog njegovog albuma kao dječak), može se reći kako je **Serge Gainsbourg** njegov glazbeni otac. Kao i Serge, Baxter je pjevač koji ne pjeva, on svoje tekstove pjevuši ili bolje rečeno – pripovijeda, a samo pjevanje je prepušteno ženskim vokalima koji najčešće otvaraju pjesmu ili se pojavljuju kao refren. Tu formulu nije mijenjao ni na *The Night Chancers*; sva glazba na albumu je u službi Baxterovog glasa i narativa njegovih pjesama.

Album počinje s dvije odlične pjesme, *I'm Not Your Dog* i *Slumlord* koje su prethodno objavljene kao singlovi. Na prvospo-

menutoj se susrećemo s jednim od glavnih motiva ovog albuma koji se pojavljuje i u kasnijim pjesmama – društvenim mrežama. Stihovi *I've been following you everywhere / Some people like to show / Some people like to watch / I watch a bit too much / You show too much* zvuče još bolje i jasnije dok gledate video spot koji postoji za ovu pjesmu, u njemu Baxter Dury šeta pješčanom plažom, noć je, sam je i krvari iz nekog razloga, potom zastaje da baci telefon nakon neuzvraćenog poziva. Pjesma je obogaćena gudačkim orkestrom, što još jednom u sjećanje priziva Serga Gainsbourga. Druga pjesma *Slumlord* je karakterizacija, tipična za Baxtera, u kojoj na jedan groteskan način prikazuje pripadnika najniže klase, protagonist pjesme je misteriozan, lijen i prljav, ali ipak šarmantan na neki svoj način.

Mračne vode

Opća atmosfera na albumu je tmurna, rekao bih kao nikad do sad, a Baxter zalazi u mračne vode ljudske podsvijesti. Zavist, samoća, požuda... samo su neka od osjećanja koja Dury osvjetljava na ovom albumu. Kao što je već rečeno, društvene mreže su bitan motiv albuma, one su mjesto gdje Baxterovi junaci ispoljavaju svoju mračnu i tužnu stranu. *Saliva Hog* je o ljudima koji uhode ljude preko Facebooka, *Sleep People* je o blogerima i influencerima, a *Hello I'm Sorry* je osmišljena kao telefonski poziv između dvoje ljubavnika. Moja omiljena pjesma na albumu je *Carla's Got A Boyfriend*, protagonistica je Carlin prijatelj ili bivši partner koji sada prati njenog dečka na Instagramu. Kroz pjesmu protagonist iznosi svoje mišljenje o njemu koje je naravno negativno, poput: *Carla's got a boyfriend / He's got horrible trousers / And a small car*. Na kraju pjesme dolazi do komičnog obrata: *Carla's got a boyfriend / He looks like me*.

Glazbeno, Baxter Dury je podigao igru na viši nivo, prije svega moram izdvojiti bas dionice koje su izvrsne na cijelom albumu. Na mnogim pjesmama prisutni su gudači, što pridonosi filmskoj atmosferi, na pjesmi *Hello I'm Sorry*, dodat je i saksofon u miks, a ritam sekcija je u spomenutoj pjesmi na vrhuncu zadatka. Ono što je moja jedina zamjerka je to što je određene pjesme poput *Sleep People* ili *Daylight* teško slušati izvan konteksta albuma, a *Carla* ili *I'm Not Your Dog* recimo, nemaju taj problem i zvuče jednako dobro i izvan albuma. Ipak, u cijelosti *The Night Chancers* traje ukupno 30 minuta i ovih 10 pjesama možete poslušati u stvarno kratkom roku. Osim svoje tematike i mračnijeg ambijenta, *Chancers* je zapravo vrlo lagan i ugodan za slušanje, prije svega jer je ovaj šarmantni cockney pjesnik stvarno majstor u onome što radi.

Ivan Benčík

Blagdan Uzvišenja svetoga Križa u Srijemskoj Mitrovici

U ponedjeljak, 14. rujna, svečanim euharistijskim slavljem proslavljen je blagdan Uzvišenje svetog Križa u srijemskomitrovačkoj župnoj crkvi Sveti Dimitrije, đakon i mučenik.

Euharistijsko slavlje je predslavio srijemskomitrovački župnik mons. **Eduard Španović** u zajedništvu sa župnikom iz Lačarka vlč. **Ivicom Zrnom**.

Kako u Srijemskoj Mitrovici već duži niz godina djeluju časne sestre svetog Križa, proslava blagdana u župi je osobito usmjerena prema njihovoj zajednici, te se svake godine proslava i odvija u prostorijama samostanske kuće i kapele. Sve ove godine vjernici spomenute župe su rado odlazili sestrama na proslavu, a ove godine, zbog cjelokupne situacije s pandemijom koronavirusa, proslava je iznimno premještena u župnu crkvu i župno dvorište.

Na početku euharistijskog slavlja, pozdravljajući sve okupljene, mons. Španović je pozvao na promišljanje o Otajstvu Križa. »Govorimo o glavnoj oznaci nas kršćana. Bez križa, simbola vjere i žrtve, ne možemo govoriti o kršćanstvu niti možemo reći da smo kršćani«, istaknuo je mons. Španović.

U prigodnoj homiliji istaknuo je važnost ovog blagdana za srijemskomitrovačku župnu zajednicu, te pozvao okupljene vjernike na trajno zahvaljivanje Gospodinu za sve darove koje nam daje.

Svatko ispred sebe stavlja znak koji mu znači i koji želi slijediti, a tko slijedi sveti Križ slijedi znak Isusa Krista - jedna je od poruka koju je izrekao mons. Španović.

Euharistijsko slavlje je svojim pjevanjem animirao dio župnog zbora, pod vodstvom voditeljice s. **Cecilije Tomkić**.

Ivica Zrno

Crkveni god u Rumi

Proslava blagdana Uzvišenja svetoga Križa proslavljena je i u Srijemskoj Mitrovici 14. rujna, gdje je misno slavlje predvodio dekan i župnik mons. **Eduard Španović** u koncelebraciji sa župnikom u Beški preč. **Božidarom Lusavcem**, župnikom u Lačarku vlč. **Ivicom Zrnom**, župnikom u Šidu vlč. **Nikicom Bošnjakovićem**, župnikom u Hrtkovcima vlč. **Ivicom Živkovićem** i župnikom domaćinom vlč. **Ivicom Čatićem**.

Mons. Eduard Španović je u uvodu misnoga slavlja naglasio vrijednost križa, jer se po njemu dolazi do uskrsnuća. Na njegove misli nadovezao se i vlč. Nikica Bošnjaković, koji je na slavlju propovijedao. U propovijedi je posebno istaknuo da, kao vjernici, promatrajući Isusov križ, moramo prihvatiti i svoje životne križeve. »Mi danas, ovim blagdanom, želimo odmjeriti Kristov križ i shvatiti realnost patnje. Križ je do Isusa bio sredstvo mučenja, a Isusovom smrću postao je simbol spasenja. To se dogodilo upravo jer je Krist prihvatio križ, jer je dao pristanak na Očevu volju«, kazao je vlč. Bošnjaković.

Propovjednik je potaknuo vjernike da mole od Boga pomoć u nošenju svojih križeva, te da utjehu traže u Isusovim riječima da tko ne prigrlji križ ne može biti njegov učenik.

I ove godine su, kao i inače, na misi sudjelovali i vjernici iz susjednih župa. No, zbog aktualne epidemiološke situacije, izostalo je tradicionalno ljubljene relikvije Svetoga Križa i druženje nakon slavlja.

Ana Hodak

Proštenje u Somboru

Na blagdan Uzvišenja sv. Križa u istoimenoj crkvi u Somboru proslavljeno je proštenje. Svetu misu, na kojoj se okupio lijepi broj vjernika, predvodio je vlč. **František Gašparovsky**, uz asistiranje đakona **Stipana Periškića** i suslavljenje svećenika Grada Sombora i gostiju koji su došli iz raznih dijelova Subotičke biskupije. Pjevanje pod svetom misom predvodile su *Kraljice Bodroga*, a na kraju slavlja se župnik domaćin mons. **Slavko Večerlin** zahvalio braći svećenicima na zajedništvu, a župljanima na organizaciji.

M. Š.

Konstituirano Povjerenstvo HNV-a za odnose s crkvom

Konstituirajuća sjednica Povjerenstva Hrvatskog nacionalnog vijeća za odnose s Crkvom održana je u srijedu, 9. rujna, u sjedištu Vijeća. Sjednicu je zakazao predsjednik Povjerenstva **Mato Princip** iz Beograda, a prisutni su bili članovi Povjerenstva **Martilda Pelhe**, **Ivica Straćinski**, **Josip Čačić**, **Milorad Stojnić**, **Svetislav Milanković** i **Lazar Cvijin**.

Na prijedlog predsjednika Povjerenstva, jednoglasno je za dopredsjednika izabran Milorad Stojnić iz Berega. Nakon usvajanja poslovnika o radu razmatrao se plan rada Povjerenstva te je usvojen prijedlog da se napravi evidencija svih katoličkih crkava u Srbiji u kojima se održavaju mise na hrvatskom jeziku.

Predsjednik IO HNV-a i član povjerenstva Lazar Cvijin kaže kako će »evidencija sadržati osnovne podatke o samoj crkvi, župniku, termine misa te eventualne potrebe u određenoj crkvi kako bi vidjeli gdje i kako se možemo uključiti u neke projekte oko obnove ili popravke, ovisno o potrebama. Također je predloženo da delegacija Povjerenstva posjeti sva sjedišta biskupija – Beogradsku, Subotičku i Srijemsku biskupiju i ponudi suradnja i pomoć HNV-a u rješavanju pojedinih pitanja vezanih za život Katoličke crkve u Srbiji.

J. D.

Mons. Petar Palić novi mostarsko- duvanjski biskup

Mons. dr. **Petar Palić** u ponedjeljak, 14. rujna, na blagdan Uzvišenja sv. Križa, preuzeo je službu mostarsko-duvanjskog biskupa i trajnog upravitelja trebinjsko-mrkanjskog. Svečano preuzimanje službe bilo je tijekom euharistijskog slavlja ispred mostarske katedrale Marije Majke Crkve u konceleciji biskupa dviju biskupskih konferencija (BK BiH i HBK), apostolskog nuncija u Bosni i Hercegovini, brojnih svećenika, redovnika, redovnica, predstavnika drugih vjerskih zajednica, te najviših dužnosnika civilnih vlasti Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

IKA

U susret blagdanima

21. rujna – Matej apostol i evanđelist
26. rujna – Kuzma i Damjan
27. rujna – Vinko Paulski
28. rujna – Vjenceslav
29. rujna – Mihael, Gabriel i Rafael, arkanđeli
30. rujna – Jeronim
1. listopada – Terezija od Djeteta Isusa
2. listopada – Anđeli čuvari
4. listopada – sv. Franjo Asiški

Odgođen HosanaFest

Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* u Subotici, koji je pod geslom *Ima smisla...* trebao biti održan 20. rujna, odgađa se do daljnjeg zbog epidemiološke situacije. Novi datum održavanja bit će naknadno objavljen, a članovi Organizacijskog odbora pozivaju sve ljubitelje duhovne glazbe da mole za prestanak pandemije u svijetu.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božje milosrđe i naša zavist

Isus je uvijek smještao radnju svojih prisposoda u situacije iz svakodnevnog života, pa su likovi često radnici koji su se bavili običnim poslovima, tipičnim za njihove krajeve. Evanđelja tako bilježe i prisposodu o radnicima u vinogradu, koji dolaze raditi u različite sate u danu, a njihov im gospodar na kraju radnoga dana svima isplaćuje istu plaću, bez obzira koliko su dugo radili (usp. Mt 20,1-16a).

Plaća koja zbunjuje

Iako je prošlo dvije tisuće godina otkako je Isus ispričao ovu prisposodu, takva situacija moguća je i danas u bilo kojem mjestu. Istina, teško bi bilo naći velikodušnoga gospodara koji bi radnike koji su radili samo jedan sat platio kao da su radili cijeli dan, jer mu se to ne bi isplatilo. Ali ako bi se tako nešto i dogodilo, za očekivati je da bi se oni koji su radili cijeli dan pobunili protiv takvoga postupanja, kao što se dogodilo i u Isusovoj prisposodi. No, i Isus bi isto odgovorio: »Zar je oko tvoje zlo što sam ja dobar?« (Mt 20, 15). I sami smo, čitajući ovu prisposodu, na prvu pomislili kako ovi koji se bune imaju pravo, jer je pošteno da tko manje radi bude manje i plaćen. No, znamo već i da Božja logika ide onkraj ljudske. Pa tako i gospodar vinograda upozorava pobunjene radnike da on ne čini ništa protiv njih, jer je njima isplatio plaću za kakvu su se pogodili. Dakle, između gospodara i najmljenih radnika ne treba biti nikakvih problema, jer je sve učinjeno prema dogovoru i gospodar se nije o njih ogriješio.

Problem je u onim radnicima koji su došli kasnije i u gospodarevoj velikodušnosti prema njima, jer ih je platio isto kao i prve, iako su radili znatno manje. Da oni nisu došli, sve bi bilo uredu. Ovako su oni svojim reakcijama uvrijedili gospodara, koji im je iskazao dobrotu i najmilio ih, a sebi time nisu ništa pomogli.

Opasnost zavisti

Protest radnika prvoga sata izraz je njihove zavisti. Zavidan čovjek nije sposoban radovati se sreći i uspjehu drugoga, tako se ni oni nisu mogli radovati sreći svojih kolega koji su došli poslije njih. Zavist je jedan od sedam glavnih grijeha, koji potiče čovjeka na mnoge druge grijeha i uništava ga iznutra. Onaj koji je osjeća

ne ljubi dovoljno svoga brata. Zavist je i u Svetom pismu prikazana kao izvor drugih grijeha. Kain je ubio svoga brata Abela iz zavisti. Jakovljevi sinovi su prodali svoga brata Josipa također iz zavisti. Dakle, zavist nagoni čovjeka da učini nešto nažao drugome, ne zato što bi ovaj bio nešto kriv, nego zato što zavidnik ne može podnijeti uspjeh drugog i blagoslov koji je od Boga primio. Također, ovaj je grijeh i u povijesti čovječanstva bio uzrok mnogih sukoba i ratova, mnogih zlodjela. Uništio je ne samo one koji su bili meta zavidnika nego i one koji su osjećali zavist, jer ih je ona učinila nesretnima i zlima.

Stoga se zavisti moramo čuvati. Naša sklonost grijehu potiče nas i da drugima zavidimo, no nemojmo takav osjećaj smatrati bezazlenim, bez obzira radi li se o nekoj sitnici ili krupnoj stvari. Zavisti se moramo što prije riješiti dok nas nije upropastila izazivajući u nama negativne osjećaje i sklonost ka činjenju zla drugima. Ona je kao crv koji polako izjeda čovjeka iznutra. Ispovijed i molitva najsigurnija su sredstva u borbi protiv nje.

Dar vjere

Bog svakome daje svoje darove kako hoće, ali i od svakoga različito i traži. Uvijek odgovara kao gospodar iz Isusove prisposode: »Prijetelju, ne činim ti krivo. Nisi li se pogodio sa mnom po denar? (...) Nije li mi slobodno činiti sa svojim što hoću?« (Mt 20,13.15). U ovoj prisposodi svatko može pronaći svoje mjesto. Gospodar je sam Bog, a radnici svi mi. Nismo li često zavidni prema obraćenima koji se priključe Crkvi? Nismo li prema njima nepovjerljivi i teško ih prihvaćamo? Postupamo tada kao radnici prvoga sata. Vjera je Božji dar i Bog ga svakome daje kako i kada želi. Naša je sreća ako smo ga primili odmalena, no neki će ga primiti u odrasloj dobi, kao zreli ljudi. Bog svoju ljubav i blizinu daruje ljudima nezasluženo. To što smo dar vjere primili prije drugih ne znači da smo ga zaslužili i da smo od nekoga bolji. Umjesto da gundamo protiv onih koji se u naše zajednice priključuju kasnije, trebamo Bogu zahvaljivati za sve darove koje smo dobili, iako ih ničim nismo zaslužili. Vjera je dar koji se samo može zahvalno primiti i radosno živjeti. Zato, ako smo shvatili evanđelje, naš rad u Božjem vinogradu gledat ćemo kao nagradu i nećemo imati razloga da zavidimo bilo komu za bilo što.

Kako barataju vojvođanski Hrvati kuhačama?

Ljubitelji mirisa i okusa hrane, i svega onoga što ide uz nju (glazba, druženje, vino, a svatko bi dodao još po nešto) skupili su se 12. rujna u dvorištu Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Petrovaradinu na trećoj po redu manifestaciji *CROz kuhinju Vojvodine*. Ona je zamišljena kao prijateljski susret članova ovdašnjih hrvatskih udruga koji su vični (i) kulinarskim umijećima. Svaki posjetitelj ima priliku za sebe kupiti i kušati friško napravljene specijalitete koji želi, a same udruge, želeći se predstaviti što bolje, mame posjetitelje baš na svoj štand i stol. Da je ova

mu je održana još samo jedna. I naši članovi, kao i posjetitelji, željni su druženja, a mi smo željni pokazati što sve ovdašnji Hrvati umiju, i to iskustvo podijeliti s drugima«, kazao je predsjednik *Jelačića* **Mirko Turšić**.

On je rekao da hrvatske udruge imaju kapacitet promovirati se i profilirati i putem kulinarstva, za što je, smatra, ova manifestacija idealan početak.

Članovi jedne udruge, KUD-a *Mate Balota* iz Rakalja iz Istre nisu mogli nazočiti, ali su istarske specijalitete pripremali članice i članovi *Jelačića*. Ekipe Kulturno-umjetničkog društva Hrvata *Bodrog* iz Monoštora marno je spremala pečenu ribu, prethodno primjerke koje će spremati ulovivši na području Rezervata biosfere *Bačko Podunavlje*. U povjerenju je glasnogovornica ekipe **Anita Đipanov-Marijanović** rekla da je prirodno da se šnite amura iz Dunava i njegovih ritova, koje se služe uz salatu od krumpira, ne mogu kušati bez vina monoštorske vinarije *Bodrog*, koja su bila predstavljena premijerno. Srijemskokarlovačka sekcija petrovaradinske udruge *Jelačić* se na ovoj manifestaciji predstavila samostalno, dokazujući tako da njezini članovi znaju i mogu još puno toga, osim sudjelovanja u radu zborova i orkestara, po čemu su do sada bili cijenjeni. Njezini članovi, uglavnom okupljeni oko zbora u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Karlovcima, pripremili su karlovački paprikaš, kao i svoju inačicu karlovačkoga kuglofa, slastice za čiju su slavu u velikoj mjeri zaslužni karlovački Nijemci. Služena su i srijemska vina iz karlovačke vinarije *Probus*.

subota bila korisno odvojen i iskorišten dan, pokazalo je više od stotinu posjetitelja manifestacije, koji su, uz uigranu ekipu organizatora i domaćina, petrovaradinskog Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić*, više nego li je to bio slučaj prethodne dvije godine, propratili i novosadski mediji. Program je vodio *Jelačićev* dopredsjednik **Vlatko Karnaš**.

I kulinarstvo profilira hrvatske udruge

»Učinak je to koji smo i očekivali. Ovo je jedna od rijetkih manifestacija u kulturnom životu vojvođanskih Hrvata koja je uopće mogla biti organizirana van četiri zida i s ovakvim zavidnim brojem posjetitelja još od veljače ove godine. Koliko znam, u Srije-

Kroštule ili sirotinjcji?

»Volimo razmjenjivati kulinarska iskustva, volimo kada smo skupa i kad nam dolaze prijatelji, i to su razlozi zbog kojih se uvijek rado okupimo i družimo, uz naše specijalitete«, kazala je **Marija Matanović** iz *Jelačića*.

»Ove nam godine, nažalost, nitko iz Hrvatske nije mogao doći, a bilo je planirano. Budući da Istrani nisu mogli stići, mi smo umjesto njih pokušali napraviti njihov specijalitet – njoki s umakom od tartufa, kao i kroštule, koje su njihova poslastica. Kroštule se prave i kod nas i zovu se sirotinjcji«, objasnila je Matanović.

Među gostima su bili i **Stjepan Glas**, opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu, **Katarina**

Čeliković, predstavnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Vuković**, dopredsjednik za Srijem, **Goran Kaurić**, vijećnik i upravitelj petrovaradinske Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* i **Darko Baštovanović**, međunarodni tajnik. Mnogobrojni Petrovaradinci, Karlovčani, Novosađani i Kameničani, ali i gosti iz Udruge banatskih Hrvata, sekcije iz Starčeva, te posjetitelji iz Subotice, Beograda, Zrenjanina, Vrbasa i Bačkog Petrovca, došli su vidjeti i kušati, tako postati i ponijeti dio kulinarske kulture ovdašnje hrvatske zajednice, no najviše od svega – došli su družiti se. Najčešće su povjeravali jedno drugome, posebno oni stariji, misao da im je pozitivno ozračje pomoglo da iziđu iz svakodnevne rutine u kojoj su već dugo zbog pandemijske situacije. Poneki su zaigrali i zapjevali.

Organizaciju ove manifestacije pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

M. Tucakov

RECEPT NA TACNI

Kolač sa smokvama

Prije mjesec dana imala sam neopisivu potrebu jesti smokve i nigdje ih nisam mogla naći. Potraga se proširila na brojna poznanstva i oglase i u Stapar sam pronašla kilogram. Mislila sam da će ove godine to biti sve o svježim smokvama, međutim dogodilo se nešto sasvim drugo. Trenutno je pravo razdoblje za smokve na našim prostorima i baš su jako rodile. Pomalo sam iznenađena da je njihova tržišna cijena visoka, ali pretpostavljam da trgovci znaju zašto. Otac ima gotovo cijelo drvo u dvorištu samo za mene i uživam u svakom zalogaju.

Gdje ima puno voćaka, tu je i dobar recept, a sa smokvama je to još lakše jer se izvrsno slažu i u slatkim i u slanim kombinacijama. Ipak, ja biram kolač.

Potrebno: 300 g smokava / 4 jaja / 6 žlica ulja / 2 žlice kakaa / 2 žlice brašna / 1 žličica vanilin šećera / 3 žlice meda / pola žličice praška za pecivo / 100 g crne čokolade / 4 žlice ulja.

Postupak: Odvojiti bjelanjke od žumanjaka, a zatim bjelanjke umutiti u čvrsti snijeg, dodati šećer i miješati dok smjesa ne postane glatka i čvrsta. Žumanjcima dodati ulje, kakao, vanilin šećer, brašno, prašak za pecivo i promiješati vilicom. Smjesi polako dodati tučene bjelanjke i sjediniti miješajući u jednu smjesu. Smjesu za biskvit izliti u prethodno premazanu tavu, na nju rasporediti nasjeckane smokve i peći oko 20 minuta u pećnici zagrijanoj na 170 stupnjeva.

Kada se kolač ohladi, prelići ga glazurom napravljenom od 100 grama čokolade topljene na zagrijanom ulju.

S obzirom na veliku količinu smokava, mislim da ću s njima pripremiti i salatu za goste. Ako vam se sviđa prijedlog i imate višak smokava, poigrajte se rikolom, pršutom, kozjim sirom, orasima i smokvama. Začinite po ukusu, ali ne zaboravite na senf, med, prstohvat soli, limun, papar i ulje.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Stari toponimi Kertvaroša

Novo naselje s druge strane željezničkih tračnica i glavne gradske postaje, tada X. kvart, potom Kertvaroš, intenzivno se gradi poslije 1925. godine, kada se Segedinski i Palički vinogradi preinačuju u građevinsko zemljište. Prije imenovanja novih ulica i podjele kućnih brojeva, 1928. godine, u zahtjevima za gradnju, osim broja katastarske čestice, ljudi često koriste toponime, koji su tada označavali određene lokacije, a danas više nisu u upotrebi. U dokumentima se nailazi na tri najčešća toponima ovog područja: Naselba Vermesa (placevi za novogradnju iza tadašnjeg doma *Kolijevka*, o čemu je bilo riječi u prethodnim napisima), Muči ili Mučijeva naseobina, te Mučino naselje i Blesak sedište; Blesakov kraj.

U pojedinim dijelovima velikog novog naselja već su postojale grupe kuća ranije podignutih. Za razliku od susjednih praznih placeva na Vermesovom imanju, na nacrtu je 1924. godine ubilježena duga ulica s nizom izgrađenih kuća u tzv. Blesakovom kraju. Stoga što je ovdje već od 1910. godine poduzetni građevinar i vlasnik vinograda **András Bleszák** podizao kuće za iznajmljivanje s obilježjima secesije (**Viktorija Aladžić**: *Ulica secesijskih kuća*, *Subotičke novine*, 14. siječnja 2000. godine). Osim korištenog toponima po imenu vlasnika parcela, ulica je nedugo potom i službeno nosila njegovo ime, Blesakova ulica, o čemu svjedoči karta grada iz 1928. godine, kao i stara ulična ploča koja je još dugo opstala i na fasadi dočekala 21. stoljeće.

Ovdje se nastavilo graditi i nakon donošenja urbanističkog plana čitavog naselja, što se vidi po molbama za dozvolu za gradnju 1925. godine u Blesak sedištu na broju 13 i 16, koje su sačuvane u Povijesnom arhivu Subotica (F: 47. III 90/1925; F: 47. III 400/1925).

Gibarački krtan

Specifičnost gibaračkih svatova bila je u tome da su trajali čak sedam dana, tijekom kojih su se domaćini (uglavnom ženikovi roditelji) trudili da se pokažu u pravom svjetlu i kroz te dane prikažu običaje Hrvata s ovog područja Srijema. Sedam dana prije svadbenog slavlja, čaja – obično mladoženjin zet, zajedno s domaćinom, domaćicom i redušama krenuli bi pozivati dečke i djevojke iz sela na momačku večer. Tog prvog dana otpočele su i pripreve za svatove: čišćenje oraha, miješenje

već šest godina anđeli čuvaju, a njegova obitelj i prijatelji i danas prepričavaju anegdote iz gibaračkih svatova, šala koje je on izvodio.

Omiljen u društvu

Fotografija koju predstavljamo potječe iz 50-ih godina prošloga stoljeća. Na fotografiji je ovjekovječena jedna od svadbi Gibarčana, upravo onakva kakva je opisana u uvodu na početku ove priče. Na fotografiji je djed Paun i njegova supruga **Ljubica**, te gosti na svadbi. Inače je fotografija iz mog osobnog obiteljskog albuma, točnije albuma koji smo suprug i ja naslijedili od njegovog djeda Pauna. Nikako u ovoj priči nisam željela biti subjektivna ili pristrana, ali je moja želja bila jača da u nekoliko redova predstavim našega djeda, nadaleko poznatoga po svojim šalama, osobito na velikim slavljima. Djed Paun je bio vrijedan, domaćin čovjek. Zajedno sa svojom suprugom tijekom života je radio, stvarao, gajio vinograde u Gibaračkoj planini i svake godine pravio vino i rakiju. Zajedničkim radom osigurali su svoju djecu **Ivu** i **Amaliju**, a kasnije i unuke **Pavla** i **Željka**. Zahvaljujući svom optimističnom duhu i duhovitosti, djed Paun je bio omiljen u društvu, a na svadbama posebno.

Ženske odore

Nije se moglo zamisliti nijedno vjenčanje u Gibarcu bez njega. Za te prilike djed Paun se uglavnom prerusavao u žene, stavljao periku i oblačio ženske haljine. Uz sebe je uvijek imao talambas, uz kojeg se »kerio« (veselio) i zbijao šale s domaćinima i gostima. Jedna od anegdota s nekima od njih (a koju nam je prepričao njegov sin Iva), zbila se na jednoj od gibaračkih svadbi kada je ženik došao po mladu. Umjesto mlade »diver« je izveo djed Pauna obučenog u bijelu vjenčanicu s velom na glavi. Nitko od uzvanika nije posumnjao da to nije mlada, a reakcija nakon skidanja vela bila je, a kako drugačije, nego komična. I tako na svakom mjestu, u svakoj prilici u društvu ovog veselog čovjeka, uvijek je bilo zanimljivo. Vjerojatno zbog svog optimističnog duha, svoje duhovitosti i spontanosti, doživio je djed Paun 88 godina. Zdravlje ga je dobro služilo sve do šest mjeseci pred kraj života, kada je dobio Alzheimerovu bolest. Njegovu spontanost i duhovitost upamtili su i njegovi prauunci koji i danas prepričavaju djed Paunove anegdote iz mladosti, ali i one iz dana pred kraj života, jer ga šaljivi duh bez obzira na bolest, nije napustio ni tada.

Nažalost, svatova onakvih kakvih je nekada bilo u Gibarcu, danas više nema. Nema ni onih Gibarčana koji su stoljećima čuvali i njegovali svoje lijepe običaje. Ostalo ih je tek nekoliko starosjedilaca od kojih mi danas krademo njihove uspomene i sjećanja, bilježimo ih i s ponosom čuvamo. Baš kao i stare fotografije, zlata vrijedne. Jer da nije njih, danas ne bi bilo ni ove priče o našem djedu čiji će lik vječno ostati urezan u našim sjećanjima.

S. D.

rezanaca, pečenje kolača, a u petak prije svadbe šurene su kokoši za juhu, klana prasad, te obavljane sve druge neophodne pripreme za svatovsku gozbu. A oni zaduženi da svatovi prođu u najboljem redu i u slavlju i veselju nosili su posebna imena: andžebule – rođene sestre mladoženje, reduše – muškarci i žene koji služe, te radosni krtani zaduženi da zbivaju šale sa svatovima. U današnjoj priči predstavljamo jednog svim Gibarčanima dobro poznatog, **Pavla Darabašića** u Gibarcu i okolici poznatijeg po nadimku **Paun**, koje je opravdano nosio. Djeda Pauna

Međunarodni festival kazališta za djecu u Subotici

U okviru glavnog programa 27. Međunarodnog festivala kazališta za djecu, koji će ove godine biti održan od 20. do 24. rujna u organizaciji Otvorenog sveučilišta u Subotici, naći će se 11 predstava za djecu iz cijeloga svijeta, po izboru selektora festivala, profesora dr. **Zorana Đerića**.

Festival će biti održan kao kombinacija uživo izvedenih predstava i onih koje će biti prikazane kao kino projekcija.

Tako će publika moći pogledati raznovrsne i maštovite predstave ansambala iz Kine, Rusije, Izraela, Njemačke, Austrije, Slovenije i Srbije.

Festival će svečano biti otvoren ceremonijom dodjele nagrade za životno djelo *Mali princ* za 2020. godinu u nedjelju, 20. rujna, u 17 sati u Dječjem kazalištu u Subotici. Nakon otvorenja, festivalski program započet će izvođenjem slovenske predstave *To je Ernest* Lutkarskog kazališta *Nebo*, s početkom u 18 sati u Narodnom kazalištu, na sceni *Jadran*.

U glavnom programu će se uživo predstaviti pet produkcija iz Srbije, dok će za pet inozemnih ostvarenja biti organizirana video projekcija predstave u subotičkom kinu *Eurocinema*.

Ponedjeljak – 21. rujna

16 sati – ostvarenje *Kraljica boja*, austrijsko kazalište *Fauerblau* – Kino *Eurocinema*

17 sati – predstava *Crvenkapa*, kazališta *Toša Jovanović* iz Zrenjanina – Dječje kazalište Subotica

18 sati – ostvarenje *Guliver*, Malo kazalište *Duško Radović* iz Beograda – Narodno kazalište, scena *Jadran*

Utorak – 22. rujna

16 sati – snimka predstave *Mladunče-pingvin koji je htio letjeti*, *Regionalno lutkarsko kazalište* iz Brjanska (Rusija) – kino *Eurocinema*

17 sati – predstava *Debela*, Kazalište mladih Novi Sad – Narodno kazalište, scena *Jadran*

Srijeda – 23. rujna

16 sati – predstava *Guli*, Galilejsko multikulturno kazalište iz Izraela – Kino *Eurocinema*

17 sati – predstava za djecu i odrasle, mjuzikl, *Tko se boji Isidore Duncan* – Narodno kazalište, scena *Jadran*

18.30 sati – repriza mjuzikla

Četvrtak – 24. rujna

11 sati – predstava *Dogodovštine Alise u Zemlji čuda*, produkcija njemačkog kazališta *Zenobia* – kino *Eurocinema*.

16 sati – predstava *Mi smo Terakota vojska*, Šijanskog dječjeg kazališta iz Kine – kino *Eurocinema*

17 sati – predstava *Teatru s ljubavlju* Dječjeg kazališta Subotica – scena Dječjeg kazališta Subotica

Osim predstava u natjecateljskom programu, publika će ove godine moći posjetiti različite prateće programe, poput otvorenja izložbe plakata, promocija knjiga, te razgovora na temu kazališnih umjetnosti za djecu i mlade.

Ovaj festival kazališta za djecu jedan je od najznačajnijih festivala u regiji koji traje više od četvrt stoljeća. Stoga vam preporučujemo da odaberete bar nešto od ponuđenoga programa i uživate u svijetu kazališnih dasaka za najmlađe.

Ž. V.

Posljednji vikend ljeta *Etnokamp i Oratorij u akciji*

Iako nam sljedećeg tjedna, točnije u utorak, 22. rujna, stiže jesen, duh ljeta nas još ne napušta, bar ne kada su u pitanju vremenski uvjeti. Školska godina se zahuktala i vjerujem da ste se već »namjestili«. Kako bi kraj ljeta bio poseban, za vas se pobrinula uvijek odmorna ekipa *Etnokampa* i *Oratorija*. Tako su u dogovoru, kako se ne bi preklapali, za vas pripremili vikende za pamćenje. Evo detalja:

Etnokamp

Etnokamp će ove godine biti održan u nastavcima. Svakoga mjeseca po jedan vikend.

Prvi susret počinje već danas, 18. rujna (od 17 do 20 sati), a traje i sutra, 19. rujna (od 10 do 17 sati).

Tako će se na ovaj susret u domu DSHV-a (Beogradska cesta 31, Subotica) okupiti učenici od 4. do 8. razreda osnovne škole.

Broj sudionika je ograničen na 30, a kompletan program je besplatan. Sljedeći susret je zakazan za sljedeći mjesec, a o tim detaljima u nekom od narednih brojeva.

Oratorij

Ispraćaj ljeta naziv je susreta koji će započeti također danas, 18. rujna (od 17 do 20 sati), a trajat će i sutra, 19. rujna (od 10 do 17 sati). Ovaj vikend namijenjen je najmlađima od 1. do 3. razreda osnovne škole. Drugi susret započet će već narednog vikenda, 25. rujna (od 17 do 20 sati) i 26. rujna (od 10 do 17 sati), i to za učenike od 4. do 6. razreda osnovne škole. Svi oni okupit će se u župi sv. Roka u Subotici (Beogradska cesta 52, Subotica), a broj sudionika je ograničen na 30. I ove radionice su besplatne. Iz *Oratorija* najavljuju kako će učenici 7. i 8. razreda imati svoj vikend u listopadu.

Vjerujem da ste se prijavili i da će ovo biti još jedan vikend za pamćenje.

Ž. V.

ZOVEM SE: **Barbara Dulić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: folklor

VOLIM: čitati i kuhati

NE VOLIM: spremati

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljicama

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka

Povoljno prodajem uramljene slike svjetskih majstora. Informacije na mobitel: 062-868-79-64.

Prodajem strug. Informacije na mobitel: 063-890-42-95.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pumpe novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024-532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 25. 8. 2020. godine nositelju projekta »GLOBAL Innovation Projects« doo, Novi Beograd, Dušana Vukasovića br. 37/23, ovlaštenom od investitora »SIEMENS« d.o.o., Beograd, Omladinskih brigada br. 90v, dana je suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta »Postrojenje za neutralizaciju štetnih tvari u zraku iz uređaja u hali impregnacije (hala IV.1) i komora za farbanje (hala II.)«, na katastarskoj parceli 33964/1 K. O. Donji grad, Subotica (46.081319°; 119.639591°).

Glavni razlozi na kojima se odluka zasniva se mogu vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-114-2020.pdf

Studije, u kojima su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzeti u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja mogu se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-114-2020.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 22. 9. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

Astra Telekom

STANDARD MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR: KRISTIJAN SEKULIĆ 23	KOJA JE PRI- MLA BOŽAN, OBJAVU	SUPROTNO, PROTIVNO, RAZLIČITO	JALOVOST, NEPLO- DNOŠT	RAČUNALNI ANTI VIRUSNI PROGRAM	15. SLOVO		INDIJANSKO PLEME, (OGRAĐAK SHOSHON- NEJA) USA	VLAS, MALJA	BILKA OKRA	PRIVAK U SPORTU
TVAR ZA IZRADU SVJEĆA						SUŽBA DRŽ. BEZBEDNO- STI EK SPRIJ ACCORDING TO YOU (SLANG)				
INTERNET PROTOKOL TELEVIZIJA					ZBIRKA ZEMLJOVEDA MATE ERGOVIĆ					
BRITANSKA TV SERIJA TİM SHOWA (ENG.)										OBČAJ UZAJAMNOG POMAĞARIJA NA SELU
BRITANSKI POSIED U NORMANDIJI REOMIR							ZAČINSKA BILKA ARMENSKI PIESNIK 1712-1789.			
					OPAKI UBOJICA, HAŠŠIN	HOTEL U BUJOMI GRADIĆ U DALMACIJI				
RJEČIT (SRP) LIBERTY NATIONAL LIFE				AMERICAN SOCIETY OF ANESTH. ECONOMIC. POLICY INSTITUTE				ANTE BUJOMIR TAL. MULTI- NACIONALNA KOMPANIJA		
AMERIČKA GLUMICA									PRVO SLOVO KISIK	
UGLJIK		PONIŠTENJE PLETENJE								KOSAC ŽITA
AMPER		UZIMATI SRANJEM, DUDLATI PRVI ČOVJEK PO BIBLIJI							EL. OTPOR TONA	
	KODU (PIESNI) ELEKTRO PRIVREDA SRBIJE			INSTITUT DRUŠTVENIH NAUKA ZAPADNI SRBIJANCI				OZNAKA ZA KANTON TICINO NAR. OSLOB. VOJSKA		
EDO DRAKULIĆ			MITSKA OSO- BA PO WILLI- AM BLAKEU OSCAR JEROME						SUMPOR	
POLJO- DIELAC, SELJAK					NEVLADNA ORGANI- ZACIJA 23. SLOVO				PRVI SAMO- GLASNIK AUSTRIJA	
PRIVAK						PRIPADNIK DREVNOG NARODA IZ AZIJE				

RJEŠENJE:
VODORAVNO: VOSAK, UDBA, IPTV, ATLAS, DREAM TEAM, JERSEY, KIM, REČIT, SAJO, INIL, ASA, AB, IONE SKYE, A, C, SISATI, R, AT, IDN, TI, ED, ENION, S, PAOR, NVO, A, SMJER, AVAR
OKOMITO: R, VIDJELICA, EPS, OPREČNO, ADAM, STERILNOST, OJ, AVAST, EPI, ERE, K, ME, ASASIN, R, ATY, SKRADIN, UTE, SAYAT NOVA, DLAKA, ENI, NOV, BAMJA, O, T, A, AS, MOBA, RISAR

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Mirnom igrom do pobjede

SUBOTICA – U utakmici 6. kola *Bačka 1901* je zabilježila pobjedu rezultatom 2:0 (1:0) protiv novajlije u ligi, *Sloge* iz Čonoplje. Oba takmaca igrala su oprezno, bez visokog ritma, a prva uzbuđenja zabilježena su tek desetak minuta prije odlaska na odmor. U jednoj munjevitoj kontri **Šljivančanin** je s polovice terena zašprintao ka голу *Sloge*, a neiskusni vratar **Šepić** ga je oborio u stopostotnoj poziciji za postizanje zgoditka. Sudac je bez oklijevanja mladom vrataru dodijelio izravni crveni karton i dosudio penal za domaćine. Iako nije praksa da penal izvodi igrač nad kojim je prekršaj napravljen, neumoljivi egzekutor bio je Šljivančanin. U nastavku *Sloga* je sve opasnije napadala. Gosti su i s igračem manje dominirali sve do 68. minute i novog pogotka Šljivančanina za podvostručenje prednosti domaćina. Od tog pogotka Čonopljanci su pali u igri, pa su domaćini mirnom igrom utakmicu priveli kraju i na svoj konto ubilježili nova tri boda. Na samom svršetku utakmice, zbog neumjerenih prigovaranja, pocrvenio je još jedan Čonopljanac, **Rančić**. U narednom, izvanrednom kolu, *Bačka 1901* će gostovati u Novim Kozarcima kod ekipe *Slobode*, a *Sloga* će u Čonoplji ugostiti ekipu *Hajduka 1912* iz Kule. U redovitom, 8. kolu, Subotičani će ugostiti ekipu *Borca* iz Sakula, a *Sloga* će gostovati kod *Dunava* u Starim Banovcima.

Probudili se u nastavku

SOMBOR – Nogometaši *Radničkog 1912*, iako uspavani u cijelom prvom poluvremenu, svladali su ekipu *Feniksa 1995* rezultatom 3:0 (0:0). Gosti su do odmora mogli uraditi i više. U 40. minuti imali su idealnu prigodu za postizanje pogotka. U kaznenom prostoru Somboraca sapleten je jedan njihov napadač i arbitar je bez razmišljanja dosudio penal. Loptu upućenu s bijele točke obranio je vratar **Pehilj**, pa se na odmor otišlo bez zgoditaka. U nastavku, na pauzi razbuđeni domaćini pojačavaju tempo i sve karte bacaju na napad. Zagospodarili su travnjakom i u kratkom vremenu stvorili nekoliko vrlo izglednih situacija pred vratima gostiju. I zgodicama su pokazali tko je gazda na Gradskom stadionu u Somboru. Pogotkom **Bačića** u 50. minuti otvorena je mala serija Somboraca, a za sigurnu pobjedu mrežu gostiju zatresli su još **Antonić** u 60. i **Šveljo** u 85. minuti. U narednom, izvanrednom kolu Somborci će gostovati kod imenjaka u Zrenjaninu, a u redovitom, 8., ugostit će ekipu iz donjeg doma ljestvice, *Bečej 1918*.

Vojvođanska liga Sjever

Moglo i bolje

SOMBOR – U susretu domaćeg *Radničkog* s favoriziranom ekipom ČSK *Pivara* iz Čelareva mreže se nisu tresle. Nakon utakmice gosti su bili prezadovoljni osvojenom polovicom plijena. Za bodovima mogu žaliti domaćini, koji su propustili

realizirati četiri stopostotne prigode iz igre, a petnaestak minuta prije kraja utakmice zapucali su i penal. **Ožegović** je s bijele točke pogodio gredu, lopta je pala na crtu i odbila se u polje. Isti igrač je i polovicom prvog dijela igre, odličnim volejem s ruba kaznenog prostora, zatresao vratnicu. Odlične prigode zapucali su i **Žeželj** i kapetan **Lučić**. Domaćini su nakon utakmice bili vrlo nezadovoljni arbitražom. Mladom sucu **Berényiju** Somborci spočitavaju nedosudeni penal u 20. minuti. Po njima, Žeželj je u jednoj munjevitoj akciji do lopte došao prije gostujućeg vratara, kojem je preostalo jedino prekršajem spriječiti pogodak. Na očiti faul sudac je ostao nijem i rukama pokazao da se igra nastavi. U narednom kolu Somborci će gostovati u Tavankutu, gdje u posljednja tri susreta nisu osjetili slast pobjede.

Najpravičniji ishod

SRBOBRAN – Na gostovanju u Srbobranu kod istoimene ekipe *Tavankutu* su tri boda bila nadohvat ruke, međutim, domaćini su svega tri minute prije posljednjeg sučevog zvižduka poravnali na 1:1 (0:0). Do odmora, iako je igrano dosta živo i obostrano napadački, mreže se nisu tresle. Stvorene prigode ostale su nerealizirane, kako zbog odličnih obrana obojice vratara, tako i zbog nepreciznosti napadača. I u nastavku se igralo u istom stilu. Na isteku prvoga sata igre gosti su došli u prednost. U 59. minuti Srbobranci su prekršajem presjekli jedan munjeviti napad Tavankučana na tridesetak metara od svojih vrata. Loptu je namjestio **Gnjatović** i više preciznim no jakim udarcem uspio pored živog zida domaćina iznenaditi nemoćnog vratara. Potkraj utakmice, kad je već bilo skoro izvjesno da će bodovi otputovati u Tavankut, u 87. minuti svladan je i do tada nesavladiv vratar **Lebović**. Tako je na neki način pravda zadovoljena, jer su u vrlo korektnoj utakmici oba takmaca imala podjednaki broj nerealiziranih prigoda. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti ekipu *Radničkog* iz Sombora.

Pobjednik riješen s bijele točke

BAČKO GRADIŠTE – U derbiju 6. kola, na gostovanju u Bačkom Gradištu, OFK *Mladost Apa* poražena je od lidera *Vojvodine* udarcem s bijele točke rezultatom 1:0 (0:0). Apatinci su već od 10. minute zbog isključenja **Dulića** igrali s igračem manje, što se po zbivanjima na travnjaku nije dalo zamijetiti. Naprotiv, gosti su više i opasnije napadali od domaćina, pa je iz jedne brze akcije u 40. minuti **Jovović** snažnim udarcem uzdrmao gredu domaćega vratara. Ni u nastavku Apatinci nisu padali u igri, sve do 82. minute. Tada je u svojem kaznenom prostoru **Mišković** oborio jednog domaćeg napadača i vrlo dobri sudac **Rauković** iz Subotice dosudio je najstrožu kaznu, koja je i realizirana. U nadoknadi vremena gosti su imali stopostotnu prigodu za poravnanje, ali je nakon snažnog udarca pričuvnog igrača **Diljkana** lopta zamalo preletjela gredu. U narednom kolu Apatinci će ugostiti ekipu *Srbobrana*.

Područna liga Sombor

Svatom po bod

SOMBOR – U vrlo dinamičnom susretu somborskog ŽAK-a i *Tvrđave* iz Bača bodovi su podijeljeni rezultatom 2:2 (1:2). Iako su domaćini bili favoriti, dva puta su morali sustizati prednost Bačana. Gosti su bolje otvorili utakmicu i već u 11. minuti zatresli mrežu Somboraca. Već u narednom napadu poravnao je **Sazdanić** iz penala. Nekoliko minuta prije odlaska na odmor dosuđen je penal i za goste. Sigurnom realizacijom Bačani su s novom prednošću otišli na odmor. Već na startu drugog dijela **Hoscieslavski** je zatresao mrežu gostiju za novo poravnanje. Igra se rasplamsala, međutim obrane su bile beskompromisne. Iako su loptu imali više u posjedu, Somborci su tek u 80. minuti bili u prigodi za potpuni preokret, međutim, neiskustvo je učinilo svoje. Mladi **Vulin** je propustio svladati gostujućeg vratara u situaciji jedan na jedan. U posljednjih desetak minuta izrazitih prigoda nije bilo, a dojam je da su oba rivala zadovoljna podjelom bodova. U narednom kolu ŽAK će gostovati u Gložanu kod *Budućnosti*, a *Tvrđava* će ugostiti drugoplasiranu ekipu *Budućnosti* iz Mladenova.

Područna liga Subotica

Preokretom u poraz

BAJMAK – U 5. kolu *Radnički 1905* je u Bajmaku dočeka lidera *Sentu* i zabilježio novi poraz rezultatom 1:2 (1:0). Domaćini su odlično otvorili utakmicu i prvo poluvrijeme minimalcem riješili u svoju korist. U nastavku gosti pojačavaju tempo, stvaraju sve više ozbiljnih prigoda za promjenu rezultata. Dvije su i realizirali i potpunim preokretom uzeli bodove izravnom takmacu za lidersku poziciju. U narednom kolu Bajmačani će u novom derbiju gostovati u Nadalju kod ekipe *Napretka*.

Goleada u Đurđinu

ĐURĐIN – U utakmici 5. kola, koja je više podsjećala na pucački trening, *Đurđin* je protiv fenjeraša *Sutjeske* iz Bačkog Dobrog Polja zabilježio prvu ovosezonsku pobjedu, rezultatom 8:0 (5:0). Ovom pobjedom Đurđinčani su trasirali put ka sigurnosti sredine ljestvice. U narednom kolu Đurđin će gostovati kod lidera *Sente*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred
Nemoćni Monoštorci

MONOŠTOR – U 4. kolu *Dunav* je na gostovanju u Odžacima zabilježio visoki poraz rezultatom 4:0 od ekipe OFK *Odžaci*. U narednom kolu Monoštorci će ugostiti ekipu *Poleta* iz Sivca.

Nenadani poraz

ALEKSA ŠANTIĆ – U 4. kolu *Dinamo 1923* je na gostovanju u Aleksa Šantiću. Iako je slovio favoritom, od istoimene ekipe domaćina poražen je rezultatom 5:2 (3:2). U narednom kolu *Dinamo 1923* će ugostiti ekipu OFK *Odžaci*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred
Pobjeda službenim rezultatom

RASTINA – Na gostovanju kod do sada uvijek neugodne *Rastine 1918* sončanski *Dinamo* je zabilježio pobjedu službenim rezultatom 0:3. Naime, domaćin nije ispoštovao obvezu prijave javnoga skupa, pa utakmica nije ni odigrana, a registrirana je službenim rezultatom u korist Sončana. U narednom kolu *Dinamo* će ugostiti ekipu *Sporta* iz Bezdana.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Derbi

Četvrto kolo 1. HNL donijelo je dva derbija hrvatskog klupskog nogometa. Najveći od najvećih, *Hajduka* i *Dinama* na Poljudu i drugi po jačini, *Osijeka* i *Rijeke* u Gradskom vrtu. *Dinamo* je slavio u središtu Dalmacije (2:1), dok su Osječani bili neumljivi prema gostima s mora (3:0). Branitelj naslova, i uz *Goricu* još uvijek po rezultatima maksimalna momčad novoga prvenstva (četiri pobjede iz četiri susreta), pokazao je svu snagu i odlično tempiranu formu pred najvažniji susret ovog dijela sezone. Naime, duel protiv najvećeg rivala iz Splita bio je generalna proba pred susret trećeg kola kvalifikacija Lige prvaka protiv *Ferencvárosa* u Budimpešti. Baš kao i derbi, i ovdje se igra jedna utakmica u kojoj može odlučiti samo jedan detalj. *Dinamo* ima snagu za taj detalj.

Osijek je na krilima novoga trenera **Bjelice** zaigrao drugačiji nogomet i s velika tri boda sa začelja skočio prema vrhu tablice.

Od uspješnog trenera, rođenog Osječanina, očekuje se da klub iz svog rodnog grada uzdigne do samog vrha hrvatskog nogometa. Ako se po jutru dan poznaje, bit će velike borbe...

Zagrebački derbi odigrali su stalni pretendenti na vrh tablice *Lokomotiva* i *Gorica*, a slavila je hit momčad ovogodišnjeg prvenstva iz zagrebačkog predgrađa (2:1) i tako ostala na stopostotnom učinku. Uz odličan start, Goričani su i izuzetno efikasna momčad, a vrh tablice najboljih strijelaca predvode upravo dva igrača ove momčadi. Na koncu, odigran je i derbi donjeg doma između *Istre* i *Varaždina*, u kome su pobjedu slavili Varaždinci (0:1) i skočili na visoko četvrto mjesto sa sedam osvojenih bodova.

Svojevrsni derbi, ali u drugom sportu i na drugačijoj podlozi, odigrala su dva hrvatska tenisača koncem prošlog tjedna. Naime, u finalu igre parova na US Openu sastali su se **Mate Pavić** (partner Brazilac **Soares**) protiv **Nikole Mektića** (Nizozemac **Koolhof**). Slavio je iskusniji Splićanin Pavić (7:5, 6:3) i tako poslije svog sugrađanina Nikole Pilića, nakon 50 godina Hrvatskoj donio naslov osvajača ovog turnira u igri parova.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Proštenje na Nenadiću

Iz Ivković šora

Križ mučenika

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo, moram vam izdivanit: bio sam na proštenju na Rvackom Majuru, to vam je kad kod bivše Bošnjake zadruge skreneš na livo kad se ide iz varoši prema Bajmaku i onda se tira onim novim šljunkovitim putom skroz do isto bivše pačirske pruge. Lako je nać, ima jedan križ posvećen mučeniku Marku Križevćanu. E, tamo se održava proštenje. Borme se nakupi fajin svita. Dođu čeljad u svoj rodni kraj, a Rvacki Majur je kadgod bilo fajin veliko selo, bilo je čak dvi mijane: snaš Arankina i Palošova, pa bila škula, čak tri kovaća, otkupna stanica s velikom mažom... E, na žalost, sad tog svega nema. Otkako su ukinili pačirsku prugu, svit se raselio; ko u varoš, ko u okolna sela, tako da sad ima svita samo u desetak salaša. I eto proštenje se održava i danas zafaljujuć našim župnicima što se paštre da se ne zaboravi ovo jedino misto s rvackim imenom koje je i rodno misto nikoliko župnika. Na priliku, baš sa sad već porušenog salaša di je križ potiče pokojni velečasni Antun Gabrić, dugogodišnji tavankucki župnik, a i monsijor dr. Andrija Anišić je rođen koju stotinu meteri od proštenja prema svickom putu. Koliko se sićam, a dosta me još dobro služi pamet, monsijor Andrija je bio skoro na svakom proštenju, ako nije baš na svakom. Ove godine je na misi bio i naš nov starešina varoši i svaka mu čast. Došo je bit i s mištanima ovog naselja, iako malog. Dosadašnje varoške starešine, a bilo ji fajin, nisu se baš zdravo paštrili da nam dođu. Ja sam se posebno opremio da odem. Tako sam dotiro biciglu, čeljadi moja, da sam mogo ić na onu trku što je zovu »tur«, jel tako nikako. Nikake nevolje nisam imo. Primoto sam onu malo nabubrenu gumu novom manilom, namazo je dobro s tavatom, našo skroz friške tavate na drumu, pala komegod s traktora i kad sam je samo tako opravio išla ko malvasija. Samo sam je moro dvared pumpat. Jedared kad sam išo tamo, a drukput natrag. Neg, čeljadi moja, jestel vi čuli? Meni niki dan divani moj jedan pajtaš što je cenzar za kuće, salaše i zemlje da je u varoši postala navala za kućama s avlijom a da stanovima cina pala fajin. Veli da posli ove navale tog gripoznog virusa kad su nas počeli spracat u avlije i stanove čeljad bižu napolje na sela, pa i na salaše. Boji se svit da će opet proglasit da se ne smi iz avlije, a ondak bolje imat avliju neg stan otkaleg ne mož ni na sokak provirit. Ne bil dao Bog, onda bi se i naš Ivković šor valjdar napunio. Ovako, svaki drugi salaš prazan jel s jednim starim čeljadetom. Gledim ovu dićicu pod tim maskama u škuli pa mi tako dođe žao. Siroti, oni bi se sigrali, družili smijali i radovali a natakarakili njim te maske na lice. Ne daju njim da uživaju ditinjstvo kako Bog zapovida. Kaki su, još će i oni morat klećit na kuruzima kugod kadgod mi, jel je sad posto običaj da se mora sidit na šamadli prid gospodarom i slušat zapovisti. Ne bi me čudilo. Moj baćo je još moro zvat učitelja »gospodar« izmed Prvog i Drugog rata. No, biće kako Bog da, svakako. Ajd, zbogom, čeljadi.

Bač Ivin štodir**Sve brog maloga**

piše: Ivan Andrašić

Što čekali cili život, bač Iva i njegova dočekali. Njeva mlađa donela na svit malo. Radost kako bač Iva ositijo, ne mož ričima iskazat. Taj dan njegova za ručak kuvala asafricke i tašaka pekmezom. Marka veli baš ji se jako zaželjijo, jijo ji ko bake još pri neg što su ošli u svit, pa eto, ako znade i kuvat tako štogoda... »Ta kako ne bi znala, na taki jila sam i otranita. Vazdan sam visila ko majke i staroga, pa sam ko nji svašta starovirkoga i naučila. Bome, znala sam ja već u petomušestomu razredu njima skuvat koišta za večeru, pa ščim dojdū š njive, namiru marvu i živinu, malo se priperu i zastal«, veli bač Ivina. Marka se samo blaženo naškobijo. Vada se već unaprid sladijo taškima. Ručak samo što ni bijo gotov, zazvoni telefon. Bač Iva taman latijo bocu dudovače i sto naljivat polučke. Misli se, ko se sitijo zvat u po podne. Ko mlađe će malo za jedno dvi nedilje, starija uvik zove pridveče, poslen dan nije... »Ajoj, jal to istina? Dobro... ajde, nek su živi i zdravi i ona i malo, sačemo mi na čast«, veli njegova i izajde u gank. »Dido, imamo unuka...«, veli i otre oči pregačom. Bač Iva se ukipijo, nikaka guka mu stala u grlu, vada zaboravijo i da drži bocu. Digo ruke, kleko i samo reko Bože, fala ti... dalje ni mogo. Iz njega provalilo, suze navrle, nataplju mu razdrljita prsa. Boca svršila na cigala. Sva ošla u komatiće, a meris dudovače se raširijo do drugoga sokaka. Marka jim oma čestito i jako ji stego. Radovo se njeve radosti. Do ručka ni više nikomu bilo, jili ko u nadnicu. Bač Iva i njegova se ne smiju ni pogledat, oma obadvojma navru suze. I Marka se svaj zasuzo. Jili radi reda, bač Ivina oprala to malo suda, pa se zaputili ko mladi u kuću. Išli pišice, Marka veli ne bi na lemuzine, cigurno će se dobro popit, pa ne bi bijo rad imat posla sa žandarima. A mladi ni ne stoju daleko. Ko da bili š njima u sporazumu, došli i pretelj i prija. I bome, dobro zabrazdili. Bač Iva i pretelj se dobro pripravili, to veče priskočili medecine. Velu, ne mož i jedno i drugo, a znade se šta se mora. I jednomu i drugomu to prvi unuk. Kros cilo veče baš i nisu mogli puno divanit. Štogod koji počme, guka u grlu. Pa onda šta će, štambliku na belo da je rastiru. Tako boca pukla za dram, pa zet načo i drugu. Na kraj ni u druge baš ni puno ostalo. Dobro što nisu naišli i kakigod Cigani, lipo bi tu još i pundelari fasovali. U niko doba, samo što ni zora zarudila, bač Ivina se po ko zna koji put sitila da bi se već tribalo krenit doma. I stvarno se krenili. Brzo i stigli, jedino bač Iva napravijo više koracaja neg što tribalo. Njegova se samo bojala da se digoda ne smanda, pa se izodadije. Misli se, davno se već ni tako natovarijo, al nema mu srca ništa kazat, znade koliko je vako štogoda čeko, pa ka dočeke, vada mož malo dat srcu na volju. A ka projde vi nikoliko dana i njeva cura i malo dojdū doma, ope će se on latit njegovi medecina. Unišli u kujnu, zamerisalo jim na asafricku. Latili je se nake ladne i bač Ivu i Marku sve razgaljiva. Zaslادili se i taškima. I obadva dobro spavali.

NARODNE POSLOVICE

- Ako si strpljiv u jednom momentu ljutnje, izbjeći ćeš sto dana tuge.
- U trenutku uspjeha ne zaboravljaj svoje neuspjehe.
- Tko gađa u metu, promaši sve ostalo.

VICEVI, ŠALE...

- Susjed, možeš li mi za večeras posuditi svoju bušilicu?
- Naravno, što planiraš raditi?
- Planiram spavati!

Ode čovjek kod jednog sijedog mudraca. Ovaj ga pomiluje po glavi i kaže:

- Prohodat ćeš.

Misli se čovjek:

- Kakav prevarant, pa ja sam mogao hodati i bez njegovih mudrolija!

Izađe vani, kad ono nema mu *golfa*.

MUDROLIJE

- Blato može dragulj uprljati, ali ga ne može pretvoriti u blato.
- Budi dobar s dobrom osobom, ali joj ipak ne povlađuj.
- Nije mudar onaj koji svijet poznaje, nego onaj koji ga može podnositi takvog.

Vremeplov – iz naše arhive

Berežanke u Novom Vinodolskom 2004.

**PETAK
18.9.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski spašavatelji
11:12 Jedan udah, dokumentarni film
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Kiri
14:48 I to je Hrvatska:
15:05 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska: Zagreb - Crkva sv.Katarine
17:00 Vijesti u 17
17:20 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Petrova seka - otok Mljet
17:33 turizam.hrt
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Vinkovačke jeseni - Svečano otvorenje 2020., prijenos
21:30 Živi spomenici - trgovima konja: Lipicanci - ponos slavonskih ravnic, dokumentarna serija
22:25 Dnevnik 3
23:00 Kaos u Bangkoku, film
00:44 Dr. Oz
01:29 Dnevnik 3
01:44 Sport
01:47 Vijesti iz kulture
01:55 Dinastija Habsburg na Jadranu, dokumentarni film
02:40 Jedan udah, dokumentarni film 25:57
03:05 I to je Hrvatska:
03:17 Bajkovita Hrvatska: Zagreb - Crkva sv.Katarine
03:23 Kiri
04:08 Gorski spašavatelji
04:53 Dnevnik 2
05:35 Diva, telenovela

05:26 Kultura s nogu
05:56 Regionalni dnevnik
06:39 Juhuhu
06:40 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
10:01 Mali princ
10:25 H2O: uz malo vode
10:55 Morski sisavci
11:52 Jedne noći u Istanbulu, britanski film
13:27 Premalo i prekasno, film
15:01 Spavanje u prirodi, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Dinastija Habsburg na Jadranu, dokumentarni film
17:35 Košarka, NBA: Boston Celtics - Miami Heat, snimka
2.utakmice finala Istočne konferencije
19:04 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raskid
21:00 5.com s Danielom: Tereza Kesovija i Frano Mašković
21:59 Neustrašiva, serija
22:48 Vikinzi
23:34 Licem u lice
00:31 Graham Norton i gosti
01:19 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
19.9.2020.**

06:40 Klasika mundi: 49. Varaždinske barokne večeri - Zbor i orkestar Göteborg Baroque iz Švedske, snimka
07:45 Englez na Divljem zapadu, američko-britanski film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:28 Imati i sačuvati ljubav, američki film
13:59 Istrage prometnih nesreća
14:27 Prizma
15:12 Zapisano u kostima
15:45 Rusija sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Slavonski Brod
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Glup i gluplji, film
21:47 Loto 7 - izvještaj
21:53 Dnevnik 3
22:28 Čin hrabrosti, film
00:21 Englez na Divljem zapadu, američko-britanski film
02:01 Dnevnik 3
02:27 To Have and to Hold, američki film
03:52 Rusija sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
04:52 Prizma, multinacionalni magazin
05:37 Dnevnik 2
06:19 Lijepom našom: Slavonski Brod

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
09:55 Grubzon, crtani film
10:21 EBU drama:
11:00 Kraljičin muž - Nepoznati član kraljevske obitelji, dokumentarni film
11:55 Vrtlarica
12:25 Vrtovi dinastije Habsburg: Hortikulturalna raskoš Beča, film
13:15 Lidijina kuhinja
13:45 Auto Market
14:15 Cesarica - HIT kolovoza
14:20 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:27 Cesarica - HIT kolovoza
16:30 Stani v Zagorju: Gupčev kraj
16:55 Živi spomenici - trgovima konja: Lipicanci - ponos slavonskih ravnic, dokumentarna serija
17:50 Košarka, NBA: LA Lakers - ???, snimka, 1.utakmice finala Zapadne konferencije
19:05 Alvin i vjeverice
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Građanin broj 4, dokumentarni film
22:00 Preživljavanje u divljini
22:50 Vikinzi
23:45 Licem u lice
00:35 Graham Norton i gosti
01:20 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
20.9.2020.**

07:52 Dugo toplo ljeto, američki film
09:50 Biblija
10:00 Lug: Bogoslužje Reformirane crkve
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Henrik i Ana - ljubavni par koji je promijenio povijest, dokumentarni film
16:00 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Lijepom našom: Slavonski Brod
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Jesen u mom domu

- Dom je tamo gdje je HRT, predstavljanje jesenske sheme
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:01 Mijenjamo svijet: Južna Afrika: zemlja svih ekstrema, dokumentarni film
22:05 Dnevnik 3
22:39 Dugo toplo ljeto, američki film
01:20 Dodjela nagrada Emmy, uvodna emisija
01:30 Dodjela nagrada Emmy, prijenos
05:00 Lijepom našom: Slavonski Brod
06:15 Dnevnik 2
06:57 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
08:20 Top-lista DTV-a
09:05 Grantchester
10:00 Vinkovačke jeseni - mimohod 2020., prijenos
12:05 Tko ubija u Brokenwoodu
13:40 Košarka, NBA: NBA: Miami Heat - Boston Celtics, snimka
3.utakmice finala Istočne konferencije
15:40 Zlata vrijedan - izbor najboljeg OPG-a u Hrvatskoj, snimka
16:55 Košarka, PH: KK Zadar - GKK Šibenka, prijenos
18:43 glazbeni spotovi
19:00 Boris Novković "Najljepše ljubavne pjesme"
20:05 Zlatna igla - modna revija zagrebačkih obrtnika
21:10 Katarina Velika - Uzlet
22:05 Vikinzi
23:00 Gimme Danger, glazbeno-dokumentarni film
01:30 Košarka, NBA: NBA LA Lakers - ???, prijenos, 2.utakmice finala Zapadne konferencije, prijenos
04:00 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
21.9.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti

10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:14 Dr. Oz
14:00 Globalna Hrvatska HTV
14:52 EBU: San Fhuil, dokumentarna serija
15:56 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Dani kada se tresao Zagreb, dokumentarni film
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: San Fhuil, dokumentarna serija
01:00 Frankie Drake istražuje
01:50 Dr. Oz
02:32 Dnevnik 3
03:50 Gorski spašavatelji
04:35 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
11:39 Veterinar Engel
12:34 Jesen u mom domu - Dom je tamo gdje je HRT, predstavljanje jesenske sheme
13:29 Sladoledar, američki film
15:00 Tajni život vrta, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Košarka, NBA: NBA LA Lakers - ???, prijenos, 2.utakmice finala Zapadne konferencije, snimka
18:20 TV Bingo
19:00 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Izvor nade, australsko-američki film
22:50 Zločinački umovi
23:40 Sigurna kuća
00:25 Sladoledar, američki film
01:50 Noćni glazbeni program

**UTORAK
22.9.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:14 Dr. Oz
13:59 Znanstveni krugovi
14:24 Zdrav život
14:52 EBU: San Fhuil, dokumentarna serija
15:56 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
20:10 U svom filmu
21:05 Planeti, dokumentarna serija

22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 EBU: San Fhuil, dokumentarna serija
01:15 Frankie Drake istražuje
01:58 Dr. Oz
02:41 Dnevnik 3
02:56 Sport
02:59 Skrivena tajna izvora, dokumentarna serija
03:52 Gorski spašavatelji
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 kreativac

11:35 Veterinar Engel
12:30 Veliki majstori slikarstva
13:30 Košarka, NBA: Miami Heat - Boston Celtics, snimka 4.utakmice finala Istočne konferencije
15:00 Alan Titchmarsh: Pedeset nijansi zelene, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Skrivena tajna izvora: Florida - kristalni izvori, dokumentarna serija
17:35 Dodjela nagrade Emmy, snimka
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raskid
21:00 Glazba tišine, talijanski film
23:00 Zločinački umovi
23:50 Sigurna kuća
00:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 23.9.2020.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:14 Dr. Oz
13:59 Potrošački kod
14:24 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:52 EBU: San Fhuil,

dokumentarna serija
15:56 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet - EBU: My Siege, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: San Fhuil, dokumentarna serija
00:50 Frankie Drake istražuje
01:33 Dr. Oz
02:16 Dnevnik 3
02:42 Skrivena tajna izvora, dokumentarna serija
03:34 Gorski spašavatelji
04:19 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Veterinar Engel
12:25 Planeti, dokumentarna serija
13:20 Košarka, NBA: ??? - LA Lakers, snimka, 3.utakmice finala Zapadne konferencije
15:00 Novo ruho stare kuće
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Skrivena tajna izvora: Etosha - područje suhe vode, dokumentarna serija
17:40 Nogomet, Liga prvaka: polufinale, snimka utakmice od utorka
19:05 Animirana serija

19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: Liga prvaka, emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka: play off 1.utakmica, prijenos
22:55 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
23:35 Zločinački umovi
00:25 Sigurna kuća
01:10 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 24.9.2020.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:07 Međimurski plesovi, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:02 Otkrivamo Hrvatsku / Hrvatska moj izbor
14:27 Prometej
14:57 EBU: Vitamin Sea, dokumentarni film
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Loto 6 - izvještaj
21:05 Puls
22:00 Otvoreno

22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: Vitamin Sea, dokumentarni film
00:23 Frankie Drake istražuje
01:13 Dr. Oz
01:58 Dnevnik 3
02:24 Skrivena tajna izvora, dokumentarna serija
03:14 Gorski spašavatelji
03:59 Međimurski plesovi, misija pučke i predajne kulture
04:29 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 Pozitivno
11:35 Veterinar Engel
12:25 Dokumentarni film / serija - sportski
13:25 Nagovještaj u vodi, francuski film
15:00 Novo ruho stare kuće
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Skrivena tajna izvora: Palawan - skrivena rijeka, dokumentarna serija
17:35 Bitange i princeze
18:15 Šlep šou: Vatra
19:02 Animirana serija
19:25 POPROCK.HR
20:00 Klub 7
20:50 Nogomet, UEFA Superkup: Bayern - Sevilla, prijenos utakmice
23:00 Zločinački umovi
23:50 Sigurna kuća
00:35 Nagovještaj u vodi, francuski film
02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacija o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Savršena tura

Od Prevlake do Dubrovnika

Dugo razmišljam o tome koja će biti moja sljedeća avantura. Uz odabrani Dunav i veslanje njegovom dužinom kroz Srbiju, željeno pedaliranje kroz Toscanu, hodanje čuvenim Camino de Santiago, ovih dana je do mene došlo nešto što prijeti da zbuni redoslijed prioriteta.

Mogu reći da sam se u posljednje vrijeme odvojila od civilizacije barem kada je riječ o bilo kojim aktualnostima jer uporne, ne baš pozitivne vijesti, ne biraju gdje će se pojaviti, pa se tako aktualni koronavirus uvukao i u putopisne članke, emisije o umjetnosti, popularne dokumentarce i jednostavno je nemoguće imati život mimo toga. Ovom odlukom sam ostala uskraćena za mnoge informacije, ali su neke ipak došle do mene.

Via Adriatica

Hrvoje Jurić, jedan od naših putopisaca čije avanture rado pratim, a kojeg sam imala priliku upoznati u Somboru, je ovih dana, sa svojim ljubimcem Enom krenuo na jednu divnu turu. Riječ je o sestri najatraktivnije hrvatske long distance trail staze, od Kamenjaka do Prevlake, od Pule do Dubrovnika, duge 1.100 kilometara, koja broji 14 planina, 12 rijeka, 2 jezera, 18 zaštićenih područja.

Via Adriatica stvorena je kao ideja da poveže sve ljepote cijele zemlje, od Kopačkog rita do Prevlake, ali je ipak mediteranska ljepota prevladala, a budući da je obala nešto što privlači i brojne strance, ideja stvaranja staze od Pule do Dubrovnika, dva grada koja imaju zračne luke, čini se kao dobar izbor. Idejni tvorac staze je **Srećko Vukov**, koji sa sebi sličnim ljudima organiziranim oko *AktivNature* razvija cijelu ideju i kompletira priču o stazi dok je veliki entuzijasti već prolaze. Staza je podijeljena na 13 dijelova i jedan od načina da je prijeđete cijelu, ukoliko vam je puno jednom u komadu, je da prelazite jedne godine jedan dio, pa sljedeći put nastavite gdje ste stali. Ipak, ima onih koji je prelaze hrabro, u cjelini, i pri tomu mi je nevjerovatno da biraju često zimu. Na internet stranici ove ture zabilježeno je njih osam

koji su prešli kompletnu stazu, a među njima su dvije žene. Lijep detalj cijele staze su *Trail Angels*, mreža lokalnog stanovništva, planinarskih društava, amaterskih udruga, kao i HGSS stanica, koji su u svakom trenu spremni priskočiti u pomoć našim hodačima, u svakoj od pojedinih dijelova kojima prolazi.

Via Adriatica Bike

Kad postoji tako zanimljiva, atraktivna i izazovna tura, za očekivati je da će se naći avanturist, entuzijast koji voli pedalirati. Čak i da moram pogoditi o kome se radi, Hrvoje bi bio prvi na mom popisu. Čovjek koji ima sve nabrojano, a istovremeno voli svoju zemlju, promovira Hrvatsku kamo god stigne i ima ogromno iskustvo pedaliranja u teškim uvjetima. Ovaj Slavonac pedalirao je ledenim i snježnim cestama, pomaknuo granice, a prošle godine je na putovanju oko svijeta u 133 dana prešao 29.000 kilometara. Novom turnejom Hrvoje je odlučio, zajedno sa svojim psom Enom, upoznati svoju zemlju.

Via Adriatica Bike postavljen je tako da ruta slijedi svoju »stariju sestru«, spomenutu *Via Adriatica*, a zadatak Hrvoja i Ene je vožnja rutom po točno pripremljenim dionicama. Oni će utabati stazu za sve bicikliste koji se odluče slijediti njihov GPS trag, koji će snimiti i registrirati, kako bi uživali u nekim od najljepših dijelova Hrvatske. Naravno, Hrvoje će sve dojmove prenijeti i fotografijom i pisanim riječima, koje imamo priliku pratiti na njegovoj stranici, stranicama ture, ali i brojnim dnevnim i tjednim novinama.

Ena i Hrvoje su krenuli 9. rujna od Prevlake i zapisi ovog putovanja se uveliko nižu. Nađite priliku da ih slijedite, ja ih vjerno pratim i uključujem maštu na maksimum.

Postoji li išta ljepše od šetnje ili vožnje biciklom najljepšim dijelom Hrvatske? Ne moram si ni postavljati to pitanje, nego već glavu zamajavam pitanjem koje bi tenisice bile dovoljno dobre.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+Plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM®
OSIGURANJE

www.mlos.rs
011/ 715 33 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Đurđin“

RIČ POD ĐERMOM

Nedjelja, 20. rujna 17 sati

Velikani prošlosti

Marko Vukov – svećenik i pjesnik- 25. obljetnica smrti

Velikani sadašnjosti

Milovan Miković – predstavljanje lika i djela pisca

Gosti: Milovan Miković, Klara Dulić Ševčić, Nevena Mlinko,
Književno-teatarski kružok HKC-a „Bunjevačko kolo“

Izložba

„S Božjom pomoći“ - Euharistijski
kongresi u Bačkoj

KD „Ivan Antunović“ i UBH „Dužijanica“

Mjesto održavanja

Đurđin, pod đermom u dvorištu etnosalaša
(U slučaju kiše u župnoj dvorani)

Uz potporu

Autonomne Pokrajine Vojvodine,
Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i
Grada Subotice

Manifestacija će biti održana uz sve propisane protuepidemijske mjere